

Komorní listy

časopis soudních exekutorů

1/2011

III. ročník

vydává
Exekutorská komora
České republiky

Ročník 2001

SBÍRKA ZÁKONŮ
ČESKÁ REPUBLIKA

Částka 48

Rozeslána dne 3. dubna 2001

OBSAH:

119. Zákon, kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí
120. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
21. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 171/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na hračky
nařízení vlády č. 292/2000 Sb.

Diskusní fórum TŘEŠŤ 2011

Novelizace vykonávacího řízení

Zákon č. 182/2006Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) v pozdějším znění svým ustanovením § 109, odst. 1, písm. c) poměrně významným způsobem zasáhl do činnosti soudního exekutora. Stanoví totiž, že jedním účinků zahájeného insolvenčního řízení je ta skutečnost, že výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, nelze jej však provést. Jinými slovy, v okamžiku zahájení insolvenčního řízení se činnost exekutora ze zákona přerušuje. Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční rejstřík je zveřejňován pouze na internetu, je nezbytně nutné neustále sledovat, zda vůči povinnému nebylo zahájeno insolvenční řízení. Splnění uvedené nutnosti je možné v zásadě dvojím způsobem. Je možné čas od času usednout k internetu a prohledat celý insolvenční rejstřík, zda se v insolvenci nenachází některý z povinných. Tato metoda je poněkud zdoluhavá a nutnost jejího častého opakování je zjevná.

Druhou možností je počítačový program, který bude pravidelně prohledávat celý insolvenční rejstřík s důrazem na osoby, jejichž sledování uživatel jednoduchým způsobem označil. A takový program, jehož tvůrci, absolventi matematicko-fyzikální fakulty a dlouholetí zkušení programátoři spolupracovali při jeho vývoji s insolvenčními správci, se dostává na český trh.

Program ISWIN je nástroj, pomocí kterého lze automaticky porovnávat uživatelem zadané osoby s osobami, vůči kterým bylo zahájeno insolvenční řízení, případně u kterých byl zjištěn úpadek. Uživatel jednoduše zadá jméno osoby (právnícké či fyzické) a ISWIN soustavně prohledává a aktualizuje insolvenční rejstřík. Počet osob, které uživatel zadá, je neomezený. ISWIN poskytuje možnost automatického stahování informací, které jsou průběžně zveřejňovány v insolvenčním rejstříku. Uživatel má možnost jím vytvořenou databázi osob kdykoliv měnit podle svých potřeb. **V okamžiku, kdy se osoba, která je vedena v evidenci uživatele, ocitne v insolvenčním řízení, případně pokud je u ní zjištěn úpadek, ISWIN tuto skutečnost oznámí výstrahou, která se zobrazí na monitoru uživatele.** Vzhledem ke skutečnosti, že popsanou akci zajišťuje samostatný programový modul, výstraha s objeví, aniž by vlastní aplikace ISWIN byla spuštěna. Je samozřejmostí, že aktualizaci insolvenčního rejstříku lze kdykoliv provést manuálně. ISWIN umožňuje v daném okamžiku prohlížení celého insolvenčního rejstříku. Současně umožňuje pomocí filtrace, tedy uživatelem zadaných kritérií, zobrazit pouze omezený počet osob, popřípadě druhů řízení, soudů apod., to vše s možností kombinace. Nabízený program ISWIN splňuje dvě základní podmínky, které si klade zaneprázdněný člověk, totiž aby příliš neobtěžoval uživatele, aby byl cenově přijatelný. První podmínka je splněna již samotnou existencí programu (automatická aktualizace a lustrace insolvenčního rejstříku), druhá podmínka je splněna tím, že cena programu činí 5.000 Kč bez 20% DPH. Cena je konečná.

Program lze pohodlně stáhnout a instalovat na <http://www.iswin.cz/> nebo objednat na nosiči CD. V případě jeho stažení je uživateli po úhradě ceny zaslán softwarový klíč, který po jeho jednoduchém vložení umožní aktualizaci a lustraci insolvenčního rejstříku. Objednávat je možno na adrese:

Mgr. Jiří Horák
Lipová 48
407 01 Jílové
<http://www.iswin.cz>
e-mail: jh@iswin.cz
telefon: 412 517 217
mobil: 603 507 796, 737 245 757

Čekání na změnu

Tento rok se má stát rokem „velké novely“ exekučního řádu. Pracovní označení novelizace není dáno rozsahem legislativního textu, ale zamýšleným cílem v podobě zrušení ingerence soudu při nařizování exekucí.

Soudní exekutor se stane osobou, která bude zkoumat předpoklady pro vedení exekučního řízení. Tato nová odpovědnost zcela jistě povede k přehodnocení zavedených a osvědčených pracovních postupů v činnosti exekutorských úřadů.

Společně s exekučním řádem jsou navrženy podstatné změny i ve výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Ty zčásti dotváří koncepci „velké novely“ exekučního řádu, když je navrhováno podstatné zúžení okruhu věcí, pro které může být nařízen soudní výkon rozhodnutí. V podstatné části si dávají za cíl zjednodušit jednotlivé způsoby provedení výkonu rozhodnutí a rozšířit možnosti zpeněžení dlužníkovy majetku.

Zamýšlené novelizace výstižně shrnul ve svém příspěvku místopředseda Legislativní rady vlády Mgr. František Korbek, Ph.D. Rozsah jeho příspěvku je jasným dokladem, kterak podstatné změny nás v exekučním řízení čekají. Také Vás již nyní seznámíme s paragrafovaným textem změn vybraných ustanovení občanského soudního řádu a exekučního řádu.

Jsem si vědom skutečnosti, že hlavním důvodem navrhovaných změn je snaha o odbřemenění justice. Pro exekutorský stav je však potěšitelné, že tentokrát není připravována novela exekučního řádu prezentována jako posílení dohledu nad soudními exekutory, ale spolu s novelou občanského soudního řádu může být vnímána jako prostředek ke skutečnému zrychlení a zefektivnění exekučního řízení. Rok 2011 by tak pro soudní exekutory mohl být rokem přijetí nejvýznamnějších změn od počátku jejich působení, proto je budeme na stránkách Komorních listů průběžně monitorovat a věřím, že v době vydání prosincového čísla již budeme moci zveřejnit konečný výsledek tohoto zajímavého legislativního procesu.

Těšme se na něj.

David Hozman,
šéfredaktor

Diskusní fórum TŘEŠT 2011	2
Mgr. František Korbek, Ph. D.	
Další velké změny exekučního práva na obzoru	3
Přehled navrhovaných změn	
právní úpravy výkonu rozhodnutí a exekuce	11
Mgr. Ondřej Svoboda	
Krátké zamýšlení nad přechodem úřadu	
odvolaného exekutora	24

články

David Hozman	
Účinky exekučního řízení a dispozitivní oprávnění dědice	27
JUDr. Markéta Nováková	
Vymáhání výživného v České republice prostřednictvím	
Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí	31
Mgr. Vladimíra Medková	
Exkurz: rozhodčí nález a rozhodčí řízení	36

metodika

Ing. Zdeněk Vitásek, MBA	
Nový model komunikace se zdravotními pojišťovnami	38
Ing. Štěpán Orálek	
Oceňování nemovitostí v rámci exekučních řízení	39

představení

JUDr. Marie Brejchová, LL.M.	
Podnikoví právníci mají co nabídnout	41

judikatura

Rozhodnutí v exekučních věcech	43
Judikatura k přezkumu rozhodčích nálezů	46

Diskusní fórum TŘEŠŤ 2011

Mgr. Martin Hampl,
autor je právníkem Exekutorské komory ČR

Ve dnech 21. - 22. února 2011 se v malebném zámeckém hotelu v Třešti uskutečnilo již druhé setkání soudních exekutorů, exekučních soudců, zástupců Ministerstva spravedlnosti a dalších zástupců odborné veřejnosti, jehož stěžejním tématem letos bylo zrušení dvojkolejnosti exekucí a výkonů rozhodnutí. Ani nepřilíš utěšený stav naší nejproslulejší rychlostní komunikace, ani povětrnostní podmínky typické spíše pro skandinávské země, neodradily většinu pozvaných účastníků od návštěvy diskusního fóra v srdci Vysočiny.

Po úvodním slovu a přivítání, jehož se hostům konference dostalo od prezidentky Exekutorské komory, JUDr. Jany Tvrdkové, se při omluvené neúčasti pana ministra ujala mikrofonu osoba nejpopovolanější – náměstek ministra spravedlnosti Mgr. František Korbela, Ph.D., který představil nejaktuálnější návrh chystané novely exekučního řádu. Jelikož již předchozí návrhy provázela celá řada diskuzí a připomínek, neboť v souvislosti s novelizací občanského soudního řádu se jedná o novelu velmi výraznou a zásadní, očekávání, že účastníci využijí široký prostor pro diskusi i zde, byla beze zbytku naplněna.

Totéž platilo i o následné debatě týkající se avizovaného zrušení dvojkolejnosti exekucí a výkonů rozhodnutí, k níž svými cennými informacemi přispěli zástupci Slovenské komory exekutorů, kteří již s touto problematikou mají několikaleté a poměrně negativní zkušenosti. Ještě před nimi však dostali prostor dva z tvůrců novely občanského soudního řádu, a to jmenovitě místopředsedkyně Krajského soudu v Praze JUDr. Martina Kasíková a soudní exekutor JUDr. Stanislav Pazderka. Podstatnou skutečností bylo, že zde bylo prezentováno zřejmě definitivní řešení přechodu výkonů rozhodnutí na soudní exekutory, totiž, že již zahájené výkony rozhodnutí zůstanou plně v gesci příslušných soudů a k jejich přechodu na exekutory nedojde. Jistě lze považovat za pozitivní, že naprostá většina účastníků se na tomto řešení shodla jako na nevhodnějším a z administrativního hlediska nejjednodušším.

Podnětnou výměnu názorů logicky rozpoutal i příspěvek člena prezidia Exekutorské komory, JUDr. Arnošta Hofmana, týkající se palčivé a dosud ne zcela dořešené problematiky zániku a přechodu výkonu funkce soudního exekutora, který podpořili nejen služebně starší exekutoři. Ačkoli se ukázalo, že mezi jednotlivými účastníky nepanuje na toto téma všeobecná shoda, minimálně se

podařilo poukázat na fakt, že nástupnictví soudního exekutora si zasluhuje neustálou pozornost a náležitou, řekněme „legislativní péčí“ s ohledem na praktické zkušenosti.

Následujícího dne se ujala slova zástupkyně Slovenské komory exekutorů JUDr. Stanislava Kolesárová, která navázala na nastíněný vývoj exekučního řízení na Slovensku a poměrně komplikované okolnosti provázející související legislativní změny. JUDr. Kolesárovou následně vystřídal místopředseda Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního, Ing. Karel Štencel, jenž nastínil některé dílčí přetrvávající problémy v komunikaci mezi jednotlivými soudními exekutory a katastrálními úřady; jelikož však zároveň ocenil stále se zlepšující vzájemnou spolupráci, bylo možno jeho příspěvek vyhodnotit jakožto velmi pozitivní výhled do budoucna.

Po závěrečné diskuzi o novele občanského soudního řádu, v níž se zodpovídání dotazů zhostili i členové Právní a legislativní komise EKČR, již nezbývalo než doufat, že i příští Diskusní fórum v Třešti se odehraje v podobně přátelském a korektním duchu jako to letošní, a že přispěje k nastolenému prohlubování vztahů mezi jednotlivými složkami české i slovenské justice.

Závěrem by se slušelo poděkovat nejen všem přítomným účastníkům diskusního fóra za jejich názory, připomínky a příjemnou atmosféru konference, nýbrž i personálu Zámeckého hotelu Třešť za zajištění perfektního zázemí celé akce a - jako příslověčnou třešničku na dortu - za výtečnou večerní zabijačku, která snad nemohla nikoho zklamat.

Další velké změny exekučního práva na obzoru

Mgr. František Korbel, Ph. D.

autor je náměstkem ministra spravedlnosti pro legislativu a informatiku a místopředsdou Legislativní rady vlády

Úvod

Po necelých dvou letech od bouřlivého roku 2009, kdy nabyly platnosti a účinnosti novely exekučního řádu provedené zákony č. 183/2009 a 286/2009 Sb., se v letošním roce schyluje k dalším, a nikoli nepodstatným změnám právní úpravy výkonu rozhodnutí a exekuce.

Chystané změny vyplývají jednak z dlouhodobějších záměrů Ministerstva spravedlnosti, které se nepodařilo prosadit v minulém funkčním období, jednak z programového prohlášení současné vlády, která se zavázala provést opatření ke snížení nadbytečné soudní agendy a v některých případech k odejmutí rozhodovací pravomoci soudů, například převedením této pravomoci jinému státnímu nebo nestátnímu orgánu nebo subjektu či v případě její zbytnosti jejím zrušením. Ano, řeč je opět o myšlence zrušení či alespoň významného omezení dvoukolejnosti vymáhání exekučních titulů soudy a soudními exekutory a také o zrušení či nahrazení zcela zbytečné, mechanické agendy nařizování exekuce v samostatném soudním řízení. Exekutoři, kteří se podílejí na aktivitách Komory při jednáních se zástupci legislativy ministerstva, vědí, že jde o témata, která jsem osobně opakovaně prosazoval.

Vedle omezení dvoukolejnosti vymáhání exekučních titulů a zrušení nařizování exekucí soudem se do pozornosti Ministerstva spravedlnosti dostaly také dílčí nedostatky v úpravě konkrétních způsobů výkonu rozhodnutí (exekuce) v části šesté občanského soudního řádu. Jde jednak o některé dlouhodobě kritizované problémy typu zpeněžení účasti povinného v bytovém družstvu, přílišná byrokratizace prodeje nemovitosti apod., jednak o některé chybějící instituty, které by mohly zefektivnit výkon rozhodnutí (exekuci). Hlavními architekty těchto změn je autorská dvojice JUDr. Martyiny Kasíkové (místopředsdkyně Krajského soudu v Praze) a JUDr. Stanislava Pazderky (soudní exekutor v Písku).

Konečně v souvislosti s „otevřením“ exekučního řádu Ministerstvo spravedlnosti navrhuje, v úzké součinnosti s Exekutorskou komorou, provedení některých zpřesnění a úprav současného zákona.

1. Zrušení, resp. omezení dvoukolejnosti

Jakkoli se myšlenka úplného zrušení či alespoň omezení dvoukolejnosti vymáhání exekučních titulů soudy a soudními exekutory podle občanského soudního řádu a podle exekučního řádu jeví zásadní co do věcného řešení a faktických důsledků, z hlediska legislativního jde o banální změnu.

Navržené řešení se pohybuje pouze na úrovni § 251 OSŘ, kam doplňuje taxativní výčet věcí, v nichž by i nadále prováděl výkon rozhodnutí soud. Jednalo by se o následující agendy:

- a) o výchově nezletilých dětí (výhradně soud),
- b) ve věcech výživného na děti (soudní exekutor nebo soud),
- c) ve věcech pohledávek ze soudních poplatků, exekučních nákladů a pořádkových pokut uložených soudy, nákladů trestního řízení a pohledávek z peněžitého trestu, nákladů občanského soudního řízení, je-li oprávněným stát, z pokut uložených v občanském soudním řízení a trestním řízení nebo z pokut uložených ve správním řízení v jiném členském státě Evropské unie a uznaných soudem v České republice (soudní exekutor nebo soud),
- d) je-li oprávněným stát a pohledávka vznikla z jednání ministerstva, soudů, státních zastupitelství, Vězeňské služby, Rejstříku trestů, Justiční akademie, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci a Probační a mediální služby (soudní exekutor nebo soud),
- e) o vykazání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným (pouze soud),
- f) je-li podán návrh na zřízení soudcovského zástavního práva (pouze soud),
- g) orgánů Evropských společenství (pouze soud).

Ve všech ostatních agendách by exekuční tituly vymáhal pouze soudní exekutor a soud by tuto pravomoc (a povinnost) ztratil. Ze statistické ročenky za rok 2009 vyplývá, že napadlých soudních výkonů rozhodnutí bylo 300 241. Data za rok 2010 ještě nejsou k dispozici, ale lze očekávat zhruba podobný výsledek, tj. kolem 300 tisíc věcí ročně. Převážná část těchto věcí by měla

být v budoucnu vyřizována prostřednictvím soudních exekutorů. V souvislosti se zrušením pravomoci soudu provádět výkon rozhodnutí ve všech ostatních věcech, s výjimkou vyjmenovaných, vzniká otázka, jakým způsobem konstruovat přechodná ustanovení takové změny. Ministerstvo spravedlnosti se přiklání k variantě postupného náběhu, při níž by započaté výkony rozhodnutí ve všech věcech dokončil soud a nově zahajované exekuce by probíhaly podle této novely již pouze před soudním exekutorem.

2. Zrušení nařizování exekuce soudem

Současný stav, kdy jsou exekuce zahajovány samostatným rozhodnutím soudu, jež je vydáváno jako výsledek soudního řízení a podléhá oprávněnému prostředku, aniž by se v něm však cokoli smysluplně přezkoumávalo, je neekonomický a zbytečný. Praxe nařizování exekucí soudem je taková, že je většinou nenařizují soudci, ale vyšší soudní úředníci [srov. § 10 odst. 1 písm. j) zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících]. Návrhům na nařízení exekuce se z naprosté většiny formálně vyhovuje a nic sporného se při nich obvykle neposuzuje (co by také mělo s výjimkou ověření, zda je dána příslušnost soudu a existuje-li vykonatelný exekuční titul). Soudy přitom ne vždy dodržují zákonem stanovenou pořádkovou lhůtu 15 dnů k nařízení exekuce a další prodlevy a komplikace nastávají při doručování usnesení o nařízení exekuce účastníkům řízení a při vyznačování doložky právní moci. Tento stav vede k některým paradoxům, jako např. nemožnost skončení exekuce i v případech, kdy ji povinný nesporně, je ochoten dobrovolně splnit exekuční titul, příp. jej k rukám exekutora již splnil. Pokud dojde k odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, odkládá se tím právní moc usnesení až do doby rozhodnutí odvolacího soudu a exekuce tím je paralyzována.

Z těchto důvodů se již delší dobu uvažovalo, jakým způsobem soudní nařizování exekucí odstranit, ovšem při vědomí, že jde o problematiku značně citlivou ze strany veřejnosti, zvláště při výkonu exekučních titulů vydaných nestátními subjekty. Iniciační rozhodnutí soudu je zde totiž nezřídka vnímáno jako určitá garance spravedlnosti a pojistka proti zneužití pravomoci soudního exekutora. Kvůli této představě byly Ministerstvem spravedlnosti zahrnuty možnost úplného zrušení usnesení o nařízení exekuce bez náhrady (s tím že exekuce by se zahajovala na základě exekučního titulu prostým doručením exekučního příkazu) i možnost přenesení pravomoci vydávat usnesení o nařízení exekuce ze soudu na soudního exekutora.

2.1. Exekuce exekučních titulů vydaných orgány státu

Zadáním změny se stala teze, že o zahájení exekuce musí být zpraven soud, ale že se nemá jednat o soudní řízení, zakončené rozhodnutím soudu, nota bene připouštějícím opravné prostředky. Vedle důvodů politické prosaditelnosti má toto zadání i svůj pragmatický rozměr, neboť je nanejvýš žádoucí, aby existovala jistá centrální evidence zahajovaných exekucí v rukou státu, ať již z důvodů posuzování pořadí exekucí a zjištění překážky litispendence či z důvodu výkonu dohledu státu nad probíhajícími exekucemi prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti a předsedů exekučních soudů.

Za tímto účelem se navrhuje zrušit současné soudní řízení o nařízení exekuce a nahradit jej registračním principem, který by splňoval parametry jednotné státem garantované evidence zahajovaných exekucí a který by nebyl soudním řízením zakončeným rozhodnutím soudu a nepřipouštěl by žádné opravné prostředky. Exekuce by měl registrovat soudní exekutor dálkovým zápisem v centrálním elektronickém rejstříku zahájených exekucí. Zápis bude prostým opatřením, tj. nikoli rozhodnutím. Rejstřík je konstruován jako neveřejný informační systém vedený Ministerstvem spravedlnosti, s možností přístupu soudů, soudních exekutorů a Exekutorské komory. Rejstřík zahájených exekucí je členěn na oddíly podle jednotlivých okresních soudů a na centrální registr, v němž se soustřeďují údaje z oddílů.

Zápis do rejstříku zahájených exekucí má být prvním úkonem exekutora v exekučním řízení. Navrhuje se, aby jej exekutor provedl ve lhůtě osmi dnů od podání návrhu oprávněného na zahájení exekuce. Exekutor bude moci začít zajišťovat majetek povinného nejdříve po zápisu exekuce do rejstříku zahájených exekucí. Podá-li oprávněný více návrhů na provedení exekuce v téže věci, vykoná exekuci ten exekutor, který bude v rejstříku zahájených exekucí zapsán jako první.

Do rejstříku zahájených exekucí se navrhuje zapisovat a evidovat:

- a) označení exekučního soudu,
- b) označení exekutora, u kterého bylo zahájeno exekuční řízení,
- c) označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila,
- d) označení oprávněného a povinného,
- e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, včetně povinnosti k úhradě nákladů exekuce,
- f) den zahájení exekučního řízení,
- g) údaj o tom, že k návrhu bylo připojeno osvědčení o vykonatelnosti exekučního titulu,
- h) údaj o tom, že exekuce byla skončena.

Odstraňování případných vad exekučního návrhu se provádí až po zápisu do rejstříku; to neplatí, pokud jde o takové vady, které znemožňují zápis. Nedojde-li k odstranění vad, exekutor usnesením exekuční návrh odmítne. V návaznosti na zrušení pravomoci soudu rozhodovat meritorně o návrhu na nařízení exekuce se doplňuje kompetence exekutora exekuční návrh meritorně zamítnout, jestliže nebudou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce a exekuční návrh nebude procesně odmítnut.

Nejpozději do 15 dnů ode dne doručení exekučního návrhu, případně ode dne, kdy byly odstraněny vady návrhu, zašle exekutor oprávněnému vyzoomění o zahájení exekuce. Povinnému zašle exekutor vyzoomění nejpozději s prvním exekučním příkazem, který mu v exekučním řízení doručuje; spolu s vyzooměním zašle exekutor povinnému exekuční návrh, kopii exekučního titulu a výzvu k dobrovolnému plnění podle § 46 odst. 5 ExŘ. Orgánům pověřeným vedením evidence (rejstříků) právnických osob, případně dalším orgánům či osobám se vyzoomění zašle, jen je-li to potřebné pro vedení exekuce. Je-li v katastru nemovitostí zapsáno vlastnické právo povinného, vyzoomění se zašle katastrálnímu úřadu, v obvodu jehož územní působnosti se nachází sídlo exekučního soudu. Vyzoomění není rozhodnutím a nelze se proti němu odvolat. Doručení vyzoomění o zahájení exekuce zakládá účinky generálního inhibitoria, jako tomu bylo doposud u doručení usnesení o nařízení exekuce.

Faktické odpadnutí opravného prostředku v důsledku zrušení usnesení o nařízení exekuce bude kompenzováno přiznáním odkladného účinku výzvy soudního exekutora k dobrovolné úhradě ve lhůtě 15 dnů podle § 46 odst. 5 ExŘ a prvního návrhu na zastavení exekuce podaného v této lhůtě. Jedním z důležitých zadání veškerých změn totiž je, aby jimi nedošlo ke snížení procesního standardu ochrany práv účastníků exekučního řízení oproti současnému stavu.

2.2. Exekuce exekučních titulů vydaných nestátními subjekty

Bude-li exekučním titulem rozhodčí nález nebo notářský či exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti, navrhuje se zavést zvýšenou míru ingerence státu před jeho výkonem. Toto opatření je žádoucí v zájmu prosaditelnosti návrhu. Nepůsobilo by dobře a bylo by stěžejí prosaditelné, aby exekuci zahajoval prostou registrací soudní exekutor, který sám vydal exekuční titul. Dobře si pamatujeme na nekonečné diskuse, které tato možnost vzbuzovala i za stávající právní úpravy kryté usnesením soudu (aniž by se kupodivu někdo pozastavoval nad tím, že soudy vykonávají své vlastní exekuční tituly běžně). Cílem tohoto opatření není nikterak znevýhodňovat soudní exekutory ani se vést na kritické

vlně zájmu o jejich činnost, ale naopak vytvořit pro výkon všech exekučních titulů vydaných nestátními subjekty ochrannou bariéru před jejich zpochybňováním.

Pro exekuci rozhodčího nálezu nebo přímo vykonatelného notářského či exekutorského zápisu bude proto třeba připojit k exekučnímu návrhu rovněž osvědčení o vykonatelnosti exekučního titulu. Osvědčení o vykonatelnosti exekučního titulu bude vydávat na základě žádosti oprávněného exekuční soud podle občanského soudního řádu. Půjde o nově zavedenou zvláštní agendu soudu. K osvědčení vykonatelnosti rozhodčího nálezu předloží oprávněný vedle exekučního titulu ještě rozhodčí smlouvu a průkaz o doručení rozhodčího nálezu. V případě notářského či exekutorského zápisu předloží oprávněný pouze tento zápis (exekuční titul). Pokud soud shledá vykonatelnost exekučního titulu, vydá osvědčení o jeho vykonatelnosti na stanoveném formuláři do 15 dnů ode dne doručení žádosti; jinak žádost usnesením zamítne. Osvědčení o vykonatelnosti nemá připouštět opravné prostředky. Exekuční soud by však měl mít možnost kdykoliv jej opravit nebo zrušit, pokud došlo ke změně podmínek pro jeho vydání, případně opravit zřejmě nesprávnosti.

Žádost o osvědčení vykonatelnosti exekučního titulu by měla být zpoplatněna doprovodnou novelou zákona o soudních poplatcích částkou 500 Kč.

3. Další plánované změny v občanském soudním řádu

Ministerstvo spravedlnosti plánuje provést poměrně zásadní revizi celé části šesté občanského soudního řádu (výkon rozhodnutí). V souvislosti s případným zrušením dvoukolejnosti exekucí se dokonce uvažovalo o úplném zrušení části šesté OSŘ a její transformaci do exekučního řádu, nicméně od tohoto řešení bylo nakonec z pragmatických důvodů opuštěno. Taková změna by si totiž vyžádala množství koncepčních změn ve vazbách a odkazech mezi jednotlivými částmi občanského soudního řádu i v dalších procesních předpisech, které využívají aparát výkonu rozhodnutí podle OSŘ, případně na něj odkazují a počítají s ním (zejm. daňový řád, správní řád, insolvenční zákon, trestní řád, zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním). Taková změna by zasáhla i mnoho předpisů hmotného práva za všech oblastí (občanský zákoník, zákon o rodině, zákoník práce, zákon o soudech a soudcích, zákon o vyšších soudních úřednících, zákony z oblasti sociálních dávek ad.), které počítají s ustanoveními o výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu a bylo by nutno je novelizovat. Rozsah těchto změn neumožňuje řešení na půdorysu zamýšlené novely a je spíše námětem do budoucna, pro účely prací na rekonstrukci občanského procesu v souvislosti s novým občanským zákoníkem.

Část šestá byla v posledních letech při novelizacích občanského soudního řádu spíše opomíjena. Z důležitějších, byť pouze dílčích změn lze zmínit:

- novelu č. 295/2008 Sb. zaměřenou na změny výkonu rozhodnutí ve věcech péče k nezletilým dětem (§ 273 OSŘ),
- souhrnnou novelu OSŘ provedenou zákonem č. 7/2009 Sb., která zlepšila výkon rozhodnutí postižením cenných papírů a změnami právní úpravy dražeb,
- novelu č. 218/2009 Sb. zaměřenou na ochranu před domácím násilím a doplňující ve vazbě na nový typ předběžného opatření podle § 76b OSŘ právní úpravu výkonu rozhodnutí vykázaním povinného ze společného obydlí v § 273b OSŘ a (poměrně problematickou) úpravu ponechání nezabavitelné částky povinného na účtu banky (§ 304b OSŘ),
- doprovodnou novelu ke střední novele exekučního řádu zakládající možnost konání elektronické dražby, ovšem pouze v případě dražby nemovitostí (§ 336o OSŘ).

V rámci připravovaných změn bude nyní část šestá OSŘ dotčena mnohem více a dočká se nejen zpřesnění a změn stávajícího textu, ale i doplnění zcela nových institutů, které současné exekuční právo nezná (kupodivu mnohdy je znal rakouský exekuční řád č. 79/1896 ř. z., který na našem území platil do roku 1951). Podrobný popis chystaných změn může v detailech ještě prodělat úpravy v průběhu legislativního procesu v roce 2011. Níže podávám základní přehled změn, které jsou zpracovány v paragrafovém znění a jsou připraveny k projednání v připomínkovém řízení.

3.1. Postih úkonů zkracujících uspokojení oprávněného

Smyslem tohoto opatření má být zlepšení právního postavení věřitele při vymáhání peněžitých pohledávek. Jde o to, že před zahájením exekuce a před vznikem účinků generálního inhibitoria se může dlužník za současné právní úpravy zbavit postižitelného majetku a uspokojení věřitele tak znemožnit či podstatně ztížit. Věřitel proti tomu dnes může brojit odporovatelností podle § 42a občanského zákoníku, ale pouze tehdy, má-li již vymahatelnou pohledávku a jinak do tří let zpětně pouze při převodech mezi osobami blízkými nebo tehdy, musel-li být úmysl zkrátit věřitele třetí straně znám. Důkazní břemeno prokázání úmyslu přitom stíhá věřitele.

Navrhuje se proto zavedení principu, že soud připojí k žalobě, jejímž předmětem je peněžité plnění, výzvu žalovanému, aby se od okamžiku doručení žaloby zdržel nakládání se svým majetkem v takovém rozsahu, v jakém by mohlo být zmařeno uspokojení

pohledávky oprávněného. Takovou výzvu by soud vydával i bez návrhu. Oprávněný, v jehož prospěch bude rozhodnutí vydáno, se bude moci následně ve fázi případné exekuce dovolat neplatnosti takového právního úkonu žalovaného.

V návaznosti na toto opatření se navrhuje doplnit ustanovení § 256 OSŘ o možnost provedení výkonu rozhodnutí proti jinému, než kdo je v exekučním titulu označen jako povinný, jestliže se oprávněný dovolá neplatnosti právního úkonu, který učinil povinný po doručení žaloby v úmyslu zmařit uspokojení oprávněného, musel-li být tento úmysl druhé straně znám, nebo právního úkonu, kterým byl oprávněný zkrácen, a k nimž došlo po doručení žaloby mezi povinným a osobami jemu blízkými, nebo které povinný učinil v uvedeném čase ve prospěch těchto osob, s výjimkou případu, když druhá strana tehdy úmysl zkrátit oprávněného i při náležitě pečlivosti nemohla poznat.

3.2. Změna místní příslušnosti obecného i exekučního soudu

V ustanovení § 85 odst. 1 OSŘ a § 45 odst. 2 ExŘ se navrhuje opustit letitý princip, že obecným soudem fyzické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má faktické bydliště. Je-li pro posouzení otázky místní příslušnosti rozhodující faktické místo bydliště žalovaného, pak její řešení zákonitě vyvolává potřebu dokazování a s tím související komplikace a spory. Pokud by byla místní příslušnost soudu odvozována z místa trvalého pobytu žalovaného, který je zapsán v příslušném registru (centrální evidenci obyvatel), pak je možné ji určit bez potřeby dokazování takřkajíc „od stolu“, ba co více, lze ji určit automatizovaně i bez potřeby zásahu lidského prvku.

Navrhuje se proto stanovit, že obecným soudem fyzické osoby je okresní soud, v jehož obvodu je adresa místa trvalého pobytu vedená podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, nebo adresa místa pobytu cizince na území České republiky podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Pouze tehdy, nebude-li žádná taková adresa vedena, bude místně příslušným soudem nadále okresní soud, v jehož obvodu má osoba faktické bydliště, a nemá-li žádné bydliště, okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje.

3.3. Autoremedura

Navrhuje se, aby všechna rozhodnutí vydaná podle části šesté mohl k odvolání změnit přímo soud prvního stupně, pokud odvolání v celém rozsahu vyhoví. Půjde o zásadní rozšíření okruhu rozhodnutí připouštějících autoremeduru podle § 210a OSŘ a nepochybně o přínos rychlosti a procesní ekonomii řízení.

3.4. Exekuce opakujících se plnění

Jestliže je vykonáváno rozhodnutí, ve kterém bylo oprávněnému přiznáno právo na opětvující se dávky, navrhuje se umožnit výkon rozhodnutí v rozsahu součtu těchto plnění a, jde-li o dávky na dobu neurčitou, pak v rozsahu pětinasobku ročního plnění. Tato změna umožní využít způsoby exekuce, které by byly pro jednotlivá oddělená plnění nepřiměřené.

3.5. Prodej pohledávky v dražbě

Výkon rozhodnutí formou příkázání jiných peněžitých pohledávek se navrhuje doplnit o možnost nařízení prodeje pohledávky v dražbě. O této možnosti by mohl rozhodnout soud, resp. exekutor, shledá-li ji účelnou, zejména lze-li očekávat vyšší či rychlejší zpeněžení takové pohledávky v dražbě. Udělením příklepu by na vydražitele přešla veškerá práva a povinnosti k pohledávce doposud svědčící povinnému.

3.6. Postižení účasti povinného v obchodní společnosti nebo družstvu

Dlouhodobě kritizovaným problémem při výkonu rozhodnutí je postižení účasti povinného v obchodní společnosti nebo družstvu, které dnes nelze provést v tržní hodnotě takové účasti, ale pouze v ceně vypořádacího podílu, která může být řádově nižší (zejména v případě bytových družstev, kdy tržní cena účasti v družstvu absolutně nekoreluje s hodnotou vypořádacího podílu, ale je určena hodnotou práva užívání bytu).

Navrhuje se proto zavést přirozený tržní mechanismus, podle něž by se realizoval prodej podílu v dražbě. Udělením příklepu by se vydražitel stal společníkem společnosti, případně členem družstva na místo povinného, a získal tím veškerá práva a povinnosti, která měl povinný, včetně práva užívání bytu. Pouze tehdy, nepodaří-li se podíl prodat ani v opakované dražbě, rozhodl by soud o zrušení účasti povinného v obchodní společnosti nebo družstvu.

V návaznosti na tyto změny se provádí doprovodná změna obchodního zákoníku, která sjednocuje důsledky udělení příklepu v dražbě obchodního podílu v řízení o výkonu rozhodnutí s jinými způsoby převodu obchodního podílu a řeší některé dopady zrušení účasti společníka ve společnosti.

3.7. Správa nemovitosti (sekvestrace)

Po vzoru exekučního řádu z roku 1896 se navrhuje doplnit mezi způsoby výkonu rozhodnutí správu nemovitosti (sekvestrace).

Výkon rozhodnutí správou nemovitosti by mohl být nařízen, pokud oprávněný označí nemovitost nebo jejich soubor, jejíž správu navrhuje a jestliže doloží, že nemovitost nebo jejich soubor je majetkem povinného. V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud povinnému zakáže, aby po doručení usnesení nemovitost převedl na někoho jiného nebo ji zatížil a aby přijímal užitky či plnění plynoucí z nemovitosti. Nařízení správy nemovitosti se zapisuje do katastru nemovitostí.

Správu nemovitosti vykonává soud (soudní exekutor). Jednotlivé úkony může na základě pověření provést vykonavatel nebo jiný zaměstnanec. Vyžaduje-li to charakter nemovitosti, soud (soudní exekutor) ustanoví správce, obdobně jako je již dnes ustanovován správce podniku podle § 338i až 338l OSŘ. Jakmile je nemovitost odevzdána, činí soud vhodná opatření, aby nemovitost byla řádně a úspěšně hospodářsky užívána, zejména vyzve dlužníka povinného, aby užitky plynoucí z nemovitosti skládal na jím určený účet, a zakáže mu, aby je poskytoval povinnému, provedl na ně započtení nebo s nimi jinak nakládal. Nepeněžní užitky se zpeněží v dražbě.

Nařízení správy nemovitosti nemá vliv na nájemní smlouvy týkající se nemovitosti. Nejde-li o nájem bytu, může soud (soudní exekutor) takové smlouvy vypovědět a sjednat jiné nájemní smlouvy v místě a čase obvyklé. Stejně tak je soud (soudní exekutor) oprávněn vypovědět či jinak ukončit a uzavřít nové smlouvy, kterými jsou zajištěny dodávky služeb spojených s užíváním a správou nemovitosti a pojistné smlouvy. Může se také domáhat vyklizení nemovitosti, zániku věcných břemen či zrušení jiných vztahů, na jejichž základě je nemovitost užívána. Soud (soudní exekutor) činí veškeré právní úkony týkající se nemovitosti namísto povinného.

Příjmy, které byly získány správou nemovitosti, se po odečtení nezbytných a účelně vynaložených výdajů odevzdají oprávněnému k uspokojení jeho vymáhané pohledávky. Výplata výtěžku správy se odevzdává oprávněnému jednou za šest měsíců.

Nařízení výkonu rozhodnutí správou nemovitosti nebrání tomu, aby ohledně nemovitosti byl nařízen výkon rozhodnutí jejím prodejem. V takovém případě správa nemovitosti končí dnem právní moci usnesení o rozvrhu. Nařízení výkonu rozhodnutí správou nemovitosti však brání tomu, aby byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky, pokud taková pohledávka představuje příjem správy nemovitosti.

Obdobně jako zavedení správy nemovitosti se navrhuje zavést možnost exekuční správy spoluvlastnického podílu k nemovitosti.

3.8. Jiný soupis

Návrh novely zavádí možnost pořízení tzv. „jiného soupisu“ vedle dnešního soupisu movitých věcí na místě samém. Jiný soupis se provádí do protokolu bez nutnosti šetření na místě samém a může být využit tehdy, je-li údaj o věci povinného znám z rejstříku nebo jiné evidence vedené podle zákona. O provedení soupisu se vyrozumí osoba či orgán, který vede rejstřík či jinou evidenci. Je-li to možné, provede osoba nebo orgán do rejstříku (evidence) záznam o soupisu. Údaje o provedeném soupisu uchovává osoba nebo orgán po celou dobu trvání výkonu rozhodnutí. Stejně lze postupovat i při soupisu vkladní knížky, vkladního listu nebo jiné formy vkladu.

3.9. Elektronická dražba

Do dílu o prodeji movitých věcí se doplňuje nový § 330a OSŘ, který zavádí možnost konání elektronické dražby i pro prodej movitých věcí a dalších majetkových hodnot, které se zpeněží dražbou (účast povinného v obchodní společnosti nebo družstvu, pohledávka či jiné právo povinného, cenný papír apod.).

V dražební vyhlášce soud (soudní exekutor) stanoví:

- a) způsob registrace dražitelů,
- b) způsob informování o postupu při dražbě nebo odkaz na internet, kde je tento postup zveřejněn,
- c) internetovou adresu, kde se dražba bude konat a kde může veřejnost dražbu sledovat,
- d) čas zahájení a ukončení dražby, během kterého lze zvyšovat podání,
- e) termín přihlášení pohledávek,
- f) termín uplatnění předkupního práva a způsob sdělení rozhodnutí, zda je předkupní právo prokázáno,
- g) způsob zveřejnění informace o příklepu.

Učinilo-li více dražitelů stejné nejvyšší podání, udělí soud příklep tomu, kdo podání učinil jako první. Jinak se na elektronickou dražbu užijí ustanovení o dražbě obdobně.

3.10. Prodej nemovitosti

Zásadní změny čekají ustanovení o prodeji nemovitostí v § 335 – 337h OSŘ. Současná koncepce, podle níž soud rozhoduje podle § 336a odst. 1, 2 OSŘ o závadách na nemovitosti, které v dražbě nezaniknou, bude nahrazena opačným principem, podle něž bude soud rozhodovat naopak o těch závadách, které dražbou zanikají. Soud rozhodne o zániku nájemního práva nebo práva odpovídajícího věcnému břemeni, které vý-

razně omezuje možnost prodat nemovitost v dražbě a nelze spravedlivě požadovat, aby trvalo nadále. Ostatní závady nezanikají, s výjimkami uvedenými dále. Závady, které nezaniknou, soud sepíše pro informaci dražitelům. Věcná břemena a nájemní práva (s výjimkou nájmu bytu), která nejsou soudu známa a nejsou uvedena v dražební vyhlášce ani oznámena po zahájení dražebního jednání, a předkupní práva k vydražené nemovitosti však zanikají dnem, kterým se stal vydražitel jejím vlastníkem. Pro účely neoznámeného nájmu bytu se zavádí možnost výpovědi ze strany pronajímatele (vydražitele) podle § 711 odst. 2 občanského zákoníku, pokud po pronajímateli nelze spravedlivě požadovat, aby nájemní právo trvalo i nadále.

Usnesení o ocenění nemovitosti a případném zániku závad se doručí oprávněnému, těm, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, povinnému a osobám, kterým tyto závady svědčí. Proti tomuto usnesení zůstane přípustné odvolání. Naproti tomu se však navrhuje zrušit opravný prostředek proti dražební vyhlášce, neboť je v současné právní úpravě pociťován jako nadbytečný a obstrukční. Navrhuje se stanovit, že dražební vyhláška není rozhodnutím, ale toliko opatřením.

Pro větší flexibilitu dražeb se navrhuje umožnit konání dražby i bez složení dražební jistoty, je-li to stanoveno již v dražební vyhlášce. Ze stejných důvodů se navrhuje možnost neodročovat dražbu z důvodu podání žaloby na vyloučení prodávané nemovitosti z výkonu rozhodnutí, jde-li o žalobu zjevně nedůvodnou. Toto opatření má zamezit atraktivitě šikanózních žalob bránících dnes provedení dražby.

Zvýšení zájmu o dražby má přinést nově navrhaná možnost doplacení nejvyššího podání vydražitelem prostřednictvím hypotéčního úvěru banky za současného zřízení zástavního práva na vydražené nemovitosti. V usnesení o příklepu soud nově automaticky uloží povinnému, aby vydraženou nemovitost vyklidil nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení nebo doplacení nejvyššího podání, nastalo-li později.

Revoluční novinkou, která může zvýšit nejvyšší podání a způsobit protikorupční efekt, je navrhané zavedení předražky. Jde o historický institut, který byl znám již v exekučním řádu z roku 1896, ale současný proces jej nezná. Jeho podstatou je možnost, že každý může do patnácti dnů ode dne konání dražby soudu písemně navrhnout, že dražené nemovitosti chce nabyt alespoň za částku o čtvrtinu vyšší, než bylo nejvyšší podání (předražek). V případě, že v této lhůtě takovou cenu i zaplatí, usnesení o příklepu soud zruší a rozhodne o tom, kdo a za jakou cenu nemovitosti nabude. Je-li učiněno více předražek, nemovitost nabude ten, kdo učiní nejvyšší předražek.

Při neúspěchu prvního dražebního jednání se navrhuje stanovit, že ve druhém dražebním jednání činí nejnižší podání polovinu výsledné ceny (to je i současný stav), ale ve třetím dražebním jednání činí již jen 40 % výsledné ceny, ve čtvrtém 30 % a v pátém dražebním jednání pak 25 % výsledné ceny. Nepodaří-li se nemovitost prodat ani poté, soud řízení zastaví.

Navrhuje se, že k rozvrhu rozdělované podstaty není třeba nařizovat jednání.

4. Další plánované změny v exekučním řádu

Rovněž exekuční řád má být na více místech dotčen změnami. Lze říci, že jejich společným jmenovatelem je vedle naplnění záměru nahrazení nařizování exekucí registračním principem ochrana práv účastníků řízení, technické a formulační změny zákona a sjednocení nedůvodných odchylek exekučního řádu oproti úpravě jiných právních profesí v notářském řádu, zákonu o advokacii a dalších právních předpisech.

4.1. Ochrana práv a zájmů účastníků řízení

Návrh zavádí povinnost soudních exekutorů vést vymožená peněžítá plnění odděleně od vlastních prostředků na zvláštním účtu úschov. Nad vedením tohoto účtu a nakládání s prostředky na těchto účtech se zřizuje dohled Ministerstva spravedlnosti, předsedů okresních soudů i Exekutorské komory. Důvodem zde není jen ochrana účastníků, ale i ochrana samotného exekutora a třetích osob před nečekanými událostmi, v jejichž důsledku by mohlo dojít k nežádoucímu smísení těchto prostředků (např. smrt exekutora, dědictví, společné jmění manželů, exekuce či insolvence vůči soudnímu exekutorovi apod.).

Pro zamezení neřízeného umísťování sídel exekutorských úřadů mimo sídla příslušných okresních soudů se tato možnost podmiňuje předchozím souhlasem Komory.

Zpřesňují se pravidla pro zastupování exekutora kandidátem a pro předání exekuční agendy exekutora, jemuž zanikl výkon exekutorského úřadu. Exekutorský kandidát, který zastupuje exekutora, jemuž zanikl výkon exekutorského úřadu, vykonává činnost zástupce samostatně a na vlastní odpovědnost, dokud nebude exekutorský úřad obsazen novým exekutorem. Ustanovením nového zástupce zaniká ustanovení předchozího zástupce.

Účastníkům řízení se prodlužuje lhůta pro uplatnění námítky podjatosti soudního exekutora z pěti na osm dnů. Vedle zvýšené

ochrany práv účastníků je důvodem snaha o celkové zpřehlednění lhůt v exekučním řádu, které mají být do budoucna pouze dvě, a to v trvání osmi a patnácti dnů.

Jako ochrana před prováděním exekuce proti nesprávným osobám se mezi náležitosti návrhu na zahájení exekuce, exekučního příkazu a příkazu k úhradě nákladů exekuce doplňuje rodné číslo povinného (pokud jej lze zjistit) a zavádí se povinnost oprávněného předkládat exekutorovi exekuční titul i pro případy, že jej vydal exekuční soud.

Oprávněnému se umožňuje operativní změna exekutora, pokud s tím původní i nový exekutor souhlasí, bez rozhodnutí soudu.

Ve prospěch povinného se zavádí odkladný účinek výzvy soudního exekutora k dobrovolné úhradě a odkladný účinek prvního návrhu na zastavení exekuce podaného ve lhůtě 15 dnů od doručení této výzvy. Jde o přirozenou náhradu za zrušené usnesení o nařízení exekuce, které připouštělo opravný prostředek s odkladným účinkem.

Efektivita exekuce se zvyšuje doplněním nového způsobu exekuce ukládající zaplacení peněžité částky, a to příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu, což bylo doposud možné pouze při výkonu rozhodnutí soudem podle OSŘ.

Účastníky řízení mnohdy velmi zatěžovaly pochybnosti v otázkách vzniku a zániku exekutorského zástavního práva na nemovitostech a odstranění nepříjemného záznamu v katastru nemovitostí. Návrh novely proto zpřesňuje, že exekutorské zástavní právo k nemovitosti, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí, vzniká doručením exekučního příkazu o zřízení exekutorského zástavního práva příslušnému katastrálnímu úřadu. Exekutorské zástavní právo může zaniknout vedle skončení exekuce rovněž právní mocí rozhodnutí, kterým soudní exekutor ruší zástavní právo.

4.2. Technické a formulační změny

Poměrně důležitou změnou je komplexní terminologická revize ustanovení popisujících exekuční řízení a jeho jednotlivé fáze. V současné době exekuční řád používá pojem „provedení exekuce“, a to bez zřetele k tomu, zda tím má na mysli vedení exekučního řízení jako celku, nebo skutečné provedení exekuce v užším smyslu, jímž se doktrinárně rozumí pouze nevratné realizační úkony při vymáhání (např. prodej v dražbě apod.). Nově se zavádí strukturovaná terminologie podle toho, o jakou situaci se jedná.

Navržené pojmosloví vypadá takto:

- Obecný pojem „exekuční činnost“ a „exekuční řízení“ se používají tam, kde se jimi míní obecné instituty exekučního řádu (např. dohled nad exekučním řízením, změna exekutora v exekučním řízení, vyloučení exekutora z řízení, povinnost součinnosti v řízení, účastníci exekučního řízení, vztahy exekučního řízení k jiným předpisům, apod.). Exekuční řízení se zahajuje podáním návrhu oprávněného (§ 35 odst. 1 ExŘ).
- Pojem „vedení exekuce“ se používá tam, kde se mají na mysli konkrétní úkony podle hlavy třetí exekučního řádu, s výjimkou realizačních úkonů. Vedení exekuce se zahajuje zápisem exekuce do rejstříku a spadá do něj zejména zjišťování a zajišťování majetku povinného.
- Pojem „provedení exekuce“ se používá tam, kde se mají na mysli realizační úkony exekutora, tj. faktický výkon exekuce směřující k nucenému splnění exekučního titulu jednotlivými způsoby exekuce uvedenými v zákoně. Provedení exekuce se zahajuje vydáním exekučního příkazu.

Terminologických změn je v návrhu více, tak kupříkladu místy využívaný neobratný termín „žadatel o provedení exekuce“ se nahrazuje přirozeným pojmem „oprávněný“ apod.

Vedle terminologických změn dochází i k některým technickým změnám a doplňkům, jako např. zavedení zvláštního způsobu součinnosti České správy sociálního zabezpečení a Centrálního depozitáře vzdálenou výměnou dat prostřednictvím Komory, výslovnému stanovení, že i usnesení o zastavení exekuce či uložení pokuty při provádění exekuce nepeněžitě povinnosti podle § 351 OSŘ jsou exekučním titulem, nebo vyjasnění pochybností praxe, že odvolání není přípustné ani proti usnesení o změně nebo zrušení exekučního příkazu.

4.3. Sjednocení odchylek

Soudním exekutorům se obdobně jako notářům nově umožňuje zastávat volené funkce ve veřejné správě, konkrétně vykonávat funkci poslance, senátora nebo zastupitele obecního nebo krajského zastupitelstva. Dále se jim povoluje činnost v poradních orgánech vlády, ministerstev, jiných ústředních orgánů státní správy a v orgánech samosprávy (srov. § 3 odst. 2 ExŘ a § 5 odst. 2 NotŘ).

Pro výkon funkce soudního exekutora se stanoví požadavek vysokoškolského vzdělání v oboru právo v magisterském studijním programu na vysoké škole v České republice nebo na zahra-

niční vysoké škole, pokud takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu v oboru právo na vysoké škole v České republice (srov. § 9 odst. 1 ExŘ a § 5 odst. 1 ZA). Cílem tohoto opatření je stanovit dodatečné požadavky na obsahovou znalost českého práva pro absolventy zahraničních právnických fakult, jimž je Česká republika povinná nostrifikovat vzdělání podle mezinárodních úmluv.

Pro výkon funkce vykonavatele soudního exekutora se omezuje požadavek roční praxe na 6 měsíců. Dosavadní úprava této podmínky pro vykonavatele se jeví jako příliš přísná a neodpovídá požadavkům na vykonavatele soudu, který předchází povinnou praxi stanovenou nemá.

Odpovědnost soudních exekutorů za způsobenou škodu se uvádí do souladu s odpovědností notářů a se zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, a to tak, že dosavadní paralelní odpovědnost státu a soudních exekutorů za výkon exekuční činnosti se nahrazuje primární odpovědností státu vůči poškozeným osobám (neboť jde o výkon státní moci) a sekundární (regresní) odpovědností soudního exekutora vůči státu (srov. § 32 odst. 1 ExŘ a § 57 odst. 1 NotŘ).

Právní úprava exekutorských zápisů provedená v § 77 – 79 ExŘ se uvádí do souladu s obdobnou úpravou v notářském řádu.

Závěr

Zda se shora uvedené změny podaří prosadit, nelze zajisté slíbit, neboť zejména v případě prvních dvou okruhů jde o politicky značně citlivé záležitosti, které jsou náchylné ke zkratkovitým posouzením podle momentální situace v Poslanecké sněmovně a podle společenské nálady vůči soudním exekutorům prezentované v hromadných sdělovacích prostředcích. Na rozdíl od minulosti však již nejde jen o pouhé ideové náměty, ale o konkrétní legislativní návrhy, které jsou v době sepisu tohoto příspěvku vypracovány v paragrafovém znění, a bude s nimi zahájen oficiální legislativní proces projednáním v meziresortním připomínkovém řízení. Poté budou zaslány k posouzení Legislativní radě vlády a ke schválení vládě. Poslanecká sněmovna se jimi začne zabývat nejdříve v polovině roku a při optimálním průběhu legislativního procesu mohou nabýt účinnosti nejdříve od 1. ledna 2012.

Přehled navrhovaných změn právní úpravy výkonu rozhodnutí a exekuce

Předkládané znění navrhovaných změn zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, a zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) je pracovním výstupem z přípravy legislativního záměru, který byl představen na diskusním fóru TŘEŠŤ 2011. Nejedná se tedy o výsledek legislativního procesu, který se může od předkládaného paragrafovaného znění lišit.

Na několika místech tohoto příspěvku se můžete seznámit s názory vybraných účastníků diskusního fóra TŘEŠŤ 2011 na prezentované změny předpisů upravujících výkon rozhodnutí a exekuce.

I. OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD

Předpoklady výkonu rozhodnutí § 251

(1) Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, a jde-li o věc podle odstavce 2, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

(2) Soud nařizuje a provádí výkon rozhodnutí

- a) ve věcech výchovy nezletilých dětí podle § 272 odst. 1,
- b) ve věcech výživného na nezletilé děti a mezi manžely,
- c) ve věcech pohledávek ze soudních poplatků, exekučních nákladů a pořádkových pokut uložených podle zvláštního právního předpisu, nákladů trestního řízení podle zvláštního právního předpisu, nákladů občanského soudního řízení, je-li oprávněným stát, pohledávek z peněžitého trestu, z pokut uložených v občanském soudním řízení, trestním řízení nebo v řízení podle zvláštního právního předpisu nebo z pokut uložených ve správním řízení v jiném členském státě Evropské unie a uznaných soudem v České republice,
- d) je-li oprávněným stát a pohledávka vznikla z jednání soudů, státních zastupitelství, Vězeňské služby, Rejstříku trestů, Justiční akademie, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci a Probační a mediační služby,
- e) o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným podle § 273b,
- f) je-li podán návrh na zřízení soudcovského zástavního práva,
- g) rozhodnutí orgánů Evropských společenství.

§ 256

(1) Proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, nebo ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný, lze nařídít a provést výkon rozhodnutí, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo právo z rozhodnutí.

(2) Přejedání povinnosti nebo práva lze prokázat jen veřejnou listinou anebo jinou listinou s úředně ověřenými podpisy, pokud nevyplývá přímo z právního předpisu.

(3) Proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, lze nařídít a provést výkon rozhodnutí, jestliže v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí

- a) se oprávněný dovolá neplatnosti právního úkonu, který učinil povinný po doručení žaloby (§ 79 odst. 4) v úmyslu zmařit uspokojení, musel-li být tento úmysl druhé straně znám, nebo právního úkonu, kterým byl oprávněný zkrácen a k nimž došlo po doručení žaloby (§ 79 odst. 4) mezi povinným a osobami jemu blízkými, nebo které povinný učinil v uvedeném čase ve prospěch těchto osob, s výjimkou případu, když druhá strana tehdy úmysl zkrátit oprávněného i při náležitě pečlivosti nemohla poznat a
- b) lze důvodně předpokládat, že z majetku povinného nelze nedojít k uspokojení vymáhané pohledávky.

Mgr. Ivana Pýchová, soudní exekutorka Exekutorského úřadu Praha 2

Je, podle Vašeho názoru, připravena odborná, potažmo laická, veřejnost na zrušení dvojkolejnosti vykonávacího řízení?

Ano, zjednoduší se situace pro veřejnost (neprávníky), neboť stávající dvojkolejnost je pro ně mnohdy matoucí a nepochopitelná.

Jak nahlížíte na zrušení nařizování exekucí soudem? Považujete navrhané zrušení za ústavně konformní a je nezbytné zavedení nového nesporného řízení o osvědčení vykonatelnosti vybraných exekučních titulů?

Ano, avšak ponechala bych pro osvědčení o vykonatelnosti pouze rozhodčí nálezy, v praxi se setkávám často s rozhodčími nálezy, které nemají veškeré náležitosti exekučního titulu a je i pochybnost o jejich skutečném doručení účastníkům rozhodčího řízení, avšak s vadou notářského nebo exekutorského zápisu jsem se dosud nesetkala, navíc po navrhané úpravě v e.ř. (sjednocení s úpravou notářskou) se pravděpodobnost nedostatku ještě omezí.

Jsou soudy, respektive soudní exekutoři, připraveni na novou agendu spojenou se zahájením exekučního řízení?

Ano.

Jak vnímáte zavedení nového Rejstříku zahájených exekucí a jeho koexistenci s Centrální evidencí exekucí?

Rejstřík exekucí bude vlastně soudní evidencí exekučních řízení, tj. ne-veřejný, a proto by CEE zůstala zachována ve stávající podobě.

Považujete za žádoucí rozšíření okruhu exekučně postižitelného majetku?

Ano! Zejména o příkázání pohledávky z účtu manželky/manžela povinného a srážky ze mzdy manžela/manželky povinného, v praxi je nemožnost tohoto způsobu provedení exekuce hojně zneužívána.

Vaše hodnocení zjednodušení procesu prodeje nemovitostí. Spatřujete případně v navrhané úpravě nějaká negativa?

Ne.

Jak hodnotíte rozšíření možnosti zpeněžení majetku dlužníků (například členských práv a obchodních podílů) ve veřejné dražbě?

Jako jasný přínos.

Jsou předkládané novely vykonávacího řízení způsobilé zvýšit efektivitu a rychlost exekučního řízení?

Určitě.

§ 258

(1) Výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky lze provést srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky, příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu, správou nemovitosti, prodejem movitých věcí a nemovitostí, prodejem podniku, zřízením soudcovského zástavního práva k nemovitostem.

(2) Výkon rozhodnutí ukládajícího jinou povinnost než zaplacení peněžité částky se řídí povahou uložené povinnosti. Lze jej provést vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci, provedením prací a výkonů.

(3) Výkon rozhodnutí prodejem zástavy lze pro zajištěnou pohledávku provést prodejem zastavených movitých a nemovitých věcí, věcí hromadných, souborů věcí a bytů nebo nebytových prostorů ve vlastnictví podle zvláštního zákona, příkázáním zastavené peněžité pohledávky a postižením zastavených jiných majetkových práv.

(4) Výkon rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. f), pokud bylo povinnému uloženo zdržet se nakládání se svým majetkem, lze nařídit jen, byl-li podán návrh na zahájení řízení ve

věci samé. Soud však provede jen zajištění majetku povinného do výše pohledávky, který je předmětem řízení ve věci samé. Na návrh oprávněného soud rozhodne o pokračování výkonu rozhodnutí. Návrh musí být podán ve lhůtě podle § 77 odst. 1 písm. c).

§ 314b

(1) Je-li to účelné, soud na místo postupu dle § 314a, nařídí prodej pohledávky v dražbě. Přitom postupuje podle ustanovení v § 328b až 330.

(2) Udělením příklepu přecházejí na vydražitele veškerá práva a povinnosti k pohledávce doposud svědčící povinnému.

Postižení účasti povinného v obchodní společnosti nebo družstvu

§ 320a

(1) V nařízení výkonu rozhodnutí soud zakáže:

a) povinnému převádět svůj obchodní podíl nebo svoje členská práva a povinnosti v družstvu (dále je podíl) nebo je zatěžovat,

b) obchodní společnosti nebo družstvu, aby udělili povinnému souhlas k převodu nebo k zatížení podílu souhlas, je-li takové rozhodnutí potřeba.

(2) Obchodní společnosti nebo družstvu se usnesení doručí do vlastních rukou.

(3) Po právní moci usnesení nařídí soud prodej podílu v dražbě. Přitom postupuje přiměřeně podle § 328b až 330. K určení rozhodné ceny přibere soud znalce.

(4) Udělením příklepu se vydražitel stává společníkem (členem družstva) na místo povinného a má přitom veškerá práva a povinnosti, která měl povinný. Udělení příklepu se oznámí obchodnímu rejstříku a obchodní společnosti (družstvu). Souhlas ostatních společníků nebo orgánů obchodní společnosti (družstva) se nevyžaduje.

(5) Ustanovení odst. 3 a 4 neplatí, je-li postihován podíl povinného ve veřejné obchodní společnosti.

(6) Nepodaří-li se podíl prodat ani v opakované dražbě, soud rozhodne o zrušení účasti povinného v obchodní společnosti (družstvu).

(7) Je-li s podílem spojeno právo užívat byt, postupuje po právní moci usnesení soud podle § 336 až 337j. Dražební vyhláškou soud zašle i družstvu.

HLAVA PÁTÁ SPRÁVA NEMOVITOSTI

Nařízení výkonu rozhodnutí

§ 320i

(1) Výkon rozhodnutí správou nemovitosti může být nařízen, jen když oprávněný označí nemovitost nebo jejich soubor, jejíž správu navrhuje a jestliže doloží, že nemovitost nebo jejich soubor je majetkem povinného.

(2) Návrh dalšího oprávněného na nařízení výkonu rozhodnutí správou téže nemovitosti u příslušného soudu dříve, než soud pravomocně rozhodl o nařízení výkonu rozhodnutí, se považuje za přistoupení k řízení, a to ode dne podání návrhu. Návrh dalšího oprávněného, který byl podán u nepřislušného soudu, soud postoupí bez rozhodnutí příslušnému soudu; v takovém případě se návrh považuje za přistoupení k řízení ode dne, kdy návrh došel příslušnému soudu. Další oprávněný musí přijmout stav řízení, v němž je při jeho přistoupení.

§ 320j

Pro nařízení výkonu rozhodnutí správou nemovitosti je rozhodující stav v době zahájení řízení.

§ 320k

(1) V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud povinnému

- a) zakáže, aby po doručení usnesení nemovitost převedl na někoho jiného nebo ji zatížil,
- b) zakáže, aby přijímal užítky či plnění plynoucí z nemovitosti,
- c) přikáže, aby do 15 dnů od doručení usnesení sdělil, zda a kdo nemovitost užívá, zda a kdo má uzavřenu nájemní smlouvu k nemovitosti nebo její části, zda je nemovitost zatížena věcným břemenem a komu takové právo svědčí,
- d) přikáže, aby do 15 dnů od doručení usnesení sdělil, jak a kým jsou zajištěny dodávky služeb spojených s užíváním a správou nemovitosti a zda, kým a v jakém rozsahu je nemovitost pojištěna,
- e) přikáže, aby do 15 dnů od doručení usnesení sdělil, zda jsou ohledně nemovitosti vedeny spory či jiná řízení,
- f) přikáže, aby soudu umožnil kdykoliv nahlížet do účetní evidence, smluv a dalších písemností týkajících se nemovitosti a bez omezení vstupovat do všech prostor

§ 320l

Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí doručí soud oprávněnému, těm, kdo přistoupili do řízení jako další oprávnění, povinnému, manželu povinného a příslušnému katastrálnímu úřadu, který provede zápis správy do katastru nemovitostí.

§ 320m

(1) Správu nemovitosti vykonává soud. Jednotlivé úkony může na základě pověření soudce provést vykonavatel nebo jiný zaměstnanec soudu. Vyžaduje-li to charakter nemovitosti, soud ustanoví správce. Ustanovení § 338i až 338l platí obdobně.

(2) Podání návrhu na zahájení správního či soudního řízení týkající se nemovitosti a právních úkonů s ní souvisejících provádí na místo povinného soud.

(3) Jakmile je nemovitost odevzdána, činí soud vhodná opatření, aby nemovitost byla řádně a úspěšně hospodářsky užívána, zejména vyzve dlužníka povinného, aby užítky plynoucí z nemovitosti skládal na jím určený účet a zakáže mu, aby je poskytoval povinnému, provedl na ně započtení nebo s nimi jinak nakládal.

(4) Na místo povinného potvrzuje soud splnění dluhu.

(5) Nejsou-li užitky podle odst. 3 v penězích, odevzdají se soudu, který se postará o jejich zpeněžení v dražbě podle § 328b až 330.

§ 320n

(1) Nařízení správy nemovitosti nemá vliv na nájemní smlouvy týkající se nemovitosti. Nejde-li o nájem bytu, soud však může takové smlouvy vypovědět a sjednat jiné nájemní smlouvy v místě a čase obvyklé.

(2) Soud je oprávněn vypovědět či jinak ukončit a uzavřít nové smlouvy, kterými jsou zajištěny dodávky služeb spojených s užíváním a správou nemovitosti a pojistné smlouvy. Za podmínek stanovených zákonem, se může také domáhat vyklizení nemovitosti, zániku věcných břemen, či zrušení jiných vztahů, na jejich základě je nemovitost užívána.

§ 320o

(1) Příjmy, které soud získal správou nemovitosti, se po odečtení výdajů odevzdají oprávněnému k uspokojení jeho vymáhaného pohledávky.

(2) Výdaji podle odstavce 1 jsou v tomto pořadí:

- a) náklady správy nemovitosti,
- b) plnění, která vyplývají z pojistných smluv a ze smluv, kterými jsou zajištěny dodávky služeb spojených s užíváním a správou nemovitosti,
- c) náklady na udržování a nutné opravy nemovitosti,
- d) náklady na řízení týkající se nemovitosti,
- e) daň z nemovitosti za dobu, po kterou trvá správa nemovitosti,

(3) Výplatu výtěžku správy odevzdává soud oprávněnému každých šest měsíců, nedohodnou-li se na delší lhůtě.

Jiné výkony rozhodnutí

§ 320p

(1) Nařízení výkonu rozhodnutí správou nemovitosti nebrání tomu, aby ohledně nemovitosti byl nařízen výkon rozhodnutí jejím prodejem. Správa nemovitosti se končí dnem právní moci usnesení o rozvrhu.

(2) Nařízení výkonu rozhodnutí správou nemovitosti brání tomu, aby byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí příkazáním jiné peněžité pohledávky, pokud taková pohledávka představuje příjem správy nemovitosti. Již nařízené výkony soud zastaví. Oprávnění z těchto výkonů mají v řízení o výkon správy nemo-

JUDr. Jana Šecová, soudkyně Okresního soudu v Liberci

Je, podle Vašeho názoru, připravena odborná, potažmo laická, veřejnost na zrušení dvojkoľejnosti vykonávacího řízení?

Laická veřejnost bude opět vydána na pospas médiím, takže její připravenost bude záležet na tom, jak bude celá akce médiím vysvětlena. Odborná veřejnost – máme-li na mysli advokáty, soudce a další právníky – o připravované změně asi zatím mnoho neví.

Jak nahlížíte na zrušení nařizování exekucí soudem? Považujete navrhované zrušení za ústavně konformní a je nezbytné zavedení nového nesporného řízení o osvědčení vykonatelnosti vybraných exekučních titulů?

Domnívám se, že soudy přivítají, jestliže exekuce budou nařizovat sami exekutoři. Současná úprava, kdy je návrh podáván u exekutora, jím předkládán soudu k nařízení, poté se věc vrací exekutorovi a ten opět po nějakém čase předkládá soudu doručky k vyznačení právní moci, řízení prodlužuje a prodražuje.

Zavedení nového nesporného řízení o osvědčení vykonatelnosti vybraných exekučních titulů vidím jako zcela nadbytečné, nesystémové a soudy i oprávněné zatěžující. I při současné úpravě jsou práva povinných dostatečně zajištěna možností podat návrh na zastavení exekuce pro nevykonatelnost exekučního titulu.

Pokud jde o exekutorské a notářské zápisy, jsou nebo budou jejich povinné náležitosti podrobně popsány v exekutorském a notářském řádu a pro exekutora by tak neměl být problém posoudit vykonatelnost takového titulu stejně, jako to bude muset posuzovat u jiných exekučních titulů, když u řady z nich neplatí ustanovení § 160 o.s.ř. (např. správní rozhodnutí).

Pokud jde o rozhodčí nálezy, neumím si představit, jak to bude probíhat v praxi. Podle § 29 odst. 2 zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, jsou rozhodci povinni do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán, rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení, s výjimkou případů, kdy byl rozhodčí nález vydán mimo území České republiky. Z materiálů, které jsme měli k dispozici v Třešti, nevyplývá, že by se měl měnit také zákon o rozhodčím řízení a z navrhované úpravy o.s.ř. není zřejmé kdy a jak bude oprávněný získávat průkaz o doručení rozhodčího nálezu, aby jej se žádostí o osvědčení vykonatelnosti předložil soudu, přičemž tímto soudem by měl být zřejmě obecný soud povinného podle odkazu na § 45 ex. řádu, co takovým průkazem o doručení bude a kdo jej bude vydávat, nebo zda bude stačit ofocená doručka nebo zda bude muset být ověřena, případně jak jinak bude tato otázka řešena. Povinnost ukládat tzv. rozhodčí spisy u soudů se netýká stálých rozhodčích soudů, které je ukládají

vitostí postavení dalšího oprávněného. Pro pořadí je rozhodující den, kdy návrh došel soudu. Doposud nevyplacené pohledávky z těchto výkonů se předají soudu.

Správa spoluvlastnického podílu § 320q

(1) Na výkon rozhodnutí správou spoluvlastnického podílu se užijí ustanovení o výkonu rozhodnutí správou nemovitosti.

(2) Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí správou spoluvlastnického podílu se doručuje i spoluvlastníkům.

(3) Soud může vykonávat správu celé nemovitosti, navrhnou-li mu to ostatní spoluvlastníci.

Jiný soupis § 327a

(1) Je-li údaj o věci povinného znám z rejstříku zřízeného ze zákona nebo jiné evidence vedené v souladu se zákonem, pojme se taková věc do soupisu zápisem do protokolu.

(2) O provedení soupisu soud bezodkladně vyrozumí osobu či orgán, který vede rejstřík či jinou evidenci. Je-li to možné, pro-

vede osoba nebo orgán do rejstříku (evidence) záznam o soupisu. Údaje o provedeném soupisu uchovává osoba nebo orgán po celou dobu trvání výkonu rozhodnutí.

(3) Po právní moci se povinný vyzve, aby takto sepsané věci dodal bezodkladně soudu.

§ 327b

(1) Stejně postupuje soud, je-li mu známo, že povinný je vlastníkem vkladní knížky, vkladního listu nebo jiné formy vkladu (vkladní knížka).

(2) Oznámení o pojetí do soupisu zašle do vlastních rukou peněžního ústavu a poučí ho, že povinný od okamžiku soupisu nesmí s touto věcí nakládat.

(3) Soud vyzve povinného, aby vkladní knížku bezodkladně předložil. Nestane-li se ta nejpozději do právní moci usnesení, soud podá návrh na její umožnění.

§ 335

(1) Výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí může být nařízen, jen když oprávněný označí nemovitost, jejíž prodej navrhu-

ve svých archívech, v současné době však např. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře a Agrární komoře ČR odmítá své spisy zapůjčit soudu i k nahlédnutí s odkazem na povinnost mlčenlivosti a bez změny zákona o rozhodčím řízení lze pochybovat o jeho vstřícnosti, pokud by měl oprávněným poskytovat doklady o doručení.

Jsou soudy, respektive soudní exekutoři, připraveni na novou agendu spojenou se zahájením exekučního řízení?

Domnívám se, že obě strany, tj. soudy i exekutoři, uvítají zejména zkrácení prvních fází exekučního řízení, kdy odpadne „přehazování“ věcí mezi nimi.

Jak vnímáte zavedení nového Rejstříku zahájených exekucí a jeho koexistenci s Centrální evidencí exekucí?

Nevidím praktický smysl Rejstříku zahájených exekucí. Jestliže již byly vynaloženy nemalé finanční náklady na zprovoznění Centrální evidence exekucí a ta funguje, bylo by asi úspornější rozšířit ji o údaje, které by měly být v Rejstříku zahájených exekucí, pokud v ní dosud nejsou, oddělit veřejnou a neveřejnou část a provozovat pouze jednu evidenci. Vedlejším efektem jediné evidence může být snížení počtu chyb v údajích, které by se nezakládaly dvakrát.

Považujete za žádoucí rozšíření okruhu exekučně postižitelného majetku?

Považuji za nešťastné a sociálně necitlivé snahy o rozšíření okruhu exekučně postižitelného majetku o nárok na mzdu manžela/-ky povinného a o jeho či její účet. Jestliže je postižena mzda a účet povinného, potom ze mzdy druhého manžela (která mnohdy chodí na jeho účet) je třeba pokrýt finančně celý provoz domácnosti. Podobné je to tam, kde jediným příjmem povinného je mzda nebo důchod, doručovaný na účet povinného – jestliže dojde k přikázání pohledávky z účtu povinného a nezabavitelná částka je bankou respektována pouze jeden měsíc, dostává se povinný do dalších dluhů, nemá-li v krátké době přijít o střechu nad hlavou pro nezaplacené nájemné. Zejména důchodci, kteří žijí sami a důchod je jejich jediným, obvykle nepřilíhí vysokým příjmem, se tak ocitají ve velice tristní situaci. Za přijatelné bych považovala, kdyby i při přikázání pohledávky z účtu bylo stanoveno, že srážky je možné provádět pouze se zachováním nezabavitelné částky na účtu povinného každý měsíc, tedy obdobně jako je to u srážek ze mzdy.

Jsou předkládané novely vykonávacího řízení způsobilé zvýšit efektivitu a rychlost exekučního řízení?

Myslím si, že novela odstraní právě ono masové přehazování věcí mezi soudem a exekutorem, odpadnou čekací lhůty, zejména na vyznění právní moci soudem, což je v současné době předmětem častých a oprávněných stesků exekutorů, takže už jen proto by měly exekuce probíhat rychleji.

je, a jestliže listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloží, že nemovitost je ve vlastnictví povinného. Nemovitostmi se při výkonu rozhodnutí jejich prodejem rozumí nemovité věci a byty nebo nebytové prostory ve vlastnictví podle zvláštního zákona. O tom, že byl podán návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí, soud vyrozumí příslušný katastrální úřad.

(2) Návrh dalšího oprávněného na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem téže nemovitosti podaný u příslušného soudu dříve, než soud pravomocně rozhodl o nařízení výkonu rozhodnutí, se považuje za přistoupení k řízení, a to ode dne podání návrhu. Návrh dalšího oprávněného, který byl podán u nepříslušného soudu, soud postoupí bez rozhodnutí příslušnému soudu; v takovém případě se návrh považuje za přistoupení k řízení ode dne, kdy návrh došel příslušnému soudu. Další oprávněný musí přijmout stav řízení, v němž je při jeho přistoupení.

(3) Oprávněný může vzít zpět svůj návrh až do právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Soud však řízení zastaví jen tehdy, souhlasí-li s tím všichni oprávnění, kteří přistoupili do řízení. K návrhu účastníků může být výkon rozhodnutí zastaven nejpozději do právní moci usnesení o příklepu.

§ 336a

(1) Podle výsledků ocenění a ohledání provedeného podle § 336 určí soud výslednou cenu nemovitosti a jejího příslušenství a uvede jemu známá věcná břemena a nájemní práva, která prodejem v dražbě nezaniknou

(2) Soud rozhodne o zániku nájemního práva nebo práva odpovídajícího věcnému břemeni, které výrazně omezuje možnost prodat nemovitost v dražbě a nelze spravedlivě požadovat, aby trvalo nadále.

(3) Usnesení soud doručí oprávněnému, těm, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, povinnému a osobám, kterých se týká rozhodnutí podle odst. 2. Jednání není třeba nařizovat.

§ 336b

(1) Po právní moci usnesení podle § 336a soud nařídí dražbu.

(2) V dražební vyhlášce soud uvede

- a) čas a místo dražebního jednání (§ 336d),
- b) označení nemovitosti a jejího příslušenství,
- c) výslednou cenu (§ 336a),
- d) výši nejnižšího podání (§ 336e odst. 1),
- e) výši jistoty a způsob jejího zaplacení (§ 336e odst. 2),

- f) věcná břemena a nájemní práva, které prodejem nemovitosti v dražbě nezaniknou,
- g) předpoklady, za kterých vydražitel může převzít vydraženou nemovitost a za kterých se stane jejím vlastníkem (§ 336l odst. 1 a 2).

(3) V dražební vyhlášce soud vyzve

- a) každého, kdo má právo, které nepřipouští dražbu (§ 267), je uplatnil u soudu a aby takové uplatnění práva prokázal nejpozději před zahájením dražebního jednání, s upozorněním, že jinak k jeho právu nebude při provedení výkonu rozhodnutí přihlíženo,
- b) každého, kdo má k nemovitosti nájemní právo nebo věcné břemeno nezapsané v katastru nemovitostí, které není uvedeno v dražební vyhlášce, aby takové právo soudu oznámil a doložil ho listinami, jinak takové právo zanikne příklepem. To neplatí, jde-li o nájemce bytu a oprávněného z věcného břemene bydlení.

(4) V dražební vyhlášce soud upozorní

- a) oprávněného, ty, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, a další věřitele povinného se mohou domáhat uspokojení jiných vymahatelných pohledávek nebo pohledávek zajištěných zástavním právem, než pro které byl nařízen výkon rozhodnutí, jestliže je přihlásí nejpozději do zahájení dražebního jednání a přihláška bude obsahovat náležitosti dle § 336f odst. 2 a poučení, že k přihláškám, v nichž výše pohledávky nebo jejího příslušenství nebude uvedena, se nepřihlíží (§ 336f),
- b) oprávněného, ty, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, a další věřitele a povinného že mohou popřít přihlášené pohledávky co do jejich pravosti, výše, zařazení do skupiny a pořadí a to nejpozději do 15 dnů ode dne vyvěšení podle § 336p a poučí je, že k námitkám učiněných později se nepřihlíží,
- c) dražitele, zda se připouští, aby nejvyšší podání bylo doplaceno úvěrem se zřízením zástavního práva na vydražené nemovitosti,
- d) osoby, které mají k nemovitosti předkupní právo, že ho mohou uplatnit jen v dražbě jako dražitelé a že udělením příklepu předkupní právo zaniká.

§ 336c

(1) Dražební vyhlášku soud doručí:

- a) oprávněnému, těm, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, povinnému, manželu povinného, osobám, o nichž je mu známo, že mají k nemovitosti předkupní právo, osobám, kterým se doručuje usnesení podle § 336a

- odst. 1 a osobám, které již přihlásily své vymahatelné pohledávky nebo pohledávky zajištěné zástavním právem za povinným a příslušnými listinami je prokázaly,
- b) finančnímu úřadu a obecnímu úřadu, v jejichž obvodu je nemovitost a v jejichž obvodu má povinný své bydliště (sídlo, místo podnikání),
- c) těm, kdo vybírají pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění a pojistné na veřejné zdravotní pojištění,
- d) příslušnému katastrálnímu úřadu,
- e) obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu je nemovitost.

(2) Osobám uvedeným v odstavci 1 písm. a) soud dražební vyhlášku doručí do jejich vlastních rukou.

(3) Soud vyvěsí v den jejího vydání dražební vyhlášku na úřední desce soudu a požádá obecní úřad, v jehož obvodu je nemovitost, aby vyhlášku nebo její podstatný obsah uveřejnil způsobem v místě obvyklým, a příslušný katastrální úřad, aby vyhlášku nebo její podstatný obsah uveřejnil na své úřední desce. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí současně seje mezinárodní soudní kanceláři.

(4) V odůvodněných případech může soud dražební vyhlášku nebo její podstatný obsah uveřejnit v celostátním nebo místním tisku, popřípadě jiným vhodným způsobem.

JUDr. Milan Usnul, soudní exekutor Exekutorského úřadu Praha 9

Je, podle Vašeho názoru, připravena odborná, potažmo laická, veřejnost na zrušení dvojkolejnosti vykonávacího řízení?

Myslím si, že ano. Většina velkých věřitelů využívá soudní exekutory již dnes. Vznik exekutorského stavu měl ulehčit justici, ale nestalo se tomu tak. Naopak, muselo dojít k posílení exekučních oddělení soudů, což představuje velkou zátěž na státní rozpočet.

Jak nahlížíte na zrušení nařizování exekucí soudem? Považujete navrhované zrušení za ústavně konformní a je nezbytné zavedení nového nesporného řízení o osvědčení vykonatelnosti vybraných exekučních titulů?

Přikláníme se k postupům, které jsou ve vyspělé západní Evropě běžné. Zde soudy do nařizování exekucí nikterak nezasahují, zahájení exekuce se pouze soudem sdělí. Samotné zrušení nařizování exekucí soudem řízení urychlí. Soudní exekutoři nebudou muset čekat na vyznačení právní moci soudem na usnesení o nařízení exekuce.

Dosavadní praxe ukázala, že exekutorský zápis není problémovým exekučním titulem. Nevidím však ani problém v soudním osvědčení vykonatelnosti rozhodčích nálezů a notářských a exekutorských zápisů.

Jsou soudy, respektive soudní exekutoři, připraveni na novou agendu spojenou se zahájením exekučního řízení?

To si nemyslím. Některé exekutorské úřady mohou mít s novou agendou problémy.

Jak vnímáte zavedení nového Rejstříku zahájených exekucí a jeho koexistenci s Centrální evidencí exekucí?

Pro Exekutorskou komoru by bylo nepřijemné, pokud by došlo ke zrušení Centrální evidence exekucí. Exekutorská komora financovala její spuštění a nyní by přišla o zdroj svých příjmů.

Považujete za žádoucí rozšíření okruhu exekučně postižitelného majetku?

Rozšíření exekučně postižitelného majetku je spojeno s vývojem výkonu práva. Nevidím v tom žádný problém, je to na místě.

Vaše hodnocení zjednodušení procesu prodeje nemovitostí. Spatřujete případně v navrhované úpravě nějaká negativa?

Cílem uvedené změny je exekuci zjednodušit a urychlit. Při exekuci prodejem nemovitostí byla řada opravných prostředků, které někdy výrazně prodloužily řízení. Osobně jsem měl případ, kdy se čekalo na rozvrh výtěžku sedm let díky množství uplatněných opravných prostředků.

Je tedy v pořádku, že se možnost podání opravných prostředků kumuluje do usnesení o ceně a dražební vyhláška nemá být rozhodnutím.

Jak hodnotíte rozšíření možnosti zpeněžení majetku dlužníků (například členských práv a obchodních podílů) ve veřejné dražbě?

Považuji za naprostou anomálii odlišné stanovení hodnoty družstevního podílu pro účely dědického nebo rozvodového řízení a pro účely řízení exekučního. Je nespravedlivé, aby v prvním případě byla cena určena jako tržní a v případě exekucí byla stanovena jako hodnota vypořádacího podílu. Připravovaná novela toto konečně odstraní.

Také správa nemovitosti není zbytečným způsobem provedení exekuce. Tento institut byl dosud nahrazován prodejem podniku, kdy správce v některých případech provozoval podnik tak dlouho, dokud se neumohl dluh. Rovněž do doby realizace dražby nemovitosti je toto opatření přínosem pro vymožení pohledávek.

Jsou předkládané novely vykonávacího řízení způsobilé zvýšit efektivitu a rychlost exekučního řízení?

Určitě. Všechny legislativní změny, na jejichž přípravě se také podílela Exekutorská komora členstvím v expertní komisi, vedou ke zjednodušení a zrychlení exekucí. Chtěl bych tímto všem, kteří na ní pracovali za sebe poděkovat.

(5) Dražební vyhláška není rozhodnutím.

§ 336j

(1) Příklep lze udělit tomu, kdo učinil nejvyšší podání a u něhož jsou splněny další podmínky stanovené zákonem. Učinilo-li více dražitelů stejné nejvyšší podání, udělí soud příklep nejprve tomu, komu svědčí předkupní právo, a poté dražiteli, který byl určen losem.

(2) Před udělením příklepu se soudce dotáže vydražitele, zda nejvyšší podání bude dopláctet úvěrem.

(3) V usnesení o příklepu soud:

- a) stanoví lhůtu k zaplacení nejvyššího podání, která počíná dnem právní moci příklepu a nesmí být delší než dva měsíce
- b) uloží vydražiteli, aby do dvou měsíců od nabytí právní moci předložil smlouvu podle § 336l odst. 4 nebo aby v této lhůtě doplatil nejvyšší podání,
- c) uloží povinnému, aby vydraženou nemovitost vyklidil nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení nebo doplacení nejvyššího podání, nastalo-li později.

(5) Na nejvyšší podání se započte vydražitelem složená jistota

(6) Dražitelům, kterým nebyl udělen příklep, se vrátí zaplacená jistota po skončení dražebního jednání.

(7) Každý může do patnácti dnů ode dne konání dražby soudu písemně navrhnout, že dražené nemovitosti chce nabyt alespoň za částku o čtvrtinu vyšší, než bylo nejvyšší podání (předražek). V případě, že v této lhůtě takovou cenu i zaplatí, usnesení o příklepu soud zruší a rozhodne o tom, kdo a za jakou cenu nemovitosti nabude.

(8) Je-li učiněno více předražek, nemovitost nabude ten, kdo učiní nejvyšší předražek, v případě shodných podání se rozhoduje losem.

(9) Za odvolání proti rozhodnutí podle odst. 7 se považuje i odvolání podané proti usnesení o příklepu. Není-li řádně a včas zaplacená cena nabídnutá podle odst. 7, soud k návrhu předražku nepřihlíží.

§ 336l

(1) Vydražitel je oprávněn převzít vydraženou nemovitost s příslušenstvím dnem následujícím po vydání usnesení o příklepu; o tom je vydražitel povinen vyrozumět soud.

(2) Vydražitel se stává vlastníkem vydražené nemovitosti s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, a to ke dni vydání usnesení o příklepu.

(3) Od povinnosti zaplatit nejvyšší podání je vydražitel osvobozen nejvýše do výše dvou třetin nejvyššího podání, pokud lze důvodně předpokládat, že v takové výši dojde k uspokojení jeho přihlášené pohledávky v rozvrhu.

(4) Soud zřídí zástavní práva na vydražené nemovitosti, jestliže vydražitel předloží soudu smlouvu o úvěru, ve které:

- a) úvěr bude účelově vázán jen pro zaplacení nejvyššího podání,
- b) úvěr bude vyplacen soudu a to ve lhůtě nejpozději dvou měsíců po uplynutí lhůty podle § 336j odst. 4 písm. b).

(5) Soud zástavní právo zruší, uplyne-li lhůta pro doplacení nejvyššího podání marně. Proti usnesení není odvolání přípustné a doručuje se jen vydražiteli.

(6) Věcná břemena a nájemní práva, nejde-li o nájem bytu, nevedená v dražební vyhlášce nebo neoznámená soudem po zahájení dražebního jednání a předkupní práva k vydražené nemovitosti zanikají dnem, kterým se stal vydražitel jejím vlastníkem.

(7) Vydražitel, který se nestal vlastníkem vydražené nemovitosti, je povinen vrátit ji povinnému, vydat mu užitky a nahradit škodu, kterou mu způsobil při hospodaření s nemovitostí a jejím příslušenstvím.

(8) Na základě pravomocného usnesení o příklepu může vydražitel podat návrh výkon rozhodnutí vyklizením povinného.

§ 336m

(1) Nebylo-li při dražbě učiněno ani nejnižší podání, soud dražební jednání skončí. Další dražební jednání soud nařídí na návrh oprávněného nebo toho, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, který lze podat nejdříve po uplynutí tří měsíců od bezúspěšné dražby; nebyl-li návrh podán do jednoho roku, soud výkon rozhodnutí zastaví.

(2) Nezaplatal-li vydražitel nejvyšší podání ani v dodatečně lhůtě, kterou mu soud usnesením určil a která nesmí být delší než jeden měsíc, usnesení o příklepu se marným uplynutím dodatečné lhůty zrušuje a soud nařídí další dražební jednání. Stejně postupuje soud i tehdy, pokud vydražitel nepředložil smlouvu o úvěru nebo nejvyšší podání nebylo dopláceno ve lhůtě uvedené v § 336l odst. 4.

(3) Při druhém dražebním jednání podle odstavců 1 a 2 se nižší podání stanoví ve výši poloviny výsledné ceny (§ 336a odst. 1); ve třetím dražebním jednání činí 40 % výsledné ceny, ve čtvrtém 30% a v pátém dražebním jednání pak 25% výsledné ceny. Nepodaří-li se nemovitost prodat ani poté, soud řízení zastaví.

(4) O nařízení a provedení dalších dražeb platí obdobně ustanovení § 336b odst. 2 a odst. 4 písm. c), § 336c s výjimkou odst. 1 písm. b) až d), § 336d, § 336e odst. 2, 336h, § 336i odst. 3 a 4, § 336j až 336l.

§ 336o

(1) Dražbu lze provést i elektronicky.

(2) V dražební vyhlášce soud stanoví

- a) způsob registrace dražitelů,
- b) způsob informování o postupu při dražbě nebo odkaz na internet, kde je tento postup zveřejněn,
- c) internetovou adresu, kde se dražba bude konat a kde může veřejnost dražbu sledovat,
- d) čas zahájení a ukončení dražby, během kterého lze zvyšovat podání,
- e) termín, do kterého vydražitel musí sdělit, zda bude nejvyšší podání platit úvěrem se zřízením zástavního práva k vydražené nemovitosti,
- f) termín přihlášení pohledávek,
- g) termín uplatnění předkupního práva a způsob sdělení rozhodnutí, zda je předkupní právo prokázáno,

(3) Učinilo-li více dražitelů stejné nejvyšší podání, udělí soud příklep nejprve tomu dražiteli, kterému svědčí předkupní právo, a poté dražiteli, který podání učinil jako první. Ustanovení § 336j odst. 1 věta druhá se nepoužije.

(4) Pro dražbu provedenou elektronicky platí obdobně ustanovení § 336b až 336n.

§ 336p

(1) Nejpozději do 7 dnů ode dne konání dražby soud na úřední desce zveřejní i oznámení o přihlášených pohledávkách, které budou projednány v rozvrhu, včetně sdělení věřitele o jejich zařazení do skupiny a pořadí v této skupině. V oznámení dále uvede přihlášky, které byly odmítnuty a důvod, pro který se tak stalo. V oznámení poučí přihlášené věřitele podle § 336b odst. 4 písm. b).

(2) Pokud soud do zveřejnění oznámení doposud nerozhodl o některé přihlášce podle § 336f odst. 3, uvede tuto skutečnost

v oznámení samostatně. Nebude-li přihláška pohledávky poté odmítnuta, zašle soud všem přihlášeným věřitelům, jejichž pohledávky budou projednány v rozvrhu, dodatečné oznámení o projednání takové pohledávky a poučí je, že nejpozději do 15 dnů ode dne doručení oznámení mohou pohledávku popřít co do její pravosti, výše, zařazení do skupiny a pořadí s tím, že k námitkám učiněným později se nepřihlíží.

§ 337

(1) Po právní moci usnesení o příklepu, zaplacení nejvyššího podání vydražitelem a uplynutí lhůty podle § 336p soud rozvrhne rozdělovanou podstatu. Jednání není potřeba nařizovat.

(2) Soud rozhodne o rozdělení rozdělované podstaty rovněž na návrh správce daně. Rozdělení podstaty provede správce daně, který návrh podal, po právní moci rozhodnutí vydaného soudem.

(3) Účastníky rozvrhu jsou oprávněny, ten, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, povinný, osoby, které podaly přihlášku, ledaže by jejich přihláška byla odmítnuta (§ 336f).

§ 337h

(1) Dnem právní moci rozvrhového usnesení zanikají zástavní práva váznoucí na nemovitosti; ustanovení § 336l odst. 4 tím není dotčeno.

(2) Po právní moci rozvrhového usnesení soud vyrozumí příslušný katastrální úřad a vydražitele o tom, která zástavní práva váznoucí na nemovitosti zanikla a která působí proti vydražiteli

(3) Byl-li výkon rozhodnutí zastaven, soud o tom vyrozumí po právní moci usnesení příslušný katastrální úřad.

(4) Nelze-li vydat rozhodnutí o rozvrhu, soud po odečtení nákladů řízení uspokojí z nejvyššího podání přihlášené zástavní věřitele. Zbytek rozdělované podstaty vyplatí insolvenčnímu správci nebo povinnému. Ustanovení odst. 1 a 2 platí i v tomto případě.

Osvědčení o vykonatelnosti exekučního titulu

§ 353

(1) K žádosti oprávněného z rozhodčího nálezů soud osvědčí vykonatelnost tohoto exekučního titulu. K žádosti se připojuje rozhodčí smlouva a průkaz o doručení rozhodčího nálezů.

(2) K žádosti oprávněné osoby z notářského nebo exekutorského zápisu soud osvědčí splnění zákonných předpokladů jeho vykonatelnosti.

(3) K vydání osvědčení o vykonatelnosti je příslušný soud určený zvláštním právním předpisem.

(4) Soud vydá osvědčení o vykonatelnosti na formuláři do 15 dnů ode dne doručení žádosti, jinak žádost usnesením zamítne.

(5) K žádosti oprávněného soud do 15 dnů ode dne jejího doručení osvědčení opraví nebo zruší, pokud došlo ke změně podmínek pro jeho vydání. Obdobně soud v osvědčení opraví zřejmé nesprávnosti.

II. PRAVIDLA PRO PŘÍPADY SOUBĚŽNĚ PROBÍHAJÍCÍCH VÝKONŮ ROZHODNUTÍ

§ 15a

Není-li v exekuci, která je prováděna, po dobu delší než 3 měsíce učiněn úkon směřující k dražbě nemovitosti, začne se provádět ta exekuce, která je další v pořadí. Usnesení se do vlastních rukou doručuje i oprávněnému v té exekuci, která je doposud prováděna, a oznamuje se orgánu, který ji vede. Právní mocí usnesení o pokračování v provádění exekuce se přerušuje původně prováděná exekuce.

Správa nemovitosti

§ 15b

(1) Ustanovení § 14 platí obdobně při exekucích správou nemovitosti souběžně postihujících stejnou nemovitost.

(2) Oprávněný z exekuce, v níž bylo řízení přerušeno, se považuje za dalšího oprávněného v prováděné exekuci, pokud se přihlásí, a to dnem, kdy takový návrh došel.

JUDr. Aleš Bayer, soudní exekutor Exekutorského úřadu Praha 2

Je, podle Vašeho názoru, připravena odborná, potažmo laická, veřejnost na zrušení dvojkolejnosti vykonávacího řízení?

Ano.

Jak nahlížíte na zrušení nařizování exekucí soudem? Považujete navrhované zrušení za ústavně konformní a je nezbytné zavedení nového nesporného řízení o osvědčení vykonatelnosti vybraných exekučních titulů?

Ve zrušení nařizování exekuce soudem nevidím problém. Zavedení nového nesporného řízení je nezbytné, aby se předešlo případným komplikacím.

Jsou soudy, respektive soudní exekutoři, připraveni na novou agendu spojenou se zahájením exekučního řízení?

Soudní exekutoři ano a soudy přenesení agendy přivítají.

Jak vnímáte zavedení nového Rejstříku zahájených exekucí a jeho koexistenci s Centrální evidencí exekucí?

Je to nutné a beru na vědomí, že obě evidence několik let pobeží souběžně.

Považujete za žádoucí rozšíření okruhu exekučně postižitelného majetku?

Ano, považuji.

Vaše hodnocení zjednodušení procesu prodeje nemovitostí. Spatřujete případně v navrhované úpravě nějaká negativa?

Nespatřuji v navrhovaném zjednodušení prodeje nemovitosti negativa. Je-li něco jednodušší, je to lepší.

Jak hodnotíte rozšíření možnosti zpeněžení majetku dlužníků (například členských práv a obchodních podílů) ve veřejné dražbě?

Vítám to.

Jsou předkládané novely vykonávacího řízení způsobilé zvýšit efektivitu a rychlost exekučního řízení?

Asi ano.

III. EXEKUČNÍ ŘÁD

Exekuční řízení

§ 35

(1) Exekuční řízení se zahajuje na návrh.

(2) Exekuční řízení je zahájeno dnem, kdy exekuční návrh došel exekutorovi. Exekutor zapíše neprodleně, nejpozději do 8 pracovních dnů od doručení návrhu, do rejstříku zahájených exekucí údaje podle § 35b odst. 1 písm. a) až g). Zápis do rejstříku zahájených exekucí je prvním úkonem exekutora v exekučním řízení.

(3) Exekutor může začít zjišťovat a zajišťovat majetek povinného nejdříve po zápisu exekuce do rejstříku zahájených exekucí.

(4) Podá-li oprávněný více exekučních návrhů v téže věci, vede exekuci ten exekutor, který je v rejstříku zahájených exekucí zapsán jako první.

(5) Exekuční řízení nelze přerušit, nestanoví-li tento nebo zvláštní právní předpis¹⁰ jinak. Nelze také prominout zmeškání lhůty a podat návrh na obnovu exekučního řízení.

(6) Zahájení exekučního řízení podle odstavce 2 má pro běh lhůty pro promlčení a zánik práv stejné účinky jako podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí.

Rejstřík zahájených exekucí

§ 35a

(1) Rejstřík zahájených exekucí je elektronický seznam, který vede, provozuje a spravuje ministerstvo. Rejstřík zahájených exekucí je členěn na oddíly podle jednotlivých okresních soudů a na centrální registr, v němž se soustřeďují údaje z oddílů.

(2) Záписы a změny v rejstříku zahájených exekucí provádějí exekutoři pomocí elektronického přenosu dat.

(3) Rejstřík zahájených exekucí je neveřejný. Ministerstvo umožní dálkový přístup k údajům rejstříku zahájených exekucí soudům, exekutorům a Komoře.

§ 35b

(1) V rejstříku zahájených exekucí se eviduje

- a) označení exekučního soudu,
- b) označení exekutora, u kterého bylo zahájeno exekuční řízení,

- c) označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila,
- d) označení oprávněného a povinného,
- e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, včetně povinnosti k úhradě nákladů exekuce,
- f) den zahájení exekučního řízení,
- g) údaj o tom, že k návrhu bylo připojeno osvědčení o vykonatelnosti exekučního titulu,
- h) údaj o tom, že exekuce byla skončena,
- i) okamžik vložení údajů podle písmen a) až h) do rejstříku zahájených exekucí.

(2) Záписы údajů o jednotlivých exekučních řízeních jsou v rejstříku zahájených exekucí zobrazovány chronologicky. Údaj podle odstavce 1 písm. i) se zapisuje do rejstříku automaticky.

§ 38

(1) V exekučním návrhu musí být označen exekutor, který má exekuci vést, s uvedením jeho sídla. Z návrhu musí být dále patrné, kdo ho činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsán a datován. Kromě toho musí exekuční návrh obsahovat jméno, příjmení, bydliště, popřípadě datum narození nebo rodná čísla účastníků nebo obchodní firmu nebo název, sídlo a identifikační číslo, přesné označení exekučního titulu, uvedení povinnosti, která má být exekucí vymožena, a údaj o tom, zda, popřípadě v jakém rozsahu povinný vymáhanou povinnost splnil, popřípadě označení důkazů, kterých se oprávněný dovolává.

(2) K exekučnímu návrhu je třeba připojit originál nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti nebo stejnopis notářského zápisu nebo exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti.

(3) Je-li exekučním titulem rozhodčí nález nebo notářský či exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti, je třeba k exekučnímu návrhu připojit rovněž osvědčení o jeho vykonatelnosti. Tím není dotčeno právo povinného navrhnout v exekučním řízení zastavení exekuce z důvodu, že exekuční titul není vykonatelný.

§ 39

(1) Neobsahuje-li exekuční návrh všechny stanovené náležitosti nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, vyzve nejpozději do 15 dnů exekutor, kterému byl doručen exekuční návrh, oprávně-

JUDr. Michal Brožina, člen prezídia Slovenské komory exekútorov

postřehy ke zrušení dvojkolejnosti vykonávacího řízení představitel Slovenské komory exekútorov zachycené při neformální rozhovoru na diskusním fóru v Třešti

Exekutorským stavem na Slovensku bylo přijato zrušení dvojkolejnosti dost pozitivně, a myslím si, že i u ostatní veřejnosti. Pokud bychom srovnali čísla úspěšnosti soudním výkonu rozhodnutí a exekucí, tak ty jednoznačně hovořily ve prospěch exekucí. Minimálně od roku 1995 do roku 2005, kdy se odstranila dvojkolejnost, se velmi málo oprávněných obracelo na soud s návrhem na výkon rozhodnutí. Samotné soudy mnohokrát oprávněným nepřímo naznačovali, aby se obrátili na exekutory. Fakticky dvojkolejnost tedy moc nefungovala.

Co se týče nařizování exekuce, je to na Slovensku podobné jako v Čechách. Exekuce začíná doručením návrhu exekutorovi, který jej zkontroluje po formální stránce. Následně má exekutor povinnost tento návrh společně s exekučním titulem předložit soudu, a ten vydá exekutorovi pověření na vykonání exekuce. A až po obdržení tohoto pověření může exekutor provádět exekuci.

Toto pověření je vydáno na standardizovaném formuláři, proti kterému není možné podat opravný prostředek. Osobně si myslím, že forma pověření ze strany soudu je správná. Exekutor se má čím prokázat, a to jak osobám, po kterých žádá součinnosti, tak i vůči samotnému povinnému. Je to můj názor. Na Slovensku někteří kolegové také navrhuji, aby se pověření soudu do budoucnosti nevyžadovalo.

ného, aby návrh opravil nebo doplnil, určí mu lhůtu a poučí ho o tom, jak je třeba opravu nebo doplnění provést.

(2) Není-li v určené lhůtě návrh řádně opraven nebo doplněn a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo není-li přiložen exekuční titul nebo osvědčení o vykonatelnosti exekučního titulu, exekutor usnesením exekuční návrh odmítne. O těchto následcích musí být oprávněný poučen.

(3) Jestliže nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce a exekuční návrh nebude odmítnut, exekutor exekuční návrh usnesením nejpozději ve lhůtě podle § 44 odst. 1 zamítne.

§ 44

(1) Nejpozději do 15 dnů ode dne doručení exekučního návrhu, případně ode dne, kdy byly odstraněny vady návrhu podle § 39, zašle exekutor oprávněnému vyznání o zahájení exekuce. Povinnému zašle exekutor vyznání nejpozději s prvním exekučním příkazem, který mu v exekučním řízení doručuje; spolu s vyznáním zašle exekutor povinnému exekuční návrh, kopii exekučního titulu a výzvu podle § 46 odst. 5. Orgánům pověřeným vedením evidence (rejstříků) právnických osob, případně dalším orgánům či osobám se vyznání zašle, jen je-li to potřebné pro vedení exekuce. Je-li v katastru nemovitostí zapsáno vlastnické právo povinného, vyznání se zašle katastrálnímu úřadu, v obvodu jehož územní působnosti se nachází sídlo exekučního soudu. Vyznání není rozhodnutím.

(2) Vyznání se doručí povinnému do vlastních rukou.

(3) Vyznání obsahuje

- a) označení exekučního soudu,
- b) označení exekutora, u kterého bylo zahájeno exekuční řízení,
- c) označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila,
- d) označení oprávněného a povinného,
- e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, včetně povinnosti k úhradě nákladů oprávněného a nákladů exekuce,
- f) podpis a datum,
- g) poučení podle § 29 odst. 5, § 44a odst. 1, § 54 a § 55 odst. 1.

Exekuční příkaz

§ 47

(1) Exekutor poté, co byla exekuce zapsána do rejstříku zahájených exekucí, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá nebo zruší exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v tomto zákoně. Exekutor je povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo.

(2) Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu.

(3) Proti exekučnímu příkazu není přípustný opravný prostředek. Podle exekučního příkazu nelze exekuci provést před

uplynutím lhůty podle § 46 odst. 5 a před právní mocí usnesení o návrhu na zastavení exekuce, podaném v této lhůtě.

(4) Majetek, který je postižen exekučním příkazem, nesmí povinný převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný.

(5) Provedením exekuce a zastavením exekuce zanikají účinky všech vydaných exekučních příkazů.

§ 78a

(1) V rámci další činnosti exekutor sepíše na žádost exekutorský zápis o právním úkonu, ve kterém se účastník zaváže splnit peněžitou pohledávku druhého účastníka vyplývající ze zakládaného závazkového právního vztahu, který obsahuje svolení zavázaného účastníka, aby byl podle tohoto zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce) a aby byl takový exekutorský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Takový exekutorský zápis o právním úkonu musí obsahovat i výši pohledávky a dobu plnění.

(2) V rámci další činnosti exekutor sepíše na žádost exekutorský zápis o právním úkonu, ve kterém účastník jednostran-

ně uzná peněžitou pohledávku vyplývající z již založeného závazkového právního vztahu, který obsahuje svolení zavázaného účastníka, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce) a aby byl takový exekutorský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Takový exekutorský zápis o právním úkonu musí obsahovat i výši pohledávky, dobu plnění, označení osoby, jejíž pohledávka má být splněna, a skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá.

(3) Exekutor sepíše na žádost exekutorský zápis o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce) a aby byl takový exekutorský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní.

§ 78b

Exekutorský zápis podle § 78 písm. a) je úřední listinou, která se potvrzuje jako evropský exekuční titul, je-li předmětem plnění peněžitá pohledávka vyplývající z občanskoprávního nebo z obchodněprávního závazkového vztahu.

Mgr. René Mohyla, exekutorský kandidát JUDr. Tomáše Vrány, Exekutorský úřad Přerov

Je, podle Vašeho názoru, připravena odborná, potažmo laická, veřejnost na zrušení dvojkolejnosti vykonávacího řízení?

Ano.

Jak nahlížíte na zrušení nařizování exekucí soudem? Považujete navrhované zrušení za ústavně konformní a je nezbytné zavedení nového nesporného řízení o osvědčení vykonatelnosti vybraných exekučních titulů?

Ano, ale obáváme se rychlosti vyřízení této agendy.

Jsou soudy, respektive soudní exekutoři, připraveni na novou agendu spojenou se zahájením exekučního řízení?

Ano.

Jak vnímáte zavedení nového Rejstříku zahájených exekucí a jeho koexistenci s Centrální evidencí exekucí?

Pozitivně.

Považujete za žádoucí rozšíření okruhu exekučně postižitelného majetku?

Určitě.

Vaše hodnocení zjednodušení procesu prodeje nemovitostí. Spatřujete případně v navrhované úpravě nějaká negativa?

Ne, žádné negativa nespatřujeme.

Jak hodnotíte rozšíření možnosti zpeněžení majetku dlužníků (například členských práv a obchodních podílů) ve veřejné dražbě?

Velmi pozitivně

Jsou předkládané novely vykonávacího řízení způsobilé zvýšit efektivitu a rychlost exekučního řízení?

Ukáže praxe, ale v zásadě by to řízení mohlo urychlit.

Krátké zamyšlení nad přechodem úřadu odvolaného exekutora

Mgr. Ondřej Svoboda,

autor je exekutorským koncipientem Mgr. Petra Polanského, Exekutorský úřad Liberec

V pondělí 21.2.2011 jsem měl tu možnost účastnit se diskusního fóra soudních exekutorů a představitelů Ministerstva spravedlnosti ČR v Třešti, na němž mimo jiné probíhala diskuse na téma budoucích legislativních úprav nástupnictví soudního exekutora, jehož oprávnění k provádění exekuce zaniklo. Nedá mi, abych do této debaty lehce nepřispěl.

Ve věci přechodu exekutorských úřadů byla vyřčena řada požadavků a upozorněno na různá úskalí současné i navrhované právní úpravy. Na jedné straně jsme mohli vyslechnout požadavek skupiny exekutorů, kterým by vyhovovalo, pokud by měli možnost úřad přenechat osobě dle svého vlastního výběru, ze strany ministerstva jsme zase jako jedinou možnou alternativu slyšeli variantu navrhovanou v novele, tedy univerzální přechod exekutorských spisů na nově jmenovaného exekutora. Dle mého názoru však nebylo objeveno řešení vyhovující všem zúčastněným stranám a zajišťující hladký průběh kontinuálního provádění exekucí v úřadě, který ztratil svého exekutora. Základním

nedostatkem v úvahách o nalezení nejvhodnějšího řešení problematiky přechodu exekutorského úřadu je dle mého názoru příliš úzký pohled konkrétní zájmové skupiny omezený vlastním požadavkem na specifickou legislativní úpravu, který však zpřičiní nevhodnost navrženého způsobu jako obecně akceptovatelného. Při řešení problematiky je třeba sledovat řadu aspektů v souvislostech jako z celku a z toho při hledání vhodné právní úpravy vycházet.

Zkusme se zamyslet nad tím, jakým způsobem dnešní exekutorský úřad vypadá; Hlavní postavou exekutorského úřadu je samozřejmě soudní exekutor, který je do úřadu jmenován ministrem spravedlnosti poté, co je neúspěšnější ve výběrovém řízení na konkrétní exekutorský úřad. Soudní exekutor k provádění exekuční činnosti uzavírá pracovněprávní vztahy. Současně vybavuje svůj úřad movitým majetkem, ať už se jedná o nábytek, počítačové vybavení, kancelářskou techniku či vozový park. V některých případech může k fungování úřadu pořizovat ne-

movitost, jindy uzavírá nájemní smlouvu k prostoru, v němž je úřad umístěn. Dále pak, obzvlášť v posledních letech nepochybně, vybavuje kanceláře počítačovými programy, jejichž prostřednictvím spravuje exekuční agendu, vede exekutorské spisy (pokud vede spisy též elektronicky, kdy předpokládám, že ve většině případů tomu tak je, pokud ne ve všech). K řádnému fungování exekutorského úřadu nepochybně zřizuje bankovní účty. Pravděpodobně si též vytváří prezentaci v podobě internetových stránek. Exekutorský úřad je tak souborem hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. Je evidentní, že exekutorský úřad soudního exekutora stoprocentně naplňuje definici podniku ve smyslu § 5 obchodního zákoníku a jako podnik lze tedy ocenit, lze ho též převést, nepochybně může být též předmětem závěti.

Současně má exekutorský úřad samozřejmě své specifikum v tom smyslu, že jeho vlastníkem nemůže být kterákoli osoba, ale pouze ta osoba, která splňuje zákonné požadavky pro jmenování soudním exekutorem a zároveň je nejúspěšnějším kandidátem ve výběrovém řízení na předmětný úřad.

Jako východisko mezi dvěma názorovými proudy se tedy přimmo nabízí varianta přechodu uvolněného exekutorského úřadu jako celku na nově jmenovaného exekutora a zároveň na druhé straně rozšíření podmínek pro účast ve výběrovém řízení o nutnost doložení, jakým způsobem nově jmenovaný exekutor bude schopen podnik od původního exekutora nabýt.

Dle mého názoru by pak měl postup při obsazení uvolněného úřadu zjednodušeně vypadat následovně:

1. Dojde k uvolnění exekutorského úřadu (z jakéhokoli důvodu).
2. Pravomoc původního exekutora přebírá jeho zástupce až do jmenování nového exekutora (měl by mít v tu chvíli přístup ke všem účtům, smlouvám, evidenčním systémům apod. – dle mého lze řešit generální plnou mocí pro zástupce, která by byla uzavřena při zvolení zástupce a uložena pro tento případ na Komore)
3. Komora bezodkladně do uvolněného exekutorského úřadu vyśle auditora, který zjistí aktuální hodnotu exekutorského úřadu jako podniku (včetně zůstatků na účtech; z toho vyplývá, že je třeba stanovit povinnost exekutora vést bankovní účty spojené výhradně s úřadem, na což novela exekučního řádu již stejně myslí).
4. Ministerstvo spravedlnosti vypíše výběrové řízení pro uvolněný exekutorský úřad, kdy jednou z podmínek bude nabytí exekutorského úřadu jako podniku původního soudního exekutora

za cenu dle auditu a doložení způsobu finančního vypořádání s původním exekutorem; zde se přikláním k zachování naprosté smluvní volnosti mezi původním exekutorem a zájemcem o úřad, kdy např. původní exekutor může uzavřít smlouvu o budoucí smlouvě o prodeji podniku se zájemcem, kterého upřednostňuje (např. některý z jeho kandidátů) a stanovit pro něho výhodnější podmínky úhrady ceny podniku – splátky, apod.

Tento způsob nabytí exekutorského úřadu se mi jeví jako výhodný zejména proto, že odpadnou průtahy způsobené zřizováním zcela nového úřadu, kdy případný zájemce, má-li převzít všechny spisy původního exekutora, musí zařídit minimálně podobně rozsáhlý úřad jako ten, který se uvolnil. Těžko si lze představit, že všechny převzaté spisy, a že v některých případech by mohlo jít o stovky tisíc spisů, začne po svém jmenování administrovat s jedním notebookem a asistentkou. Nově příchozí exekutor dosedne do uvolněného křesla zaběhnutého úřadu a může okamžitě začít pracovat. Až posléze může začít úřad přizpůsobovat obrazu svému. Odpovědnost na nového soudního exekutora za jednotlivé případy by měla přejít např. prvním úkonem ve věci. Je ke zvážení, v jaké lhůtě by k tomuto úkonu mělo od převzetí úřadu dojít a zde je na místě takovou lhůtu stanovit.

I z tohoto navrhovaného způsobu nástupnictví v exekutorském úřadě nepochybně vyvstane řada komplikací, které však dle mého názoru lze legislativně řešit. Zejména se půjde o pracovní vztahy uzavřené s původním exekutorem a jeho zaměstnanci, které v rámci podniku přejdou na exekutora nového. Samozřejmě lze předpokládat, že se bude chtít nový exekutor obklopit zaměstnanci, které si sám vybere. Stejně tak může mít zájem o vedení elektronických spisů na jiné platformě, než původní exekutor apod. Je však na každém zájemci o uvolněný exekutorský úřad, aby si tyto možné problémy uvědomil a dostatečně rozmyslel, zda má skutečně zájem o úřad, který se takto uvolnil.

Jedním z dalších problémů, které mohou v tomto způsobu řešení vyvstat, je nezáměr o uvolněný exekutorský úřad. Obzvlášť by k tomu mohlo dojít, dle mého, v případech enormně velkých úřadů, jejichž hodnota jako podniků bude pro řadu zájemců nedosažitelná. Je potom namístě uvažovat, zda není možné takový dlouhodobě uvolněný úřad rozdělit na dva či více samostatných úřadů. Jeho rozdělení by však zřejmě mohlo sloužit jako téma pro další článek a nyní se mu zde nemám zájem věnovat.

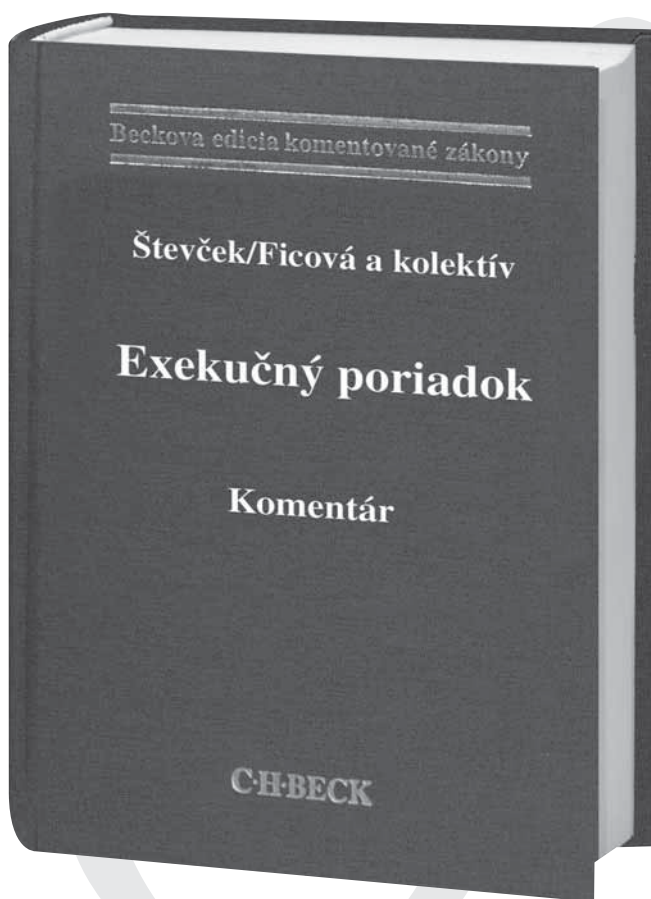
Věřím, že nastíněné řešení by v konečném důsledku vedlo k uspokojení všech zájmových skupin, jak těch, kteří upřednostňují převádění exekutorského úřadu předem vybraným jedincům, tak MS ČR, které nehodlá z podmínky získání exekutorského úřadu skrze výběrové řízení, ustoupit.

C. H. Beck doporučuje novinku

slovenský šedý komentář

Marek Števček / Komentár
Svetlana Ficová a kol.

Exekučný poriadok

Komentár je prvým „sivým“ komentárom Nakladateľstva C. H. Beck k slovenskému Exekučnému poriadku, ponúkajúci komplexný a systematický výklad jednotlivých ustanovení tohto významného procesného kódexu. Publikácia je z pera autorského kolektívu, pod vedením JUDr. Marka Števčka a Doc. JUDr. Svetlany Ficovej. Členmi autorského kolektívu sú erudovaní odborníci z oblasti vedy i praxe zaoberajúci sa problematikou exekučného konania na Slovensku i v zahraničí. Autori využili svoje dlhoročné teoretické i praktické skúsenosti, a poskytli čitateľovi podrobný výklad jednotlivých ustanovení Exekučného poriadku. Komentár sa nevyhýba ani otázkam, ktoré sa v praxi často vyskytujú v súvislosti s ich problematickým alebo sporným výkladom. Okrem toho tento titul obsahuje i rozsiahlu judikatúru, nie len slovenských a českých súdov, ale aj Európskeho súdu pre ľudské práva. Táto jedinečná publikácia je určená pre sudcov, advokátov, exekútorov ako i širokú odbornú verejnosť a veríme, že svoje uplatnenie nájde i u študentov práva.

*Vázané v plátně, 565 stran, cena 1860 Kč
(cena pro slovenský trh) 69 €, obj. číslo SO_EKZ5*

Všetchny publikace C. H. Beck i z dalších odborných nakladatelství můžete snadno a rychle objednat se slevou 5 % v eShopu na www.beck.cz, sleva platí pouze pro objednávky s dodáním po ČR.

Informace o slovenských titulech také naleznete na www.beck.sk

Nakladatelství C. H. Beck, Řeznická 17, 110 00 Praha 1
tel.: 25 933 910, 225 993 959 fax: 225 993 920, 225 993 950

Účinky exekučního řízení a dispozitivní oprávnění dědice

David Hozman*

autor je exekutorským kandidátem JUDr. Jany Tvrdkové, Exekutorský úřad Praha 4

Místo úvodu

Dosáhnout uspokojení pohledávky věřitele je účelem exekučního řízení. Tohoto účelu musí být dosaženo třeba i proti vůli samotného dlužníka, neboť garance nuceného výkonu kvalifikovaným způsobem přiznaného práva je součástí práva na soudní ochranu. Sama vynutitelnost zákonem stanovených nebo na základě zákona přijatých povinností je jedním ze znaků normativního systému práva.

Nabude-li osoba v postavení dlužníka dědictví, je pouze věcí jejího rozhodnutí, zda takto získané majetkové hodnoty použije na úhradu svých dluhů. Učiní-li tak, je jistě takové jednání chvályhodné, pokud nikoliv, je zde reálná možnost, že takto nabytý majetek bude nuceně zpeněžen třeba v rámci exekučního řízení. V průběhu dědického řízení se také může tato osoba rozhodnout, že vůbec nenabude majetek zůstavitele. Uvedené jednání však povede k oslabení právní pozice věřitele, neboť nedojde ke zvětšení majetku jeho dlužníka, ze kterého by mohl být zapraven dluh.

Pokud je pro splnění dlužníkovy závazku vedeno exekuční řízení, je třeba zvážit, zda dlužníkovi v dědickém řízení zachovat možnost dohodnout se s ostatními dědici na vypořádání dědictví či se jej vzdát, nebo toto oprávnění omezit a upřednostnit tak právo jeho věřitele na uspokojení pohledávky. Tato polemika mezi autonomií vůle dědice – dlužníka a zásadou pacta sunt servanda se nese celou prací, jejímž cílem je pomocí standardních výkladových prostředků dospět k závěru, že účinky nařízené exekuce by se měly projevit i v omezení dispozičních oprávnění dlužníka v postavení dědice.

Neplatnost právního jednání

Způsobilost vykonávat práva a vlastním jednáním se zavazovat k povinnostem svědčí pouze osobám. Pouze subjekty práv mo-

* Autor se touto prací účastnil soutěže Právník roku 2010 – kategorie talent roku; práce byla pro časopis Komorní listy doplněna o další postřehy autora (poznámka redakce).

hou svým jednáním způsobit vznik, změnu nebo zánik práv a povinností, které jsou obsahem právního vztahu jejich jednáním založeného. Tato možnost svobodně se pohybovat v zákonných mezích je odrazem ústavní zásady legální licence, dle níž „každý může činit vše, co není zákonem zakázáno“.

Zákon nicméně každému jednání nepřiznává předpokládané právní následky, ať již je tomu z důvodu vad vůle jednající osoby a jejího projevu, z důvodu, že vůle projevila osoba nedostatečně mentálně vyspělá či omezená ve svých rozpoznávacích schopnostech, nebo z důvodu, že se jednání osoby týkalo nemožného plnění. Ustanovení § 39 občanského zákoníku¹ dále stanoví požadavek, aby právní jednání nebylo v rozporu se zákazy a příkazy obsaženými v kogentních normách nebo aby se nevymykalo dobrým mravům či bezdůvodně nezasahovalo do oprávněných zájmů jiných osob. Nejčastějším důsledkem výše vyjmenovaných nedostatků je neplatnost následků takového jednání. Na takové jednání se tedy hledí, jakoby vůbec nebylo vykonáno, respektive jím způsobené následky musí být bez dalšího odčiněny.

Neplatnost jednání daná porušením zákonného zákazu se objevuje i v procesních předpisech, například v exekučním řádu nebo v insolvenčním zákoně, jejichž hlavním cílem je narovnění věřitelско–dlužnických vztahů. Důvodem takto stanovené sankce k tíži dlužníka je zamezit zmenšení jeho majetku, neboť hodnoty získané zpeněžením tohoto majetku budou použity k uspokojení pohledávek věřitelů. Neplatnost jednání dlužníka, který by disponoval se svým majetkem, je pro exekuční řízení založena ustanovením § 44a odst. 1 exekučního řádu.

Generální inhibitorium

Procesní institut, jenž omezuje dlužníka v právu nakládat se svým majetkem, který se stal na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci předmětem exekučního postihu, se označuje jako inhibito-

¹ Citacemi názvů jednotlivých zákonů jsou v tomto příspěvku myšleny následující právní předpisy ve znění platném ke dni sepsání této práce: občanský zákoník – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník; exekuční řád – zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů; insolvenční zákon – zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení; občanský soudní řád – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

rium. Tento zákaz se uplatňuje ve všech vykonávacích řízeních, ať již se jedná o výkon rozhodnutí dle občanského soudního řádu nebo o exekuci dle exekučního řádu. V exekučním řízení dochází navíc k modifikaci tohoto obecného institutu, kdy se zákaz dispozice týká, pomineme-li zákonné výluky², veškerého majetku dlužníka, nejen majetku postiženého konkrétním exekučním příkazem.

Účinky generálního inhibitoria působí od okamžiku doručení usnesení o nařízení exekuce dlužníkovi. Jejich trvání je závislé na dalším procesním vývoji v exekučním řízení. K zániku účinků generálního inhibitoria vždy dojde nejpozději k okamžiku skončení exekuce, tedy ke dni vymození dlužné částky včetně nákladů exekuce nebo vydání usnesení o zastavení exekuce. Ke zrušení účinků generálního inhibitoria může dojít i v průběhu exekučního řízení. Soudní exekutor rozhodne k návrhu dlužníka o zrušení generálního inhibitoria, pokud exekučně postižený majetek bezpečně postačuje k úhradě dlužné částky. V tomto případě se účinky inhibitoria vztahují jen na konkrétní majetek dlužníka postižený vydanými exekučními příkazy. Druhým případem, kdy soudní exekutor rozhoduje o zrušení generálního inhibitoria, je úhrada tzv. jistoty, tedy částky odpovídající exekučně vymáhané pohledávce oprávněného a nákladům exekuce, za situaci, kdy exekuční řízení nemůže být z důvodu podaného odvolání či návrhu na zastavení skončeno.

Jak bylo uvedeno výše, ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu stíhá neplatností jakýkoliv právní úkon učiněný v rozporu s generálním inhibitorem. Původně byly veškeré takto dlužníkem učiněné úkony stíženy absolutní neplatností, tudíž soudní exekutor přihlížel k neplatnosti dispozičního úkonu z úřední povinnosti. Novela exekučního řádu provedená zákonem č. 286/2009 Sb. zavedla s účinností od 1. listopadu 2010 neplatnost relativní. Úkony dlužníka provedené v rozporu s generálním inhibitorem se považují za platné, dokud se neplatnosti úkonu nedovolá exekutor nebo věřitel dlužníka vystupující v exekučním řízení.

Na rozdíl od klasické konstrukce relativní neplatnosti nastávají účinky dovolání se neplatnosti zpětně ke dni provedení neplatného úkonu. Takové legislativní vymezení má dopad na všechny další případné dispoziční úkony nabyvatele, neboť vlastnické právo k majetku, který byl předmětem právního vztahu dotčeného neplatností, není možné smluvně převést na další osobu.

Úkony dlužníka činěné v rámci dědického řízení

V rámci dědického řízení přicházejí v úvahu dva úkony dlužníka jakožto povolaného dědice, které ve svém důsledku mohou

vést ke zkrácení práva věřitele na uspokojení jeho pohledávky, a to odmítnutí dědictví ve smyslu ustanovení § 463 odst. 1 občanského zákoníku a uzavření dohody o vypořádání dědictví dle ustanovení § 482 odst. 1 občanského zákoníku.

Pro pochopení účinků generálního inhibitoria na dispoziční volnost dlužníka v rámci dědického řízení je klíčovým pojem „právního úkonu“, neboť právě s projevem vůle, pomůžeme-li si ustanovením § 34 občanského zákoníku, směřujícím ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností, exekuční řád spojuje neplatnost jednání dlužníka. Exekuční řád tedy umožňuje prohlásit za neplatné jen vědomé konání nebo opomenutí dlužníka.

Účinky generálního inhibitoria stíhající právní úkon neplatností musejí trvat k okamžiku projevu vůle dlužníka, nikoliv snad ke dni úmrtí zůstavitele. Uvedený závěr je dán tím, že generální inhibitorium zasahuje jen do smluvní volnosti samotného dlužníka, a tudíž nemůže ovlivnit následky vyvolané právní událostí. V této souvislosti je nutné ještě uvést, že generální inhibitorium nemůže ovlivnit následky projevu vůle zůstavitele, a to i v případě vydědění dlužníka, neboť tato osoba v exekučním řízení vedeném proti dědicovi vůbec nefigurovala jako účastník.

Generální inhibitorium nemůže nahradit nečinnost dlužníka jakožto pravého dědice ve smyslu ustanovení § 485 občanského zákoníku nebo neopomenutelného dědice, na něhož nepamatuje závěť zůstavitele; v uvedených případech totiž není s nekonáním dlužníka spojen zánik subjektivního práva ve smyslu citovaného ustanovení § 34 občanského zákoníku. V těchto případech je jediným důsledkem nečinnosti dlužníka možnost promlčení nároku domáhat se neplatnosti závěti nebo vydání dědictví.

Neplatností může být stížena dohoda o vypořádání dědictví, neboť se jedná o dvoustranný nebo vícestranný právní úkon všech dědiců, kterého může být dosaženo jen na základě jejich shodného projevu vůle. K tomuto konsensu mezi všemi dědici však nemůže dojít v důsledku účinků generálního inhibitoria, které zbraňují dědici – dlužníkovi v exekučním řízení volným rozhodnutím učinit svůj majetek předmětem právního vztahu (opět s výjimkou zákonných výluk).

Nedostatek smluvní volnosti povinného dědice má zamezit uzavření takové dohody, na základě níž by dlužník nabyl majetek v menší hodnotě, než jaký by měl nabýt dle vůle zůstavitele nebo dle zákona, nebo takové dohody, na základě níž by sice dlužník nabyl majetek v obdobné hodnotě, avšak v jiném poměru než stanoví zákon.

Za neplatný by měl být považován takový projev vůle dlužníka v exekučním řízení, kterým odmítá přijmout dědictví. V tomto

² Generální inhibitorium se nevztahuje na dispoziční úkony dlužníka učiněné v rámci jeho běžné obchodní a provozní činnosti, učiněné při uspokojování základních životních potřeb a udržování a správy jeho majetku.

případě jde o jednostranný právní úkon dlužníka, který musí být učiněn vůči soudnímu komisaři v předepsané formě. Naopak k přijetí dědictví není ze strany dlužníka třeba žádného projevu vůle. Je-li tedy dlužník povolán jako dědic, nabývá majetek zůstavitele ke dni jeho úmrtí, a veškeré majetkové hodnoty, které dlužníkovi z pozůstalosti svědčí, náleží s odkazem na ustanovení § 460 občanského zákoníku do jeho majetkové sféry. Uvedený závěr nelze učinit pouze tehdy, pokud je dlužník nezpůsobilým dědicem v souladu s ustanovením § 469 občanského zákoníku.

Neplatnost projevu vůle směřující k odmítnutí dědictví může být sporná za situace, kdy je dědictví předloženo. V takovém případě by účinky generálního inhibitoria „donutily“ dlužníka ujmout se předloženo dědictví, což nutno považovat minimálně za nespravedlivé. Tento závěr nelze odbyť ani argumentem, že za převzaté dluhy odpovídá dědic pouze do výše nabytého majetku.

Komparace s řízením řešícím úpadek dlužníka

Insolvenční řízení má shodný účel jako řízení exekuční, tedy dospět k nucenému uspokojení věřitelů dlužníka, a to za situace, kdy se dlužník ocitl v platební neschopnosti nebo je předlužen. Dosažený výsledek zpeněžení majetku dlužníka je však mezi věřiteli (jejichž pluralita se předpokládá) rozdělován poměrně. I v tomto řízení dochází k omezení smluvní volnosti dlužníka v nakládání s jeho majetkem, a to daleko výraznějším způsobem než v řízení exekučním. Dlužník je od okamžiku zveřejnění usnesení o zahájení řízení v insolvenčním rejstříku povinen se zdržet veškerého nakládání s majetkem spadajícím do majetkové podstaty. Je-li rozhodnuto o řešení úpadku zpeněžením majetkové podstaty, přechází oprávnění nakládat s majetkem dlužníka na insolvenčního správce. Pokud dlužník zákaz smluvní dispozice nerespektuje, jsou následky jeho právních jednání vůči přihlášeným věřitelům neúčinné.

Projev vůle dlužníka směřující k odmítnutí dědictví v rámci konkursu výslovně podmiňuje insolvenční zákon ve svém ustanovení § 246 odst. 4 souhlasem insolvenčního správce. Identickou povinnost obsahuje ustanovení § 412 odst. 3 insolvenčního zákona pro případ řešení úpadku oddlužením. Pokud by dlužník takto svoji vůli projevil bez souhlasu insolvenčního správce, jednalo by se o vadný právní úkon. V uvedených případech by se měl insolvenční správce zabývat očekávanou hodnotou dědictví a souhlas s odmítnutím dědictví vyslovit pouze tehdy, pokud bude čistá hodnota dědictví záporná. Při uplatňování své pravomoci musí insolvenční správce zvážit budoucí právní postavení dlužníka, aby svou nečinností nezatížil dlužníka dalšími povinnostmi.

Oporu pro tento názor lze nalézt v případě souhlasu insolvenčního správce s uzavřením dohody o vypořádání dědictví. Insol-

venční zákon podmiňuje uzavření této dohody souhlasem insolvenčního správce za situace, kdy na základě uzavřené dohody nabude dlužník do vlastnictví menší podíl na pozůstalosti, než který by mu náležel na základě vůle zůstavitele nebo zákonné posloupnosti. Z uvedeného lze dovodit, že pokud dlužník uzavře bez souhlasu insolvenčního správce dohodu o vypořádání dědictví, na základě níž nabude majetek větší hodnoty nebo jiný majetek hodnoty obdobné, nebude se jednat o neplatný právní úkon dědice – dlužníka.

Závěry učiněné v předchozím odstavci by měli být aplikovány na projev vůle dlužníka směřující k uzavření dohody o přenechání předloženo dědictví věřitelům zůstavitele v souladu s ustanovením § 471 odst. 1 občanského zákoníku. Ani v tomto případě absence souhlasu insolvenčního správce nemůže způsobit neplatnost této dohody, neboť jejím smyslem je zprostit dědice povinnosti k úhradě zůstavitelových dluhů. Dohoda o přenechání předloženo dědictví musí být schválena soudem, který takto učiní pouze v případě, že je dědictví na základě provedeného soupisu aktiv a pasiv skutečně předloženo. Uzavření dohody o přenechání předloženo dědictví ve svém důsledku vede k zamezení rozšíření okruhu věřitelů dlužníka a nikoliv ke zmenšení jeho majetku.

Ustanovení obdobného významu se v exekučním řádu nenacházejí.

Soudní výkon rozhodnutí prováděný dle občanského soudního řádu potřebu takové právní úpravy nemá, neboť pro postih konkrétních majetkových hodnot je zpravidla rozhodující stav ke dni vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Soudní výkon rozhodnutí se tedy vztahuje jen na ty majetkové hodnoty, které dlužník vlastní ke dni vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Pokud dojde ke zmenšení majetku dlužníka, pro který není veden soudní výkon rozhodnutí, může se tomuto jednání věřitel bránit podáním odpůrčí žaloby.

Ve vztahu k exekučnímu řízení by právě insolvenční zákon měl sloužit minimálně jako vodítko pro dovolání se relativní neplatnosti úkonu dlužníka. Jak již bylo argumentováno, exekuční a insolvenční řízení mají obdobný účel, a proto i důvody omezení dlužníka v nakládání s jeho majetkem sledují shodný ekonomický cíl – zamezit zmenšení majetkových hodnot dlužníka. Z uvedeného důvodu by se soudní exekutor neměl domáhat neplatnosti jen takového úkonu, která by ve svém důsledku zhoršila právní postavení dlužníka. Neplatnosti všech ostatních úkonů dědice – dlužníka se soudní exekutor domoci musí. Předmětem zpeněžení v exekučním řízení mohou být jakékoliv majetkové hodnoty dlužníka a exekučním příkazem lze postihnout i takový majetek, který dlužník nabyl až v průběhu exekučního řízení.

Exekuční postih majetku dědice

Předmětem exekučního postihu může být jen taková majetková hodnota ve vlastnictví povinného, která je převoditelná a jejíž prodej není vyloučen zákonnou úpravou. Zdělí-li povinný jakýkoliv majetek splňující uvedené požadavky, může soudní exekutor přistoupit ke dni vydání rozhodnutí soudu o dědictví³ k exekučnímu postihu dědicem nabytého majetku.

Pokud povinný učinil v rámci dědického řízení některý z výše vyjmenovaných úkonů, které jsou sankcionovány neplatností, je na místě, aby se jí dovolal soudní exekutor nebo oprávněný či jiný přihlášený věřitel. Soudní exekutor tak učiní vydáním exekučního příkazu, kterým postihne majetek, jenž by jinak povinný nabyl na základě závěti zůstavitele nebo jako zákonný podíl. Soudní exekutor při formulaci výrokové části exekučního příkazu tedy nebude přihlížet k obsahu dědické dohody nebo k projevu vůle dlužníka, kterým odmítl nabýt dědictví. S důvody postihu se musí soudní exekutor dle svého názoru vypořádat v odůvodnění exekučního příkazu. Rekapitulace skutečností rozhodných pro postih takového majetku, jakými jsou zejména datum doručení usnesení o nařízení exekuce povinnému a datum učinění právního úkonu stíženého neplatností, je zásadní pro případný přezkum oprávněnosti exekučního postihu v rámci nalézacího řízení.

Exekuční příkaz soudní exekutor doručuje kromě účastníků exekučního řízení také ostatním stranám neplatného právního úkonu. S ohledem na příkaz uvedený v ustanovení § 46 odst. 2 exekučního řádu soudní exekutor poučí strany neplatného

právního úkonu o možnosti procesní obrany, a to s ohledem na charakter majetku prostřednictvím vylučovací žaloby nebo návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. Majetek postižený exekučním příkazem soudní exekutor následně zpeněží předepsaným způsobem provedení exekuce.

Obdobná situace nastává v případě, kdy dlužník úkon stížený neplatností učinil před citovanou novelou exekučního řádu provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. V takovém případě je tento úkon neplatný bez dalšího. Pokud se tak stalo, soudní exekutor k absolutní neplatnosti takového úkonu musí přihlídnout z úřední povinnosti a majetek, který na základě takového úkonu ušel z majetkové sféry dlužníka, postihnout příslušným exekučním příkazem.

Resumé

Systematickým výkladem příslušných ustanovení občanského zákoníku a exekučního řádu lze dospět k závěru, že účinky nařízené exekuce se nutně musejí projevit v omezení dispozicích oprávnění dědice, proti kterému je vedeno exekuční řízení. Domnívám se, že uvedený závěr byl potvrzen srovnáním příslušných ustanovení insolvenčního zákona. Omezení dlužníka ve smluvní volnosti za situace, kdy je na něm vynucováno legální cestou splnění jeho smluvní nebo zákonné povinnosti, je nutno v uvedených souvislostech považovat za spravedlivé a společensky žádoucí. Zajištění efektivního výkonu kvalifikovaným způsobem přiznaných subjektivních práv je jednou z funkcí právního státu.

³ Není-li majetek zůstavitele zajištěn do právní moci usnesení vydaného dle § 175q občanského soudního řádu.

Vymáhání výživného v České republice prostřednictvím Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí

JUDr. Markéta Nováková

autorka je zástupkyní ředitele Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí

I. Úvod

Vymáhání výživného z ciziny a do ciziny je tradiční agendou Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) i jeho právních předchůdců a tvoří hlavní část agendy Úřadu.

Historický vývoj, současná situace a výhled do blízké budoucnosti

V roce 1930 byla v Brně po vzoru Německého poručenského institutu v Heidelbergu založena Společnost pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Republice Československé. V roce 1952 byla Společnost transformována na jednu z Úřadoven pro ochranu mládeže při Krajském soudě v Brně. Tyto Úřadovny byly v roce 1956 zrušeny a jejich úkoly týkající se vnitrostátních případů byly předány do kompetence národních výborů. Současně bylo pro případy s cizím prvkem založeno Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže, které bylo justičním orgánem podřízeným Ministerstvu spravedlnosti. V roce 1960 se Ústředí stalo přijímajícím a odesílajícím orgánem podle Úmluvy o vymáhání výživného v cizině z roku 1956.

V roce 1973 tehdejší Československo přistoupilo k Haagské Úmluvě o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem z 15.4.1958 (č. 14/1974 Sb.) a v roce 1976 se stalo členským státem Úmluvy o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z 2.10.1973 (č. 132/1976 Sb.).

V roce 1993 po rozdělení československé federace byly slovenské případy předány nově zřízenému Centru pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže v Bratislavě.¹

V roce 2000 nabyt účinnosti zákon o sociálně-právní ochraně dětí a byl zřízen Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který převzal agendu Ústředí. Úřad je orgánem sociálně-právní ochrany dětí a je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí.

Úkoly Úřadu

Úřad poskytuje právní pomoc převážně nezletilým osobám při vymáhání výživného. V případech, které jsou vedeny podle Úmluvy o vymáhání výživného v cizině, poskytuje Úřad právní pomoc také zletilým osobám např. při vymáhání výživného mezi manžely či rozvedenými manžely. České soudy ustanovují v souladu s § 35 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálněprávní ochraně dětí Úřad kolizním opatrovníkem v řízeních s cizím prvkem, velmi často i pokud se týká stanovení či úpravy výživného. V pravomoci Úřadu není zabývat se případy, v nichž není obsažen žádný cizí prvek, a jsou pouze vnitrostátní.

Úřad ročně zpracovává průměrně 300 případů vymáhání výživného, z čehož je přibližně polovina případů vymáhání výživného pro oprávněné v ČR od povinných v cizině. Nejvíce případů vymáhání výživného pro oprávněné žijící v cizině se týkají Slovenska, SRN a Polska. Výjimkou však nejsou ani exotičtější a vzdálenější státy – Úřad má případy vymáhání výživného pro oprávněné žijící v západní Evropě, USA, Kanadě nebo Turecku.

K realizaci svých úkolů používá Úřad nástroje, které mu nabízí mezinárodní právo soukromé. Jsou to mnohostranné mezinárodní smlouvy, dvoustranné mezinárodní smlouvy, prohlášení vzájemnosti mezi státy a nařízení Rady Evropské unie.

¹ Blíže Rozehnalová N. Týč V. Záleský R. Vybrané problémy mezinárodního práva soukromého v justiční praxi, 2. přepracované a doplněné vydání. Masarykova univerzita, Brno, 1997.

Použití konkrétního právního nástroje závisí na tom, zda se stát účastní konkrétního nástroje. Kromě toho je nutné zohlednit specifika případu.

Možnosti odmítnutí návrhu na uznání rozhodnutí jsou přesně uvedeny v mezinárodních smlouvách. Obě haagské úmluvy o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí se liší pouze v několika bodech.

II. Dvoustranné smlouvy

Většina dvoustranných smluv pochází z dob před rokem 1989 a byly uzavřeny se zeměmi tzv. socialistického bloku a některými zeměmi Asie či Afriky a byly v té době také velmi často aplikovány. Po rozpadu východního bloku byly vztahy v oblasti vymáhání výživného většinou přerušeny. Důvodem bylo obvykle vypovězení smluv o přímém platebním styku. Bylo nutné, aby platby byly poukazovány ve volně směnitelných měnách. Devizové prostředky většiny těchto států byly velmi omezené a banky tak nebyly schopny i případně vymožené výživné převést.² Jedinou výjimkou bylo Polsko a Maďarsko; dvoustranné smlouvy se ve vztahu k těmto státům (a dále ve vztahu k Slovensku, Řecku a Kypru) používaly pouze do vstupu ČR a těchto států do EU ke dni 1.5.2004.

III. Mnohostranné smlouvy

Úmluva OSN o vymáhání výživného v cizině ze dne 20.6.1956 (vyhl. č. 33/1959 Sb.) – tzv. Newyorská Úmluva

Ve většině případů jde právě o vymáhání výživného na základě titulu vydaného ve státu bydliště oprávněného. Odesílající orgán tedy ve většině případů žádá zahájení řízení o uznání a výkon rozhodnutí v souladu s čl. 6 Úmluvy.

Přijímající orgán podnikne všechny kroky potřebné pro vymáhání výživného včetně smíru a je-li to nutné, podá žalobu a provede řízení o výživném a podnikne kroky k vykonání soudního rozhodnutí týkajícího se placení výživného. Přijímající orgán je také povinen průběžně informovat odesílající orgán. Všechny otázky vzniklé v souvislosti s jakoukoli žalobou nebo řízením se řídí zákonem státu odpůřcov a zejména mezinárodním právem soukromým tohoto státu (čl. 6 Úmluvy).

Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z 2.10.1973 (vyhl. č. 132/1976 Sb.)

Jejím cílem bylo změnit ustanovení starší Haagské Úmluvy z roku 1958, a to zejména rozšířením předmětu Úmluvy na jiné vyživovací povinnosti než jen vyživovací povinnosti rodičů k dětem do 21 let a jiné právní tituly než jen soudní rozhodnutí. Pro země, které k ní přistoupily, také nahradila předchozí úmluvu. Tato Úmluva se vztahuje na rozhodnutí, vydaná soudním nebo správním orgánem smluvního státu o vyživovací povinnosti ze vztahů rodinných, rodičovských, manželských nebo švagrovských, včetně vyživovací povinnosti k dětem narozeným mimo manželství, mezi osobou, které přísluší nárok na výživné a osobou povinnou poskytovat výživné. Úmluva se také vztahuje na rozhodnutí mezi osobou povinnou poskytovat výživné a veřejnou institucí, která se domáhá náhrady příspěvku poskytnutého osobě, které přísluší nárok na výživné (čl. 1 Úmluvy).

Tato Úmluva se vztahuje také na smíry mezi týmiž účastníky, které v uvedených věcech uzavřou soudní nebo správní orgány, anebo které budou uzavřeny před těmito orgány (dále jen „smíry“).

Rozhodnutí vydané ve smluvním státě bude uznáno nebo vykonáno v jiném smluvním státě, bylo-li vydáno orgánem příslušným podle Úmluvy, nemůže-li již být ve státě, v němž bylo vydáno, napadeno řádným oprávněným prostředkem (čl. 5 Úmluvy). Rozhodnutí pro zmeškání bude uznáno nebo vykonáno jen pokud účastníkovi, který se k jednání nedostavil, bylo podle práva státu, jehož orgán rozhodnutí vydal, doručeno oznámení o zahájení řízení včetně vyrozumění o podstatě nároku, přičemž je třeba přihlídnout k tomu, zda účastník měl dostatek času k tomu, aby se v řízení mohl bránit (čl. 6 Úmluvy).

Obdobně jako v jiných mezinárodněprávních nástrojích je orgán dožádaného státu vázán skutkovými zjištěními, na kterých orgán státu, kde rozhodnutí bylo vydáno, založil svou pravomoc (čl. 9 Úmluvy). Specifickým ustanovením důležitým pro placení výživného je čl. 11 Úmluvy, podle něhož se nařídí výkon jak pro dávky již splatné, tak pro dávky splatné v budoucnu, byla-li v rozhodnutí stanovena povinnost platit výživné periodickými platbami.

IV. Ujednání o vzájemnosti (reciprocitě)

Česká republika vyhlásila vzájemnost ve věcech výživného několika státům, pro něž bylo z ústavních důvodů nemožné nebo obtížné přistoupit k mnohostranným smlouvám o vymáhání výživného. Jde o Spojené státy americké, Australský svaz a většinu provincií Kanady.

² Blíže tamtéž.

V. Unijní právo

Většina států EU (s výjimkou Bulharska, Malty, Litvy a Lotyšska) již v minulosti ratifikovala Úmluvu o vymáhání výživného v cizině. Mezi členskými státy je tedy stále hojně využíván systém administrativní spolupráce podle této úmluvy.

Od 1.5.2004 je pro ČR účinné **nařízení Rady (ES) č. 44/2001*** ze dne 22.12.2000, o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, tzv. nařízení Brusel I. Článek 2 nařízení upravuje obecnou příslušnost soudů v občanskoprávních a obchodních věcech, takže osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být žalovány u soudů tohoto členského státu. Článek 5 odst. 2 nařízení upravuje zvláštní příslušnost ve věcech týkajících se výživného, kdy osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, ve věcech týkajících se výživného, a to u soudu místa, kde má oprávněný k výživě bydliště nebo místo obvyklého pobytu.

Článek 66 nařízení stanoví, že nařízení se použije pouze na ty žaloby a veřejné listiny, které byly podány nebo vyhotoveny poté, co toto nařízení vstoupilo v platnost (tj. po 1.5.2004). Je však možné použít nařízení i ve vztahu ke starším titulům, za předpokladu, že soud byl příslušný podle pravidel, která se shodují s pravidly příslušnosti obsaženými v kapitole II nařízení. Protože se určení příslušnosti podle českého zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním ve věcech výživného fakticky shoduje s úpravou obsaženou v nařízení, lze žádat uznání a výkon i starších rozhodnutí podle nařízení. V praxi často dochází k uznání a výkonu rozhodnutí ve vztahu ke starším titulům, kdy je nutné použít Haagské úmluvy o uznání a výkonu rozhodnutí.

Článek 69 nařízení Brusel I upravuje vztah nařízení k mezinárodním smlouvám a úmlouvám. Žádná z Haagských úmluv o uznání a výkonu rozhodnutí zde není uvedena; Haagské úmluvy o uznání a výkonu rozhodnutí lze tedy považovat za speciální úpravu, která se týká pouze výživného a je účinná i po účinnosti nařízení Brusel I.

Článek 71 nařízení Brusel I specifikuje, že toto nařízení se nedotýká úmluv, jejichž stranami jsou členské státy a jež upravují soudní příslušnost, uznání nebo výkon soudních rozhodnutí ve zvláště vymezených otázkách, což jsou nepochybně otázky výživného. Soudní rozhodnutí, která vydal v členském státě soud, který svoji příslušnost založil na úmluvě o zvláště vymezené otázce, budou v ostatních členských státech uznána a vykonána v souladu s tímto nařízením. V tomto případě platí podmínky uznání a vý-

konu rozhodnutí podle této úmluvy. Bohužel však praxe členských států týkající se vztahu Haagských úmluv a nařízení Brusel I není jednotná a některé státy (např. Rakousko) jasně upřednostňují aplikaci nařízení před Haagskou úmluvou z roku 1958.

VI. Bezesmluvní spolupráce

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně dlouhodobě spolupracuje s institucemi v sousedních německy mluvících zemích, aniž by pro spolupráci existoval nějaký právní instrument. Jde o spolupráci s německým Institutem pro pomoc mládeži a rodinné právo (Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht) v Heidelbergu a s rakouskými úřady mládeže (Jugendwohlfahrt). S ohledem na rozšiřující se počet právních nástrojů, zvyšující se počet případů i postupné zlepšování praxe podle Úmluvy o vymáhání výživného počet případů této spolupráce postupně mírně klesá.

VII. Výhled do budoucna

Haagská Konference mezinárodního práva soukromého se již řadu let zabývala otázkou nutnosti vytvoření nového právního nástroje, který by upravoval jak administrativní spolupráci se systémem ústředních orgánů, tak i uznání a výkon rozhodnutí a otázky pravomoci soudů a použitelného práva v oblasti výživného. Po několika zasedáních zvláštní komise Haagské Konference k této otázce byla dne 23.11.2007 na diplomatické konferenci přijata Úmluva o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalším druhům rodinného výživného. Na přípravě Úmluvy se podílela řada států, které dříve neratifikovaly žádný z předchozích instrumentů, jako USA, Rusko, Čína, četné asijské a africké státy, státy kontinentálního práva i anglo-amerického právního okruhu. Přijetí této Úmluvy bylo provázáno četnými kompromisy.

Úmluva dosud nenabyla účinnosti, neboť k ní prozatím přistoupily pouze čtyři státy (USA, Norsko, Ukrajina a Burkina Faso) a žádný z nich ji dosud neratifikoval; ovšem očekává se koordinovaný přístup států EU v nejbližších dvou letech. Úmluva nahradí jak stávající Newyorskou Úmluvu o vymáhání výživného v cizině, tak i Haagské úmluvy o uznání a výkonu rozhodnutí. Dne 23.11.2007 byl také přijat Protokol o právu použitelném pro vyživovací povinnosti, k němuž dosud přistoupila pouze Evropská unie.

Hlavními změnami v systému vymáhání výživného, které nová Haagská úmluva zavede, je možnost vymáhání výživného nejen

* Aplikovatelné je rovněž nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 v případě nesporných nároků, věcná působnost nařízení je totožná (pozn. Redakce).

přímo pro oprávněné rodinné příslušníky, ale i pro veřejné orgány, jednající místo fyzické osoby, již je výživné dluženo nebo již vznikl nárok na náhradu dávek vyplacených místo výživného (čl. 36 úmluvy). Převratnou změnou je také povinnost ústředních orgánů poskytovat právní pomoc nejen oprávněným, ale v určitém rozsahu i povinným (čl. 10 odst. 2 Úmluvy). I když se tento úkol zdá překvapivý, může i tato pomoc v konečném důsledku v zájmu oprávněných, např. v případě, kdy je stanovené výživné v příkřím rozporu s aktuálními poměry povinného a stanovení přiměřeného výživného může přispět ke smírnému vyřešení případu.

Úmluva také zpřesňuje úkoly ústředních orgánů a dokonce stanoví některé lhůty pro jejich úkony a předepisuje pro některé úkony ústředním orgánům jednotné formuláře.

Dne 18.12.2008 bylo přijato Nařízení Rady (ES) č. 4/2009, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti. Nařízení by mělo nabýt plné účinnosti dne 18.6.2011 a do značné míry se obsahově shoduje s novou Haagskou úmluvou o výživném.

VIII. Praktická realizace vymáhání výživného z ciziny

Vymáhání výživného z ciziny je ze strany ČR i řady dalších států věnována větší pozornost než vymáhání výživného ve vnitrostátních případech. V systému vymáhání výživného je naprostě většinou osob, které se výživného na povinném žijícím v cizině domáhají, poskytována bezplatná právní pomoc zahrnující jak právní poradenství, tak právní zastoupení v řízení před soudem, odborné zastoupení při smírném řešení věci, bezplatné zajištění překladů všech potřebných dokladů apod. Státy při uzavírání mezinárodních smluv uznávají, že oprávnění se dostávají do daleko složitější situace, když jsou nuceni prosazovat své nároky v cizím státě.

Vymáhání výživného z ciziny obsahuje nezanedbatelný sociální aspekt, kdy osoby závislé výživou na povinném v cizině – ve velké většině případů nezletilé děti, studenti či rodiče pečující o nezletilé děti – se dostávají mnohdy do velmi tíživé ekonomické situace a není v jejich možnostech a schopnostech domoci se svých nároků, právě z důvodu obtížnosti a finanční nákladnosti právního styku s cizinou a z důvodu jazykové bariéry.

I ze strany ČR je osobám, které žádají vymáhání výživného z ciziny, poskytována široká pomoc. Jde zejména o povinnost soudů stanovenou Instrukcí Ministerstva spravedlnosti ze dne

11.6.2010, č. j. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních. Instrukce v ustanovení § 38 podrobně upravuje postup soudů při uplatňování nároků na výživné a jeho vymáhání proti povinnému v cizině. Podle tohoto ustanovení je každý soud (nejen soud, který vydal rozsudek o výživném nebo soud příslušný dle bydliště oprávněného) povinen osobě, která chce vymáhat výživné ze zahraničí, povinen poskytnout poměrně širokou pomoc spočívající zejména v sepsání návrhu na určení či vymáhání výživného, v poučení o podmínkách cizího práva pro soudní uplatňování nebo vymáhání výživného, o tom, jaké doklady je třeba k návrhu připojit. Pokud soud tyto informace nezná, vyžádá si je od Úřadu, popř. od Ministerstva spravedlnosti.

Úřad vždy oprávněným, popř. soudu zaslá přesné pokyny, jaké doklady je třeba vyhotovit. Příprava návrhu je často zjednodušena tiskopisy (mnohdy i dvojjazyčnými), které Úřad žadatelům poskytuje a které jsou průběžně aktualizovány podle toho, jak se vyvíjí spolupráce s konkrétním cizím státem. Největší pomocí, kterou stát žadatelům poskytuje, je nepochybně povinnost soudu obstarat ověřené překlady potřebných dokumentů, přičemž soud uhradí náklady s tím spojené ze svých rozpočtových prostředků.

Praktická realizace vymáhání výživného je mnohdy spojena s řadou faktických překážek. Nejčastější je nedostatek informací o pobytu povinného. Úřad může požádat přijímací orgán v pravděpodobném místě bydliště povinného o sdělení adresy za použití jemu dostupných evidencí. V řadě států ovšem neexistuje např. centrální evidence obyvatelstva nebo má stát velmi přísnou ochranu osobních údajů, takže je prakticky nemožné adresu povinného zjistit. Poslední možností pátrání obvykle bývá podání trestního oznámení v ČR, s tím, že v některých státech, kde je neplacení výživného trestným činem, je možné pátrat po pobytu povinného za pomoci mezinárodní policejní spolupráce (prostřednictvím složek Interpol nebo SIRENE).

Úspěšnost vymáhacího řízení závisí – stejně jako ve vnitrostátních případech – především na ekonomické situaci povinného, na jeho příjmu, majetkových poměrech, počtu dalších vyživovacích povinností. Obtíže při vymáhání působí také časté změny pobytu povinného (a s tím související změna příslušnosti exekučního soudu). Je nutno poukázat i na to, že ne všechny státy, které jsou vázány mezinárodněprávními závazky, resp. jejich ústřední a další orgány, aktivně a efektivně pracují.

Postavení přijímajících/odesílajících/recipročních orgánů v jednotlivých státech lze rozdělit do dvou skupin na orgán se silným postavením, které samy zastupují oprávněně při vymáhání výživného, postupují v řízení jako jejich zástupci, činí veškeré úkony včetně vyjednávání s povinným, dosažení uznání rozhodnutí, jeho výkonu, popř. iniciace trestního řízení, zprostředkovávají převody výživného a jsou v přímém kontaktu se stranami (např. ČR, SR, USA), a na slabé, které pouze zprostředkovávají korespondenci mezi orgány a zprostředkovávají právní pomoc poskytovanou jiným subjektem (Rakousko, Švýcarsko). V řadě zemí přijímací orgány pouze dosáhnou toho, aby oprávněnému byla v rámci vnitrostátního systému právní pomoci zajištěna bezplatná právní pomoc ze strany přiděleného advokáta, který ve vymáhacím řízení činí veškeré úkony. Systém silného orgánu je považován odborníky v ČR i s přihlédnutím k historickému vývoji za vhodnější.

IX. Vymáhání výživného v ČR pro oprávněné žijící v zahraničí

V agendě vymáhání výživného pro oprávněné, kteří žijí mimo území ČR, proti povinným nacházejícím se v pravomoci českých soudů (není nutné, aby zde povinný bydlel, postačí, když zde má příjem nebo majetek), postupuje Úřad obdobně jako advokáti. Po obdržení žádosti od zahraničního odesílajícího orgánu a po obdržení plné moci oprávněného nebo jeho zákonného zástupce Úřad činí opatření ke zjištění pobytu povinného a k získání informací o jeho příjmu a majetku. Podle § 26 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen o.s.ř.), je **Úřad kromě odborové organizace jedinou právníčkou osobou, která je v České republice oprávněna vystupovat v soudním řízení jako zástupce účastníka na základě plné moci.** Bohužel, oprávnění Úřadu prozatím nejsou tak rozsáhlá, aby byl schopen tak vyčerpávajícím způsobem tyto informace zjistit, jak je to umožněno třeba exekutorům. Při dotazech na jiné státní orgány či jiné instituce se Úřad opírá o § 53 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálněprávní ochraně dětí, podle něhož jsou všechny subjekty povinny poskytnout Úřadu součinnost za účelem zjištění informací k poskytování sociálněprávní ochrany dětí, případně o své postavení jako přijímacího orgánu dle Newyorské úmluvy.

Vzhledem k tomu, že v otázkách výživného mnohdy nejde jen o peněžní pohledávku, ale také o velmi emočně náročné vztahy mezi členy rodiny, je Úřad vždy ochoten pokusit se nejdříve o smírné řešení. V mnoha případech postačuje, když je povinný důrazně upozorněn na nutnost plnit svoji právní i morální povinnost, a začne výživné řádně platit, případně navrhne splátkový kalendář za účelem uhrazení vzniklého dluhu na výživném.

Pokud povinný například prokáže, že se bez vlastního zavinění dostal od obtížené ekonomické situace (nezaměstnanost, nemoc apod.), je Úřad ochoten po konzultaci s oprávněným přistoupit k dočasnému snížení vyživovací povinnosti dohodou, aniž by bylo nutné obracet se na soud s návrhem na úpravu výživného. Úřad také zajišťuje převody výživného do zahraničí, čímž povinný ušetří bankovní poplatky za příkazy do ciziny.

Pokud ovšem povinný s Úřadem nekomunikuje, snaží se vyhnout plnění své vyživovací povinnosti, přistupuje Úřad v zastoupení oprávněného k standardním způsobům vymození pohledávky. Po prošetření majetkových poměrů zejména za součinnosti soudu (§ 260 o.s.ř.), vlastní činností (náhled od katastru nemovitostí) či jinými způsoby (oslovení zaměstnavatele, obce apod.) Úřad podává návrhy k soudu na výkon rozhodnutí, a to dle možnosti všemi existujícími způsoby, popřípadě přihlašuje pohledávky výživného do již vedených exekučních či insolvenčních řízení.

Lze bohužel konstatovat, že značná část povinných se nachází ve skutečně slabých majetkových poměrech a mnohdy žádný z navrhovaných způsobů výkonu rozhodnutí nevede k vymození pohledávky. Pak často Úřadu nezbyvá, než splnit svoji oznamovací povinnost a podat trestní oznámení pro zanedbání povinné výživy, jak je stanoví § 196 trestního zákoníku. Mnohdy již předvolání povinného k podání vysvětlení na policii může vést k tomu, že svoji vyživovací povinnost začne plnit. U řady povinných ani odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody není důvodem, aby začali na výživu svých dětí přispívat.

X. Závěr

Přestože vymáhání výživného z ciziny tvoří významnou část případů rodinného práva s cizím prvkem, je tato problematika ze strany odborné právnícké veřejnosti i ze strany médií zastíněna atraktivnějšími tématy jako jsou mezinárodní rodičovské únosy dětí a mezinárodní osvojení. Vymáhání výživného z ciziny se však dotýká podstatně širšího okruhu osob a pro většinu zúčastněných není jen krátkodobou či jednorázovou záležitostí, protože případy jsou často vedeny i více než dvacet let (od narození oprávněného dítěte do jeho soběstačnosti po ukončení studia). Mezinárodní společenství si uvědomuje důležitost řešení této problematiky v době, kdy ve vyspělých zemích dochází k nárůstu rozvodů a ke zvýšení počtu dětí, které vyrůstají pouze s jedním rodičem, a kdy dochází ke stále větší migraci osob mezi jednotlivými státy. V souvislosti s tímto trendem by i Česká republika měla dané problematice věnovat co nejširší podporu a pozornost.

Exkurz: rozhodčí nálezy a rozhodčí řízení

Mgr. Vladimíra Medková

autorka je exekutorská koncipientka JUDr. Soni Karasové, Exekutorský úřad Liberec

Příspěvek stručně shrnuje problematiku vydání rozhodčích nálezů, podmínek a průběhu rozhodčího řízení. Na téma navazuje část Judikatura k přezkumu rozhodčích nálezů.

Rozhodčí nálezy jsou konečné meritorní rozhodnutí rozhodců či rozhodce jako nestátního subjektu oprávněného ve sporné majetkové věci mezi stranami rozhodnout, a to na základě písemné rozhodčí smlouvy stran či rozhodčí doložky obsažené v podmínkách písemného návrhu smlouvy hlavní akceptovaného druhou stranou tak, že je patrný její souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy.

Rozhodčí smlouva se může týkat již vzniklého majetkového sporu či majetkových sporů, které v budoucnu mohou z určitého právního vztahu či z vymezeného okruhu vztahů vzniknout. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení (dále jen zákon) v § 2 odst. 1, 2 stanoví, které spory nemohou být rozhodčím řízením řešeny, § 2 odst. 4 zákona vymezuje okruh otázek, které se v rozhodčím řízení v návaznosti na právní vztah stran mohou řešit.

Doručenému rozhodčímu nálezu zákon přiznává účinky pravomocného rozhodnutí soudu a soudní vykonatelnost (§ 28 odst. 2 zákona). Pokud je mezi stranami sjednána možnost přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci, nastávají zmíněné účinky až po marném uplynutí lhůty k zaslání žádosti o přezkoumání (§ 27 zákona).

Rozhodčí řízení je zahajováno žalobou došlou stálému rozhodčímu soudu či předsedajícímu rozhodci, případně kterémukoli rozhodci, není-li předsedající rozhodce určen či jmenován. Zda je dána pravomoc rozhodců k rozhodnutí sporu, zkoumají rozhodci sami nebo k námitce účastníka. Účastník může námitku nedostatku pravomoci týkající se neexistence, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy vznést pouze při jeho prvním úkonu v řízení. Kdykoli během řízení však lze uplatnit námitku nedostat-

ku pravomoci pro neplatnost rozhodčí smlouvy uzavřené v zákonem nedovolené věci.

Řízení před rozhodci je vždy neveřejné. Ústnost řízení mohou strany dohodou vyloučit. Při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem, pokud se strany nedohodly na řešení sporu podle zásad spravedlnosti.

Postup v rozhodčím řízení si mohou strany sjednat přímo v rozhodčí smlouvě či v jiné dohodě, která může být uzavřena i během řízení. Pokud k dohodě o postupu v řízení nedojde, postupují rozhodci v řízení způsobem podle nich vhodným. Postup v řízení před stálým rozhodčím soudem určují jeho vnitřní předpisy platné v době zahájení řízení, pokud se strany nedohodly jinak.

Rozhodci musí vždy respektovat zásadu rovného postavení stran řízení, právo stran na řízení bez zbytečných formalit a dbát povinnosti zjistit úplně skutkový stav pro rozhodnutí věci.

I přes uzavřenou rozhodčí smlouvu či doložku se může strana svého nároku domáhat před soudem, druhý účastník sporu však může nejpozději při prvním jeho úkonu ve věci samé vznést námitku existence rozhodčí smlouvy. Soud zahájené řízení zastaví, předtím však má povinnost zkoumat, zda může věc skutečně přenechat k projednání rozhodčímu orgánu (§ 106 o.s.ř.)

Mimo žádosti o přezkoumání, kdy přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení, se mohou strany rozhodčímu nálezu bránit návrhem na jeho zrušení. Důvody pro zrušení nálezu taxativně vymezuje § 31 zákona. Jedná se o vady samotné rozhodčí smlouvy, vady řízení, vady spočívající v přiznání plnění, které nebylo žalováno, či je nemožné či nedovolené (vadné plnění) a o důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat obnovu řízení.

Podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu je omezeno tříměsíční lhůtou, která běží od doručení rozhodčího nálezu navrhovatel, pokud zákon nestanoví jinak (v případě podání návrhu na zastavení exekuce* dle § 35 zákona).

Pro opožděnost je návrh na zrušení odmítnut. Zvláštní důvody zamítnutí návrhu stanoví zákon v § 33 s odkazem na důvody zrušení nálezu uvedené v § 31 písm. b), c) zákona. Soud u těchto důvodů zkoumá, zda nemohly být stranou, která se zrušení domáhá, uplatněny v rozhodčím řízení nejpozději, než začala ve věci samé jednat.

Podání návrhu nemá samo o sobě vliv na vykonatelnost rozhodčího nálezu, soud však může k žádosti povinného (§ 32 odst. 2 zákona) vykonatelnost odložit, pokud by neprodleným výkonem nálezu hrozila povinnému závažná újma. V závislosti na důvodu zrušení rozhodčího nálezu (§ 34 zákona), pokračuje v jednání o věci soud (je-li nález zrušen pro vadu rozhodčí smlouvy) či celou věc znovu projednávají noví rozhodci. Určení nových rozhodců si mohou strany znovu dohodnout, jinak platí předchozí dohodnutý způsob určení rozhodců a podpůrně ustanovení zákona.

K řízení o zrušení rozhodčího nálezu a k rozhodnutí věci je příslušný soud prvního stupně, který by byl věcně příslušný podle občanského soudního řádu, kdyby nebylo rozhodčí smlouvy (§ 41 zákona). Místní příslušnost soudu určuje místo konání rozhodčího řízení, je-li v ČR. Jinak je místně příslušný soud, který by byl příslušný, nebýt rozhodčí smlouvy (§ 43 zákona).

Místo konání rozhodčího řízení v ČR určuje i okresní soud příslušný k úschově rozhodčího nálezu. Lhůta úschovy není stanovena. Stálé rozhodčí soudy provádějící úschovu svých nálezů po dobu 20 let od právní moci rozhodčího nálezu.

Před nařízením exekuce na základě rozhodčího nálezu je zkoumána zejména materiální a formální vykonatelnost rozhodčího nálezu, a to zda nález vydali k tomu oprávnění rozhodci. Z hlediska materiální vykonatelnosti musí být přesně označena osoba oprávněná a povinná, určitě vymezena práva a povinnosti stran i rozsah povinností, které mají být vymoženy, jasně stanovena lhůta k plnění (splnění požadavek určitosti výroků rozhodčího nálezu).

Rozhodčí nález musí být vyhotoven písemně a usnesen většinou rozhodců a alespoň většinou rozhodců musí být také podepsán

(§ 25 odst. 1 zákona). Rozhodčí nález zásadně obsahuje odůvodnění, výjimku umožňuje odlišná dohoda stran (§ 25 odst. 2 zákona). Rozhodčí nález zavazuje také právní nástupce stran, pokud to rozhodčí smlouva nevyloučila.

Předpokladem formální vykonatelnosti nálezu je jeho řádné doručení účastníkům. Zákon o rozhodčím řízení neobsahuje zvláštní úpravu doručování nálezu či usnesení rozhodců. Rozhodci se při doručování rozhodčího nálezu a soud při zkoumání doručení řídí ustanoveními občanského soudního řádu. Rozhodčí nález musí být vždy opatřen doložkou právní moci. Doložku vykonatelnosti nelze považovat za povinnou náležitost tohoto titulu, neboť vykonatelnost lze dle určené lhůty k plnění dovést.

Při posuzování rozhodčího nálezu jako exekučního titulu není soud oprávněn zkoumat jeho věcnou správnost. Povinný se však může domáhat zastavení exekuce pro vady rozhodčího nálezu uvedené v § 31 písm. a), d), f) zákona: uzavření rozhodčí smlouvy v nepřipustné věci, usnesení nálezu jinak než alespoň většinou rozhodců, přiznání vadného plnění. Navrhovat zastavení exekuce lze i pro nedostatek zastoupení strany zákonným zástupcem v rozhodčím řízení a proto, že jménem strany jednala v řízení k tomu nezmocněná osoba (vady zastoupení strany). Podání návrhu na zastavení exekuce je přípustné, i když se povinný nebránil rozhodčímu nálezu návrhem na jeho zrušení.

Jakmile povinný navrhne zastavení exekuce, exekuční soud přeruší řízení a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Není-li návrh včas podán, pokračuje exekuční řízení. Je-li návrh úspěšný, exekuce bude zastavena pro zrušení exekučního titulu a strany mohou postupovat v závislosti na důvodu zrušení nálezu obdobně podle § 34 zákona.

K zastavení exekuce povede i zrušení rozhodčího nálezu podle § 32 zákona. Do doby rozhodnutí o rozhodčím nálezu, však není exekuční řízení přerušeno. Povinný však dle § 32 odst. 2 zákona může soud rozhodující o návrhu na zrušení nálezu požádat o odložení vykonatelnosti nálezu. Rozhodnutí soudu o odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu pak spojí s návrhem na odklad exekuce předvídaný § 54 odst. 4 exekučního řádu.

* V textu je užíván pouze pojem exekuce a exekuční řízení ve smyslu zákona č. 120/2001 Sb.; zákon o rozhodčím řízení užívá pouze pojmu výkon rozhodnutí.

Nový model komunikace se zdravotními pojišťovnami

Ing. Zdeněk Vitásek, MBA

autor je zástupcem ředitele Zaměstnanecké pojišťovny Škoda, ve Svazu zdravotních pojišťoven ČR je předsedou sekce informatiků; od roku 2002 je členem Řídící rady Portálu ZP, který slouží pro komunikaci s partnery a klienty zdravotních pojišťoven

Jedním z partnerů, kteří ze zákona poskytují součinnost exekutorům předáváním informací o ekonomické způsobilosti povinných, jsou zdravotní pojišťovny. Soudní exekutoři při komunikaci s nimi využívají služeb České pošty, faxu, datových schránek a zřídkka i prostředí Portálu zdravotních pojišťoven. Současné formy komunikace jsou na obou stranách administrativně náročné, stav nezlepšilo ani zavedení datových schránek. Situaci navíc komplikuje skutečnost, že pro správné směrování žádosti je potřeba se dotazovat u VZP na příslušnost povinného ke zdravotní pojišťovně, pokud tato záležitost není „řešena“ rozesláním žádosti o součinnost na všechny existující zdravotní pojišťovny. Ty pak musí ručně zpracovávat při různých vstupních kanálech jen stěží automatizovatelnou agendu. Výsledným projevem jsou pak dlouhé reakční doby, kdy existují zdravotní pojišťovny, které na vyřízení žádosti potřebují i více než jeden měsíc času! Obtěžující je pro exekutora i většina negativních vyjádření, vyplývající ze skutečnosti, že povinný není pojištěncem zbývajících 8 pojišťoven.

Počátkem roku 2010 byla mezi Exekutorskou komorou a představiteli Portálu ZP navázána diskuze, jejímž smyslem bylo vytvořit nový, jednodušší a pro exekutory akceptovatelný kanál, který by bez dalších nároků na exekutora zjednodušil administrativu a zejména zkrátil reakční dobu. Řešení bylo vyvíjeno 7 zdravotními pojišťovnami, ČPZP, OZP, RBP, VoZP, ZPŠ, ZPM, ZP M-A a jeho funkčnost byla prověřována ve spolupráci s Exekutorským úřadem v Chebu. Po otestování obě strany analyzovaly získané zkušenosti a došlo k drobným úpravám vytvářeného systému tak, aby výsledné řešení odpovídalo očekávání obou stran.

Práce se systémem je umožněna po předchozí registraci do prostředí Portálu ZP. Registrace spočívá v elektronickém podpisu prohlášení, které portál nabídne a kde je vyspecifikován účel, za kterým má exekutor právo žádat pojišťovny o informace. Registrace se provede pouze jednou, a to pro všech 7 zdravotních pojišťoven. Pro registraci je třeba vlastnit komerční nebo kvalifikovaný certifikát. Portál akceptuje i certifikáty řady bank, takže ve většině případů není třeba nechat vystavovat další certifikát.

Komunikace se systémem probíhá buď interaktivní formou nebo z prostředí vlastního informačního systému EÚ. V interaktivní formě probíhá komunikace prostřednictvím internetového prohlížeče. Zde vyplní uživatel identifikační údaje povinné osoby, spisovou značku a připojí scan soudního rozhodnutí. Identifikace zdravotní pojišťovny se nevyplňuje. Takovýmto způsobem je možné zadat libovolně velkou skupinu žádostí. Po odeslání na Portál se okamžitě prověří příslušnost v žádosti uvedených pojištěnců ke zdravotní pojišťovně a provede se jejich přesměrování na příslušnou zdravotní pojišťovnu. Pokud se jedná o dotazy na dvě v Portálu nezapojené pojišťovny, obdrží tazatel bezprostředně informaci o této skutečnosti. Zpracování odpovědi na zdravotní pojišťovně je různě časově náročné. Pár zdravotních pojišťoven dokáže zpracovat odpověď v řádech minut, většina do druhého pracovního dne, maximálně však do 3 dnů. Odpověď se objeví ve schránce exekutora a je možné ji zobrazit buď v internetovém prohlížeči, či si ji uložit ve formátu pdf.

Z prostředí vlastního informačního systému exekutorského úřadu je možné přímo odesílat dotazy i přijímat odpovědi od „portálových“ zdravotních pojišťoven. Exekutorský úřad tak může „na stisk jednoho tlačítka“ v prostředí své aplikace odeslat všechny žádosti o součinnost na zdravotní pojišťovny a následně automaticky zařadit získané odpovědi k jednotlivým spisům. Tato funkčnost je však podmíněna implementací komunikačního modulu do informačního systému exekutorského úřadu a napojení jeho výstupů na používaný systém. Zdravotní pojišťovny jsou připraveny poskytnout tento modul dodavatelům informačních systémů pro exekutorská pracoviště včetně zpracované dokumentace. Pokud dodavatel využije všech jeho možností dojde k odbourání administrativních činností spojených s vystavováním požadavků na „portálové“ zdravotní pojišťovny, stejně jako zpracování došlých výstupů. Díky definovanému rozhraní a strukturovanému formátu data mohou být totiž zavedena do informačního systému exekutora do příslušných datových struktur, bez nutnosti jejich přepisování.

V současné době je řešení připraveno pracovat v ostrém provozu. Samozřejmostí je i zajištění odborné pomoci. Ta je poskytována v pracovních dnech od 8:00 do 18:00 hod na telefonních číslech 608 984 498 a 773 984 498 nebo na mailu pomoc@portalzp.cz. Bližší informace o možnostech zaregistrování se na Portál ZP je možné nalézt na stránkách www.portalzp.cz či na webových stránkách jednotlivých zdravotních pojišťoven, které jsou z uvedeného portálu dostupné. Práci v prostředí Portálu ZP bezesporu

zpříjemní i nové grafické rozhraní, které se v současné době připravuje a bude v průběhu března implementováno.

Přestože zbývající dvě zdravotní pojišťovny preferují komunikaci prostřednictvím datových schránek, všechny ostatní pojišťovny věří, že systém bude díky svým možnostem pro exekutorská pracoviště zajímavý a bude znamenat přínos pro zkvalitnění jejich práce a zvyšování úspěšnosti ve vymáhání pohledávek.

Portál - Schránka exekutorů - fyzické osoby

Omezení zobrazených položek schránek

Pouze nepřečtené

Fyzické osoby

Počet nepřečtených položek: 0 / Celkem položek: 4

	Podání	Datum	Popis	Poznámka	Příloha	Datum přílohy
☐	Nevyžádáno	20.02.2011 18:11:07	Neevidované fyzické osoby u pojišťovny 217		exe_fo_odpoved.xml	20.02.2011
☐	Nevyžádáno	17.02.2011 13:50:52	Odpověď žádosti exekutora č. 11208, ZP 205		exe_fo_odpoved.xml	17.02.2011
☐	Nevyžádáno	17.02.2011 08:54:48	Neevidované fyzické osoby u pojišťovny 209		exe_fo_odpoved.xml	17.02.2011
☐	Nevyžádáno	03.02.2011 09:34:05	Neevidované fyzické osoby u pojišťovny 201		exe_fo_odpoved.xml	03.02.2011

Vybrat všechny položky Zrušit výběr všech položek

Uživatel:
Vladimír Beneš
ID: 100001
[UID: 93313887]
Do odhlášení [min]: 165

Oceňování nemovitostí v rámci exekučních řízení

Ing. Štěpán Orálek

Oceňovací a znalecká kancelář s.r.o. - znalecký ústav

V rámci exekučních řízení je dražba nemovitostí jednou z možností, jak uspokojit pohledávku oprávněného. Pověřením zpracovat znalecký posudek bývá pověřen znalec či znalecký ústav (dále jen „zpracovatel“), který má za úkol vyhotovit posudek, kdy výsledkem je cena obvyklá, neboli cena či hodnota tržní (dle zák. 151/1997 Sb.). Z pohledu znalce pak vyhotovení posudku

můžou předcházet různá úskalí či problémy, které mohou mít na zpracování či případný termín vyhotovení posudku vliv.

V první řadě je vhodné se zmínit o tom, jaké podklady zpracovatel vůbec k tomuto potřebuje, aby mohl svůj úkol splnit. Základním podkladem, samozřejmě vyjma usnesení, kterým se

znalec či znalecký ústav ustanovuje, je výpis z katastru nemovitostí, který může v mnoha případech stačit. Například kopii katastrální mapy je schopen si každý znalec vyhledat prostřednictvím internetu sám. Výjimku tvoří pouze pozemky, které jsou vedeny ve zjednodušené evidenci (PK, GP). Tyto pozemky si znalec není schopen většinou sám dohledat. V případě, že předmětem ocenění je bytová či jiná jednotka, **jako důležitý podklad slouží prohlášení vlastníka budovy**, ve kterém jsou veškeré relevantní informace týkající se dané jednotky, což je důležité zejména v případech, kdy jednotka není povinným zpřístupněna. Když je nemovitost významně omezena, např. věcným břemenem bytu, užívání, vstupu, atd. či nájemní smlouvou, jsou potřebné i listiny týkající se tohoto omezení, ze kterých jsou patrné informace, jako je doba či rozsah tohoto omezení, což je pro zpracování znaleckého posudku velmi důležité.

Pak přichází na řadu samotné ohledání nemovitostí, kdy praxe se může lišit na zvyklostech konkrétního exekutorského úřadu. V některých případech exekutorský úřad vyše současně se zpracovatelem v daném termínu vykonavatele, pak je většinou zaručeno, že nemovitost bude zpřístupněna, což usnadňuje následné zpracování posudku. Tento způsob však může v rámci „sladění“ náročnější, proto bývá častější praxí, že zpracovatel si obhlídku plánuje podle svého uvážení sám bez přítomnosti exekutorského úřadu. Je pravdou, že v těchto případech nemusí být nemovitost povinným zpřístupněna. Nutno však podotknout, že znepřístupnění nemusí být překážkou vyhotovení znaleckého posudku, jelikož nemovitost lze totiž zpravidla ohledat a „zaměřit“ zvenčí, vnitřní vybavení se pak uvažuje jako ve standardu. Rozsah znaleckého šetření předcházející vypracování znaleckého posudku je na zpracovateli, který posoudí, zda ke splnění znaleckého úkolu potřebuje součinnost povinného. Jestliže ke splnění znaleckého úkolu potřebuje provést šetření, k němuž je nutné zpřístupnění nemovitostí, povinný má povinnost prohlídku nemovitostí umožnit. Povinnost zpřístupnit nemovitost může však soud vynucovat pouze uložením pořádkové pokuty. Nepodaří-li se provést nezbytnou prohlídku nemovitostí, ocenění je provedeno na základě dostupných písemných podkladů.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti je osvědčenou praxí, když zpracovatel povinné o obhlídce informuje výzvou, tak aby byla co největší pravděpodobnost, že nemovitost bude povinným zpřístupněna (mimořadně, často se stává, že po doručení výzvy, povinný s pocitem ohrožení jejich podstatné části majetku exekutorskému úřadu urychleně dluh zaplatí). Pokud nemovitost není zpřístupněna a znalci postačí ohledání nemovitostí bez zpřístupnění vnitřních prostor, pak není důvod provádět místní šetření v náhradním termínu. Pokud jsou však informace o nemovitosti nedostatečné a není možné splnit

znalecký úkol na základě prvního ohledání (nemovitost nebyla zpřístupněna a nebylo možné ji „zaměřit“ zvenčí), pak je povinný zpravidla vyzván podruhé nebo se požádá exekutorský úřad o součinnost a nemovitost je zpřístupněna vykonavateli úřadu (v rámci praxe nastává tato situace řádově v procentech všech případů).

I když znalecký posudek slouží pouze jako podklad pro stanovení vyvolávací ceny, jelikož vydražená cena je pak vlastně cenou obvyklou, soudy přesto při odvoláních povinnými zrušují usnesení o určení ceny, a to zejména pro nedostatečný rozbor trhu v posudku, na základě kterého se stanovuje obvyklá (tržní) cena. Nutno podotknout, že **jako dostatečný rozbor trhu považují soudy použití porovnávací metody**. Znalecký posudek dále musí obsahovat řádné označení nemovitostí a konkretizovat příslušenství, aby mohl být řádným podkladem pro dražební vyhlášku. Při splnění výše uvedených náležitostí jsou pak ve většině případů odvolání povinných soudem zamítnuta.

V poslední řadě bych chtěl zmínit, co nejvíce ovlivňuje stanovenou hodnotu nemovitostí. Kromě známých aspektů jako je lokalita, technický stav, atd., jsou to pak zejména omezení v podobě věcných břemen, z nichž některá mohou být svým významem malá (např. věcné břemeno štitové zdi, přípojky telefonního poskytovatele, atd.) až po věcná břemena, která velmi ovlivňují výslednou hodnotu (např. věcné břemeno bytu, užívání, atd.). Dalším významným omezením jsou případy, kdy není po právní stránce zajištěn přístup k oceňovaným nemovitostem. Tato skutečnost značně ovlivňuje cenu nemovitostí a hodnota bez zajištěného přístupu značně klesá.

Pokud je předmětem ocenění spoluvlastnický podíl, pak výslednou cenu nejvíce ovlivňuje fakt, že se jedná právě o ocenění ideálního spoluvlastnického podílu nemovitosti. V našich podmínkách trhu prakticky neexistuje žádná poptávka po takovýchto spoluvlastnických podílech. Ideální spoluvlastnické podíly jsou zpravidla odkupovány ostatními spoluvlastníky, případně jsou kupovány se spekulativním záměrem. S ohledem na tyto skutečnosti nelze výslednou cenu stanovit jako součin spoluvlastnického podílu s cenou celku, výsledná cena je pak nižší než zmíněný součin.

Podnikoví právníci mají co nabídnout

JUDr. Marie Brejchová, LL.M.
prezidentka Unie podnikových právníků ČR

Unie podnikových právníků ČR je zájmovým sdružením, jehož individuálními členy jsou právníci, poskytující právní služby v zaměstnaneckém poměru. Unie sdružuje i kolektivní členy, jimiž jsou významné české obchodní společnosti, jejichž právní týmy se zabývají komplexní agendou pro svého zaměstnavatele. V současnosti jsou jimi Pražská energetika, a. s., Pražská teplárenská, a. s., Česká pojišťovna, a. s., Agrofert Holding, a. s., Telefónica O2 Czech Republic, a.s., ČEZ, a.s., Zentiva a.s., Plzeňský prazdroj, a.s., ELTODO EG, a.s., ČEPS, a.s., ČEZ Zákaznické služby, s.r.o., E.ON Česká republika, a.s., PREdistribuce, a.s., Česká pošta s.p., Česká rafinérská a.s., Škoda - AUTO a.s., Siemens s.r.o., T-Mobile Czech Republic a.s., Mercedes-Benz Česká republika s.r.o., Generali Pojišťovna a.s., SKANSKA Servis s.r.o., B.Braun Medical s.r.o., ZVU POTEZ a.s., Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group, DHL Express (Czech Republic) s.r.o. a Česka spořitelna, a.s., ATLAS consulting spol. s r.o., Philip Morris ČR a.s.

V loňském roce oslavila Unie dvacet let své existence, obdobně jako Česká advokátní komora oslavila dvacet let znovuoživení nezávislosti advokacie. Unie ve formě občanského sdružení vznikla jako reakce na to, že podnikoví právníci neměli a nemají žádnou organizaci, která by jim nahrazovala neexistující stavovskou komoru.

Činnost Unie se řídí stanovami a etickým kodexem. Jejím nejvyšším orgánem je Sněm, který volí prezidenta a Radu. Rada ze svého středu volí Výkonný výbor, který je v současné době pětičlenný a jsou v něm jak představitelé malých firem tak nadnárodních korporací. Prezidentkou Unie je JUDr. Marie Brejchová, LL.M., vedoucí sekce Právní společnosti Pražská energetika, a.s.

Unie pro své členy i právníkou veřejnost pořádá pravidelná odborná školení formou přednášek a seminářů, na které se daří zajišťovat přední odborníky z praxe i akademické sféry. Tradiční výroční konference Podnikový právník, konaná v Praze, spojená každé dva roky se Sněmem Unie a konference Právnícký podzim, pořádaná pod záštitou Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, jsou hojně navštěvovány a tvoří vrcholy jak

v odborné vzdělávací, tak i společenské činnosti Unie. Odborná činnost Unie je rozdělena do sekcí - pracovněprávní, energetické a stavební. Vedoucí právních útvarů kolektivních členů tvoří sekce Podniková právní kancelář a mají možnost se scházet na pravidelných setkáních, kde je prostor na výměnu zkušeností z řízení právní služby.

Podnikoví právníci při své práci spolupracují s dalšími právníckými profesemi. Služby advokátů využívají při zpracování odborných stanovisek i zastupování v soudních sporech, které buď přesahují specifika jejich činnosti, nebo jsou naopak přínosem např. při zefektivnění vymáhání pohledávek. Exekutoři jsou pak často dalším stupněm právní služby, který je nutné využít při vymáhání pravomocných soudních rozhodnutí, a podnikoví právníci se na ně také obracují s žádostmi o sepsání exekutorských zápisů. Spolupráce s notáři je základem práce podnikového právníka, a pokud se dobře nastaví vzájemná komunikace, jde o spolupráci prospěšnou pro obě strany.

Unie podnikových právníků se netají svou ambicí být rovnocenným partnerem ostatním právními profesím, které jsou pod hlavičkou státu institucionalizovány v profesních komorách. Spolu s dalšími asociacemi a komorami se zapojila do soutěže Právník roku, kde má své zastoupení v porotě a podílí se i na společenských a odborných akcích nebo odborných právníckých konferencích.

V roce 1999 se UPP ČR stala řádným členem European Company Lawyers Association (ECLA), v pořadí již čtrnáctým, ale prvním ze zemí střední a východní Evropy. Prostřednictvím členství v ECLA vyvíjí činnost i v evropském kontextu. Jako významné téma prosazuje zařazení podnikového právníka mezi právní poradce, jejichž právní doporučení ve vztahu k zaměstnavateli podléhají tzv. „legal privilege“, tedy obdobné ochraně, které požívá vztah klient – advokát.

Další informace o činnosti Unie jsou dostupné na webu www.uppcr.cz.

economia

ATLAS consulting s. r. o. a Economia a. s. pořádají
pod záštitou prezidenta Soudcovské unie ČR JUDr. Tomáše Lichovníka

ODBORNÝ KONGRES
**PŘÁVNÍ
PROSTOR
2011**

ETIKA A PRÁVO V PODNIKÁNÍ

Bloky odborného kongresu:

- Využití směnek v podnikatelské činnosti -
- Transparentnost veřejných zakázek -
- Vymáhání pohledávek a exekuční tituly -
- Souběh výkonu funkcí -
- Trestní právo v podnikání -
- Nekalá soutěž a korupce v podnikatelské činnosti -
- Aktuální problémy a postavení justice -
- Očekávané změny v právním řádu -

HLAVNÍ ODBORNÍ PARTNEŘI

27. - 28. DUBNA 2011
Hotel JEZERKA, Seč - Ústupy

HLAVNÍ PARTNEŘI

**PŘÁVNÍ
RÁDCE**

PARTNEŘI

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

PRÁVO & BYZNYS

MODERNÍ
ŘÍZENÍ

Více informací a přihláška na www.pravniprostor.cz

Přehled rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky

rubriku připravili

Mgr. Klára Svobodová

exekutorská koncipientka JUDr. Ingrid Švecové, Exekutorský úřad Praha 3
(část I. Rozhodnutí v exekučních věcech)

a

Mgr. Vladimíra Medková

exekutorská koncipientka JUDr. Soni Karasové, Exekutorský úřad Liberec
(část II. Judikatura k přezkumu rozhodčích nálezů)

I. Rozhodnutí v exekučních věcech

1.

Neplatnost právního úkonu

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2010, sp. zn. 30 Cdo 2640/2009

Při řešení otázky, zda předmětná kupní smlouva je či není platným právním úkonem, při výkladu § 44 odst. 7 a § 47 odst. 4 e.ř., ve znění účinném do 31. prosince 2007, – s ohledem na vydané usnesení o nařízení exekuce – nijak nepochybil, dospěl-li (ve stručnosti shrnuto) k závěru, že kupní smlouva, jejímž předmětem byl převod vlastnického práva k předmětným nemovitostem ze žalobce na žalovaného, a která byla uzavřena dříve, než usnesení o nařízení exekuce bylo doručeno žalovanému, není neplatným právním úkonem. Tento právní názor odpovídá totiž i judikatuře Nejvyššího soudu, který např. ve svých usneseních ze dne 29. dubna 2008, sp. zn. 20 Cdo 1624/2007 či ze dne 27. listopadu 2008, sp. zn. 20 Cdo 833/2007, opakovaně vyložil, že **zákaz nakládání s majetkem, jehož účelem je znemožnit povinnému maření exekuce, se pojí (až) s okamžikem doručení usnesení o nařízení exekuce.**

K další argumentaci dovolatele poukazující na stav zápisů v katastru nemovitostí, či na smysl a účel exekučního řízení ve vztahu k možnému účelovému chování povinného, nutno zdůraznit, že i v situaci, kdy převodní smlouva byla uzavřena před doručením usnesení o nařízení exekuce povinnému (vlastníku předmětných nemovitostí) a nelze ji z vyloženého důvodu považovat za absolutně neplatný právní úkon, nelze dovozovat, že by byly splně-

ny podmínky pro nabytí vlastnického práva podle této smlouvy vkladem do katastru nemovitostí. K tomu Nejvyšší soud např. v usnesení ze dne 19. dubna 2006, sp. zn. 30 Cdo 838/2006, zaujal právní názor, že byl-li katastrálnímu úřadu podán návrh na povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí podle smlouvy uzavřené dříve, než bylo povinnému doručeno usnesení o nařízení exekuce, nejde zde o to, že by uvedená smlouva byla neplatná podle § 44 odst. 7 věty druhé e.ř., nýbrž o to, že **návrh na povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí podle této smlouvy byl podán po doručení usnesení o nařízení exekuce v době, kdy účastník (povinný) již nesměl nakládat s předmětnou nemovitostí, a nebyla tak splněna podmínka uvedená v § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem**, ve znění pozdějších předpisů, stanovící, že katastrální úřad v řízení o povolení vkladu před svým rozhodnutím (mimo jiné) zkoumá, zda účastník není omezen právními předpisy, rozhodnutím soudu nebo rozhodnutím státního orgánu ve smluvní volnosti týkající se věci, která je předmětem právního úkonu.

Vzhledem k tomu, co bylo shora již vyloženo, jakož i s přihlédnutím ke skutkovému zjištění, že poté, co původní návrh na vklad do katastru nemovitostí příslušný katastrální úřad zamítl, přičemž po skončení exekuce byl (žalovaný) podán u téhož katastrálního úřadu (nový) návrh na vklad vlastnického práva podle předmětné smlouvy, nelze ani dospět k závěru, že by odvolací soud nesprávně právně posoudil řešení otázky vyklizení předmětných nemovitostí, pokud změnil rozsudek soudu prvního stupně a žalobu, již se dovolatel domáhal po žalovaném vyklizení předmětných nemovitostí, pro důvody, které patřičně vyložil v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozsudku, zamítl.

2.

Exekuce vyklizením bytu

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.10.2010, sp. zn. 20 Cdo 3796/2008

Soud nařídí exekuci (výkon rozhodnutí) vyklizením, je-li prokázáno, že povinnému je zajištěna taková bytová náhrada, jaká byla určena ve vykonávaném rozhodnutí (§ 343 o.s.ř., § 73 zákona č. 120/2001 Sb.). Nejvyšší soud již ve své dřívější rozhodovací činnosti konstatoval, že soud výkonu rozhodnutí neurčuje, resp. nerozhoduje o tom, který prostor je či není bytem, ale posuzuje, zda zajištěný náhradní byt splňuje kritéria náhradního bytu, určeného exekučním titulem, a rovněž podmínky stanovené v § 712 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. K tomu nestačí zjištění, že prostor byl jako byt zkolaudován a jako bytová jednotka zapsán do katastru nemovitostí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. 20 Cdo 1742/2008).

Z ustanovení § 712 odst. 2, věty první, zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, vyplývá, že náhradním bytem je byt, který podle velikosti a vybavení zajišťuje lidsky důstojné ubytování nájemce a členů jeho domácnosti. Velikost zajištěného náhradního bytu je tedy pouze jedním z kritérií, k nimž exekuční soud při nařízení exekuce přihlíží; splnění podmínky zajištění náhradního bytu určeného exekučním titulem je vždy třeba posuzovat komplexně s ostatními okolnostmi určujícími charakter lidsky důstojného ubytování. Prostory, jež v minulosti splňovaly všechna stavebnětechnická kritéria i tehdy platnou právní úpravu týkající se výstavby bytů, **nelze diskvalifikovat z možnosti využít je v současné době též jako náhradní byty ve smyslu občanského zákoníku jen proto, že by - byť pouze v zanedbatelné míře - svou výměrou nedosahovaly výměry, jež stanoví pro bytovou výstavbu, zejména pro byty o jedné obytné místnosti, současná právní úprava.**

3.

Pořadí příslušenství pohledávky

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2010, sp. zn. 20 Cdo 4307/2008

Pohledávky oprávněného – zástavního věřitele se řídí dnem vzniku zástavního práva, a to jistina, příslušenství pohledávky a úroky tři roky zpětně od rozvrhového jednání. **Zbytek pohledávky se řídí dnem podání návrhu a dnem podání přihlášky, přičemž celá pohledávka oprávněného patří do třetí skupiny.** Pohledávky přihlášených věřitelů, pokud byly zajiště-

ny zástavním právem, se také řídí dnem vzniku zástavního práva. Zbytek pohledávek přihlášených věřitelů patří do páté skupiny s pořadím podané přihlášky. Odvolací soud tak rozhodl, že ve třetí skupině budou uspokojeny pohledávky oprávněného a pohledávky přihlášených věřitelů zajištěné zástavním právem.

Nejvyšší soud se otázkou příslušenství pohledávky, úroky, úroky z prodlení nebo poplatku z prodlení za dobu delší než tři roky před rozvrhovým jednáním zabýval např. již ve svém rozhodnutí ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 20 Cdo 216/2004, nebo ze dne 19. 8. 2009, sp. zn. 20 Cdo 5345/2007. Z odůvodnění těchto rozhodnutí vyplývá, že, pohledávky se z rozdělované podstaty uhrazují postupně podle skupin (§ 337c odst. 1 písm. a/ až f/ o. s. ř.), a to tak, že k uspokojení pohledávek patřících do nižší skupiny lze přistoupit jen, byly-li plně uhrazeny pohledávky náležející do vyšší skupiny. V rámci téže skupiny pak platí zásada priority, tzn. že pro úhrady pohledávek je určující jejich pořadí, přičemž pohledávka, která má pozdější pořadí, se uspokojí, jen byla-li plně uspokojena pohledávka s dřívějším pořadím, a mají-li pořadí stejné, uspokojí se poměrně. Shora uvedené zásady platí nejen pro pohledávky jistin, nýbrž i pro jejich příslušenství (§ 121 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů), jestliže výkon rozhodnutí byl nařízen i pro jeho vydobytí nebo jestliže bylo přihlašovatelí (§ 336f o.s.ř.) přiznáno vykonatelným rozhodnutím či jiným exekučním titulem, anebo je-li zajištěno zástavním právem (právem omezení převodu nemovitosti).

Z ustanovení § 337c odst. 4 o.s.ř. vyplývá dvojitý režim úhrady příslušenství pohledávek. Úroky, úroky z prodlení nebo poplatky z prodlení za poslední tři roky před rozvrhovým jednáním, jakož i náhrada nákladů řízení patří do stejné skupiny a má stejné pořadí jako jistina pohledávky (hradí se před jistinou, pokud rozdělovaná podstata nestačí na úhradu celé pohledávky). **Úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení, jež náležejí věřiteli pohledávky jistiny za dobu delší než tři roky před rozvrhovým jednáním, se uspokojují ve stejné skupině jako jistina pohledávky, ale podle samostatného pořadí určeného skutečnostmi vymezenými v § 337c odst. 5 o.s.ř.** Za takové skutečnosti je třeba považovat den, kdy soudu došel návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo byla podána přihláška, jimiž byly úroky, úroky z prodlení nebo poplatky z prodlení uplatněny. Z toho vyplývá, že také u pohledávek zajištěných zástavním právem se úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení za dobu delší než tři roky před rozvrhovým jednáním uspokojí ve stejné skupině a podle pořadí určeného dnem, kdy soudu došel návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo přihláška; toto platí i tehdy, jsou-li úroky, úroky z prodlení nebo poplatky z prodlení rov-

něž zjištěny zástavním právem. Nelze-li pak uspokojit zcela pohledávky patřící do téže skupiny, které mají stejné pořadí, uspokojí se z rozdělované podstaty poměrně.

Závěr odvolacího soudu, který určil pořadí příslušenství pohledávky odvolatele za dobu delší než tři doky před rozvrhovým jednáním podle dne, kdy byl podán návrh na výkon rozhodnutí a kdy byla podána přihláška, a nikoli podle dne vzniku zástavního práva pohledávky zajišťujícího, je proto správný.

4.

Návrh na nařízení exekuce a dobré mravy

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2010, sp. zn. 20 Cdo 1834/2009

Námitkou rozporu nařízení exekuce s dobrými mravy se Nejvyšší soud již zabýval v řadě svých rozhodnutí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2002, sp. zn. 20 Cdo 535/2002) a učinil závěr, že rozpor s dobrými mravy, jenž je institutem hmotněprávním, úspěšně namítat ve vztahu k usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce, jež je institutem procesněprávním, nelze.

Při podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce nejde o výkon práva ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění, nýbrž o využití možnosti poskytnuté oprávněnému procesním předpisem (§ 251 o.s.ř.) pro případ, že povinnost uložená exekučním titulem nebyla splněna dobrovolně.

Nejvyšší soud již také opakovaně konstatoval, že při rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) soud nezkoumá, zda a v jaké míře povinný plnil. Okolnosti tohoto rázu mohou být hodnoceny jen v případném řízení o zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) ve smyslu § 268 o.s.ř. (viz jeho rozhodnutí ze dne 20. srpna 1965, sp. zn. 5 Cz 57/65). Pokud se ukáže, že návrh na exekuci byl podán bezdůvodně, a dojde k jejímu zastavení, zohlední se tato skutečnost ve výroku o nákladech řízení.

K návrhu na odklad vykonatelnosti dovolací soud poznamenává, že užití institutu odkladu vykonatelnosti (§ 243 o.s.ř.) je v řízení o dovolání proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o návrhu na nařízení exekuce (§ 238a odst. 1 písm. c) o.s.ř., § 130 zákona č. 120/2001 Sb.) z povahy věci vyloučeno (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1084/2006).

5.

Vykonatelnost exekučního titulu z pohledu komunitárního práva

a. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.7.2010, sp. zn. 31 Cdo 2325/2008

Podle článku 66 odst. 1 Nařízení se toto nařízení vztahuje pouze na řízení zahájená a veřejné listiny vypracované po vstupu tohoto nařízení v platnost.

Podle odstavce 2 téhož článku pokud však bylo řízení zahájeno v členském státě původu přede dnem vstupu tohoto nařízení v platnost, rozhodnutí, která byla vydána po tomto dni, se uznají podle kapitoly III a) pokud bylo řízení zahájeno v členském státě původu až poté, co Bruselská nebo Luganská úmluva vstoupila v platnost jak v členském státě původu, tak i v dožádaném členském státě; b) ve všech dalších případech za předpokladu, že soud byl příslušný podle pravidel, která se shodují s pravidly pro určení příslušnosti obsaženými v kapitole II nebo v dohodě uzavřené mezi členským státem původu a dožádaným členským státem, která byla platná v době zahájení řízení.

Rozhodnutí lze uznat a vykonat v režimu Nařízení z hlediska jeho časové působnosti jen tehdy, byla-li mezi státem původu a státem dožádaným sjednocena pravidla pro určení mezinárodní soudní příslušnosti. Z tohoto důvodu lze v souladu s článkem 66 odst. 1 Nařízení toto Nařízení aplikovat pouze na řízení (nalézací) zahájená a veřejné listiny vyhotovené po vstupu tohoto Nařízení v platnost (srovnej rovněž anglické znění citovaného článku: „*This Regulation shall apply only to legal proceedings instituted and to documents formally drawn up or registered as authentic instruments after the entry into force thereof*“.). **Dvě výjimky uvedené pod písmeny a) a b) v článku 66 odst. 2 Nařízení se uplatní pouze tehdy, bylo-li řízení zahájeno v členském státě původu přede dnem vstupu Nařízení v platnost a rozhodnutí bylo vydáno po tomto dni** (to je v původních členských státech Evropské unie po 1.3.2002).

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že výklad a správná aplikace článku 66 Nařízení jsou naprosto zjevné (jde tedy o tzv. *acte clair*) a že názor obsažený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Nd 56/2006, nelze z tohoto článku dovodit, respektive že tento názor je s tímto článkem v rozporu.

b. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.2.2011, sp. zn. 20 Cdo 4154/2008

Exekučním titulem je v souzené věci rozsudek pro zmeškání Zemského soudu v Konstanzí ze dne 18. 6. 2007, č. j. 2 O 10/07

D, který zároveň potvrdil, že se jedná o evropský exekuční titul. Oprávněná přesto podala návrh na prohlášení vykonatelnosti rozsudku a jeho výkon podle nařízení Brusel I. s odkazem na článek 27 nařízení č. 805/2004.

Podle článku 38 odst. 1 nařízení Brusel I rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné. Podle článku 41 nařízení Brusel I se rozhodnutí prohlásí za vykonatelné, jakmile jsou splněny formální náležitosti uvedené v článku 53, aniž by bylo přezkoumáváno podle článků 34 a 35.

Jestliže je rozsudek pro zmeškání, vydaný Zemským soudem v Konstanzi, vykonatelný v zemi původu a **byly-li splněny formální náležitosti uvedené v článku 41 nařízení Brusel I, je třeba prohlásit rozsudek za vykonatelný na území České republiky a soud již není oprávněn přezkoumávat, zda „skutečně“ byl rozsudek povinně straně doručen, tedy zda je vykonatelný.**

Tento postup vychází ze zásady vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti v rámci Společenství. **Zpochybnit vykonatelnost rozhodnutí může povinný jen u soudu, který podkladový rozsudek vydal, a to využitím opravných prostředků, které mu národní právo v zemi původu umožňuje.** Podá-li řádný opravný prostředek, může ve smyslu článku 46 nařízení Brusel I podat návrh na přerušování řízení u soudu, u něhož byl podán opravný prostředek podle článku 43 nebo 44 (tedy u odvolacího či dovolacího soudu). V rámci exekučního řízení povinný pak může žádat, aby rozhodnutí nebylo uznáno, a to z důvodů uvedených v článku 34 a 35 nařízení Brusel I.

II. Judikatura k přezkumu rozhodčích nálezů

1.

v rámci nalézacího řízení

a. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.7.2010, sp. zn. 32 Cdo 761/2009

Smyslem rozhodčího řízení je přenesení projednávání a rozhodování určitých sporů z obecných soudů, do jejichž pravomoci tyto věci jinak patří, na rozhodce jako soukromé fyzické osoby. Právní povahou rozhodčího nálezu se zabýval Ústavní soud v usnesení ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02, v němž byl formulován závěr, že „**rozhodce nenalézá právo, ale tvoří závazkový vztah v zastoupení stran.** Jeho moc není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud“.

Vycházejí z povahy rozhodčího řízení, jehož smyslem je přenesení projednávání a rozhodování určitého druhu sporů ze soudů na rozhodce, a z důvodů, pro které může být rozhodčí nález zrušen, lze dovodit, že **úmyslem zákonodávce bylo vyloučit soudní přezkum věcné správnosti rozhodčího nálezu, tj. správnosti skutkových zjištění a právního posouzení věci;** měl-li by soud v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu přezkoumávat jeho věcnou správnost, pozbyla by smyslu právní úprava rozhodčího řízení.

b. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2010, sp. zn. 32 Cdo 953/2009

Občanský soudní řád v ustanovení § 115 odst. 1 předpokládá k projednání věci nařízení jednání, k němuž budou předvoláni účastníci a všichni, jejichž přítomnost je třeba. Za přiměřeného použití § 30 ZRŘ nelze dovodit, že pokud si účastníci dohodli, že spory budou řešeny rozhodcem „s jednáním podle písemných podkladů podle zásad spravedlnosti“, došlo k vyloučení ústnosti řízení, jak ji předpokládá § 19 odst. 3 ZRŘ. Lze přitom přisvědčit výkladu odvolacího soudu, že užití výrazu „jednání“ svědčí o opaku, tedy o zachování principu ústnosti řízení. Za situace, kdy řízení neproběhlo ústně, jak předpokládá ZRŘ, nebyla stranám poskytnuta možnost věc před rozhodcem projednat a podle § 31 písm. e) ZRŘ je dán důvod pro zrušení rozhodčího nálezu.

c. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009

Ustanovení § 3 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, upravuje toliko formu rozhodčí smlouvy. V prvním odstavci určuje, že rozhodčí smlouva musí být pod sankcí neplatnosti uzavřena písemně, a stanoví technické komunikační prostředky, při jejichž užití je písemná forma zachována. Ve druhém odstavci pak pro případ, že je rozhodčí smlouva sjednána v rámci smlouvy hlavní, tedy že jde o rozhodčí doložku, stanoví předpoklady, za nichž se písemná forma rozhodčí smlouvy nevyžaduje.

Ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 216/2004 Sb. tedy nestanoví obecné předpoklady umožňující závěr o akceptaci návrhu na uzavření rozhodčí doložky vůbec, nýbrž výjimkou z pravidla upravuje podmínky, za nichž může být písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou druhou stranou přijat jinak než písemně (tj. musí být přijat způsobem, z něhož je patrný její souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy).

d. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.2.2010, sp. zn. 29 Cdo 1899/2008

Rozhodne-li rozhodčí soud ve smyslu ustanovení § 15 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení, že není dána jeho pravomoc, je takovým rozhodnutím soud vázán potud, že je povinen věc projednat; usnesení rozhodčího soudu o nedostatku pravomoci k projednání věci tak soudně přezkoumatelné není. Z týchž důvodů nelze hovořit ani o odepření spravedlnosti ve vztahu k žalobcům, když rozhodnutím rozhodčího soudu o nedostatku jeho pravomoci jim nebrání podat žalobu nebo návrh na pokračování v řízení u soudu.

Navíc v poměrech projednávané věci nelze přehlédnout, že ačkoliv se žalobci domáhají zrušení usnesení, jímž rozhodčí soud rozhodl o nedostatku své pravomoci, žalobu nepodali proti subjektům žalovaným v rozhodčím řízení, nýbrž proti rozhodčímu soudu a rozhodci, který napadené rozhodnutí vydal. Přitom není pochyb o tom, že žádný ze žalovaných nebyl účastníkem rozhodčího řízení, ani právního vztahu, který byl předmětem rozhodčího řízení.

e. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2010, sp. zn. 23 Cdo 2672/2008

Z obsahu spisu se podává, že rozhodčí nález byl žalobkyni doručen dne 4.12.2003. Poslední den tříměsíční lhůty (§ 32 ZŘŘ ve spojení s § 57 odst. 2 o.s.ř.), tj. 4.3.2004, učinila žalobkyně návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem telefaxem. Lhůta k doplnění telefaxu originálem, popř. písemným podáním shodného znění, začala běžet dne 5.3.2004 a její poslední den připadl na pondělí 8.3.2004. Pro počítání běhu lhůty platí ustanovení § 57 odst. 3 o.s.ř., podle kterého je lhůta zachována, je-li poslední dne lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit. Vzhledem k tomu, že z obsahu spisu se podává, že originál návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem žalobkyně předala k poštovní přepravě dne 5.3.2004, je již z tohoto zřejmé, že tento návrh byl podán včas. Není proto v souzené věci při hodnocení splnění podmínek uvedených v ust. § 42 odst. 3 o.s.ř. rozhodné, kdy byl originál písemného podání učiněného telefaxem, popř. písemné podání shodného znění, soudu doručen, jak dovodil odvolací soud, nýbrž to, kdy byl originál písemného podání učiněného telefaxem, případně písemné podání shodného znění, předáno k poštovní přepravě.

2.

v rámci exekučního řízení

a. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005

Při věcném posouzení návrhu na nařízení exekuce zkoumá soud pouze to, zda exekuční titul byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda je vykonatelný po stránce formální a materiální, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda je exekuce navrhována v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného, zda k vydobytí peněžité pohledávky nepostačuje exekuce nebo soudní výkon rozhodnutí nařízené nebo navržené jiným způsobem a zda právo není prekludováno.

Podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) zákona č. 120/2001 Sb. je exekučním titulem rozhodčí nález, který se stal vykonatelným. Jestliže rozhodčím nálezem, jenž meritorně řeší majetkový spor, bylo rozhodnuto také o odměně a náhradě nákladů rozhodčího řízení, je nepochybné, že i v této části, jež má povahu usnesení, jde o způsobilý podkladový titul. Pak také usnesení, jímž se ve smyslu § 23 zákona č. 216/1994 Sb. končí rozhodčí řízení (bez meritorního rozhodnutí majetkového sporu), je, ukládá-li povinnost plnit, způsobilým titulem, nabylo-li vykonatelnosti.

Usnesení o zastavení rozhodčího řízení, jímž bylo uloženo povinné zaplatit rozhodci odměnu, je způsobilým exekučním titulem. Zákon č. 216/1994 Sb. nebo jiný obecně závazný právní předpis nezakazuje o takovém vedlejších (nemeritorním) plnění rozhodčím nálezem nebo usnesením rozhodnout; obsahem rozhodčí smlouvy, popř. zvláštní dohody totiž může být nejen ujednání o postupu při vedení řízení (viz. § 19 odst. 1 cit. zákona), ale i úprava jiných otázek, například výše a způsobu určení odměny a nákladů rozhodčího řízení. Soudu nepřisluší při nařizování exekuce (výkonu rozhodnutí) přezkoumávat věcnou správnost vykonávaného titulu; ta zahrnuje i otázku právní dovolenosti uložení povinnosti k zaplacení odměny, jejíž základ tkví v obsahu dohody smluvních stran.

b. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2010, sp. zn. 20 Cdo 1964/2008

Zpochybňuje-li povinná platnost rozhodčí doložky, resp. rozhodčí smlouvy, proto, že v ní nebyl stanoven způsob určení rozhodce a nebylo v ní ujednání o nákladech řízení, zpochybňuje tím věcnou správnost rozhodčího nálezu. Tu však přezkoumávat nelze. Odkazuje-li dále povinná na § 34 a 35 zákona č. 216/1994 Sb., ten upravuje možnost zrušení rozhodčího nálezu soudem naléza-

cím a důvody, pro které lze podat návrh na zastavení exekuce; ustanovení tedy neupravují podmínky, za kterých lze exekuci nařídit.

c. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.12.2005, sp. zn. 20 Cdo 1152/2005

Exekuční soud, jenž je titulem vázán, není oprávněn přezkoumávat jeho věcnou správnost (tj. zabývat se také otázkou existence pohledávky) ani případné vady, jimiž bylo rozhodčí (tedy nalézací) řízení stíženo, a to včetně vady spočívající v okolnosti, že rozhodl vyloučený rozhodce. Okolnost, že soudní řízení (zde rozhodčí řízení), jež předcházelo vydání k výkonu navrženého rozhodnutí, bylo postiženo vadou, nezakládá současně vadu řízení o výkon takového rozhodnutí.

d. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008

Je výrazem ustálené soudní praxe, že již ve stádiu nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) se soud zabývá (mimo jiné) tím, zda rozhodnutí, jehož nucené vymožení se navrhuje, bylo vydáno orgánem, který k tomu měl pravomoc (srov. např. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98). Zjistí-li soud, že rozhodnutí vydal orgán, který nebyl oprávněn rozhodovat o otázce řešené v rozhodnutí, návrh na nařízení jeho výkonu zamítne.

Podmínkou toho, aby majetkový spor mezi účastníky byl vyňat z pravomoci soudů a mohl být rozhodnut v rozhodčím řízení, je existence rozhodčí smlouvy (§ 2 zákona č. 216/1994 Sb.). Není-li tu rozhodčí smlouva, není rozhodce oprávněn o majetkovém sporu rozhodnout (srov. též usnesení Nejvyššího soudu z 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005). Okolnost, že povinný byl v rozhodčím řízení pasivní, nezúčastnil se jednání, neexistenci

rozhodčí smlouvy nenamítal, a rozhodčí nález mu byl doručen, na tom nic nemění. V usnesení z 30.10.2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006, Nejvyšší soud zaujal závěr, že ze zákona č. 216/1994 Sb. nelze dovodit, že by pasivita, případně nečinnost žalovaného v rozhodčím řízení měla za následek jeho podrobení se pravomoci rozhodce; takový následek by bylo možno spojovat pouze s chováním žalovaného, jenž by byl aktivní při projednávání sporu, aniž by nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé neexistenci rozhodčí smlouvy namítl (§ 15 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb.).

e. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2010, sp. zn. 20 Cdo 3011/2008

Písemné vyhotovení rozhodčího nálezu musí být stranám doručeno postupy zakotvenými v ustanoveních občanského soudního řádu, týkajících se doručování písemností (§ 45 a násl. o. s. ř.).

Je tomu tak proto, že doručování rozhodnutí stranám není součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení (§ 19 odst. 1, 2 a § 13 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb.). Stranám (rozhodcům) je umožněno disponovat s procesními pravidly týkajícími se postupu v řízení od okamžiku jeho zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení.

Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález (srov. § 23, § 24 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb.), případně vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v rámci přezkoumání jinými rozhodci ve smyslu § 27 zákona č. 216/1994 Sb. Do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran (rozhodců), doručování rozhodnutí tudíž zásadně nepatří. Mají-li nastat účinky právní moci a vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení.

Komorní listy

březen 2011, šesté číslo
www.ekcr.cz/komorni-listy

Redakční rada
Mgr. David Hozman
Mgr. Vladimíra Medková
Mgr. Erik Smola
Mgr. Ondřej Svoboda
Mgr. Pavel Tintěra
JUDr. Jana Tvrdková
Monika Zajícová

adresa redakce
Exekutorská komora České republiky
IČ: 70940517

Husova 8, 602 00 Brno
tel. kontakt: 545 212 285, fax : 545 212 305
e-mailová adresa: redakce@exekutorskakomora.cz

sazba a tisk
PRINTECO s.r.o., Brno

zdarma – náklad 700 ks
vychází čtvrtletně – datum vydání 25.3.2011

MK ČR E 19153
registrace Ministerstva kultury ČR

Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky

NEDOSÁHLI JSTE NA ÚVĚR V BANCE?

**SRAZILI JSME ÚROKY NA 7,95 %
A ČAS K VYŘÍZENÍ ÚVĚRU NA MINIMUM!**

Využijte WPB Podnikatelské úvěry na:

- rychlé investiční příležitosti
- nákupy nemovitostí v dražbách
- odkupy obchodních podílů
- refinancování krátkodobých závazků

Parametry financování:

- výše úvěru od 3 do 100 milionů Kč
- zajištění nemovitostí
- splatnost 6 měsíců – 20 let

Bezplatná linka 800 345 345

www.wpb.cz

WPB

Řešení prodejů cenných papírů z exekucí

CYRRUS
CORPORATE FINANCE

licencovaný obchodník
s cennými papíry

 Prodej na kapitálovém trhu

 Veřejné dražby

 Přímé prodeje

 Veřejné soutěže

www.cyrruscf.cz

Centrála

Veveří 111 (PLATINIUM) / 616 00 Brno
Tel: +420 - 538 705 711
Fax: +420 - 538 705 733
corporate@cyrrus.cz

Pobočka Praha

Anděl Park - vchod B / Radlická 14 / 150 00 Praha 5 - Smíchov
Tel.: +420 - 221 592 361
Fax: +420 - 221 592 366
corporate@cyrrus.cz